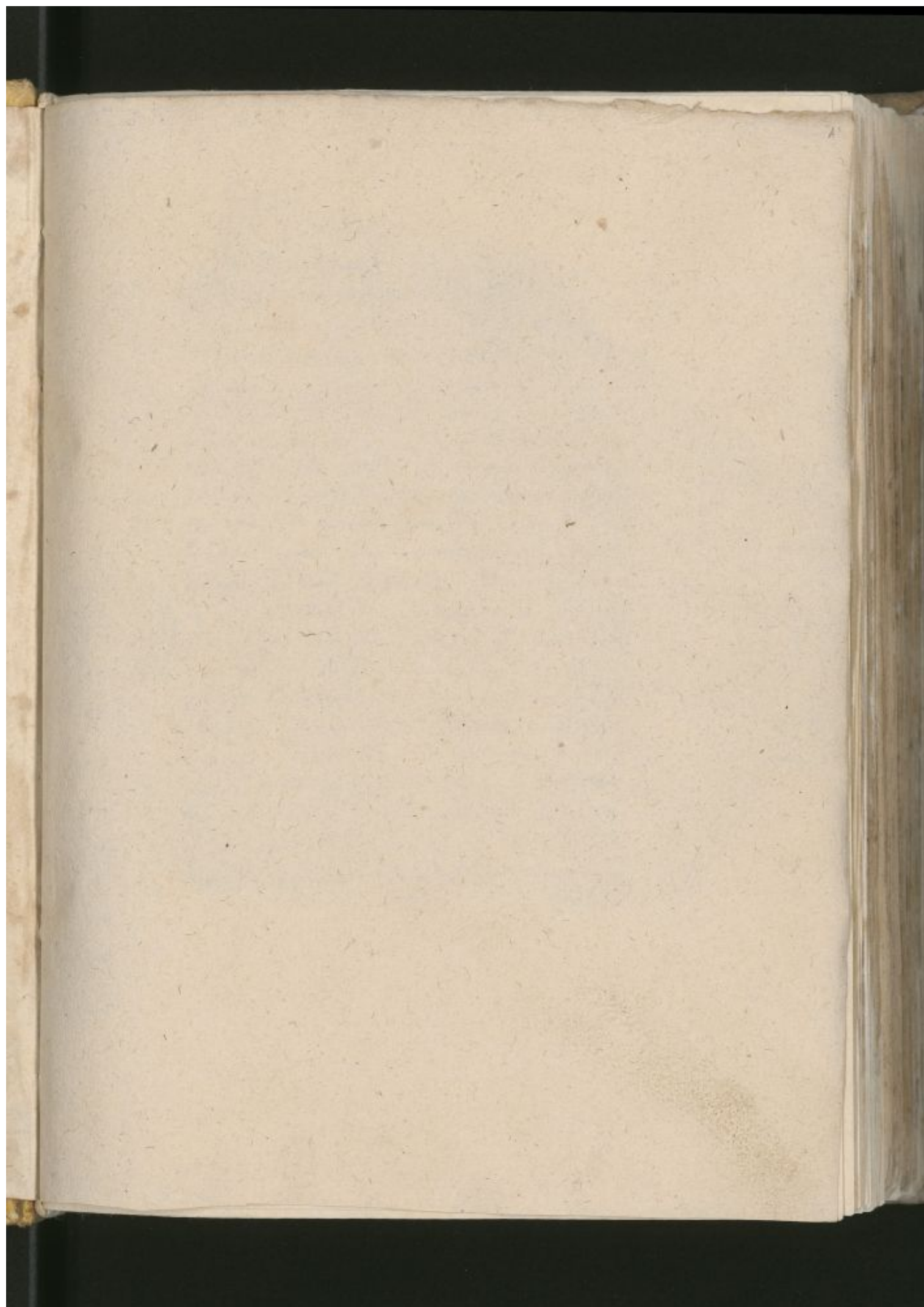
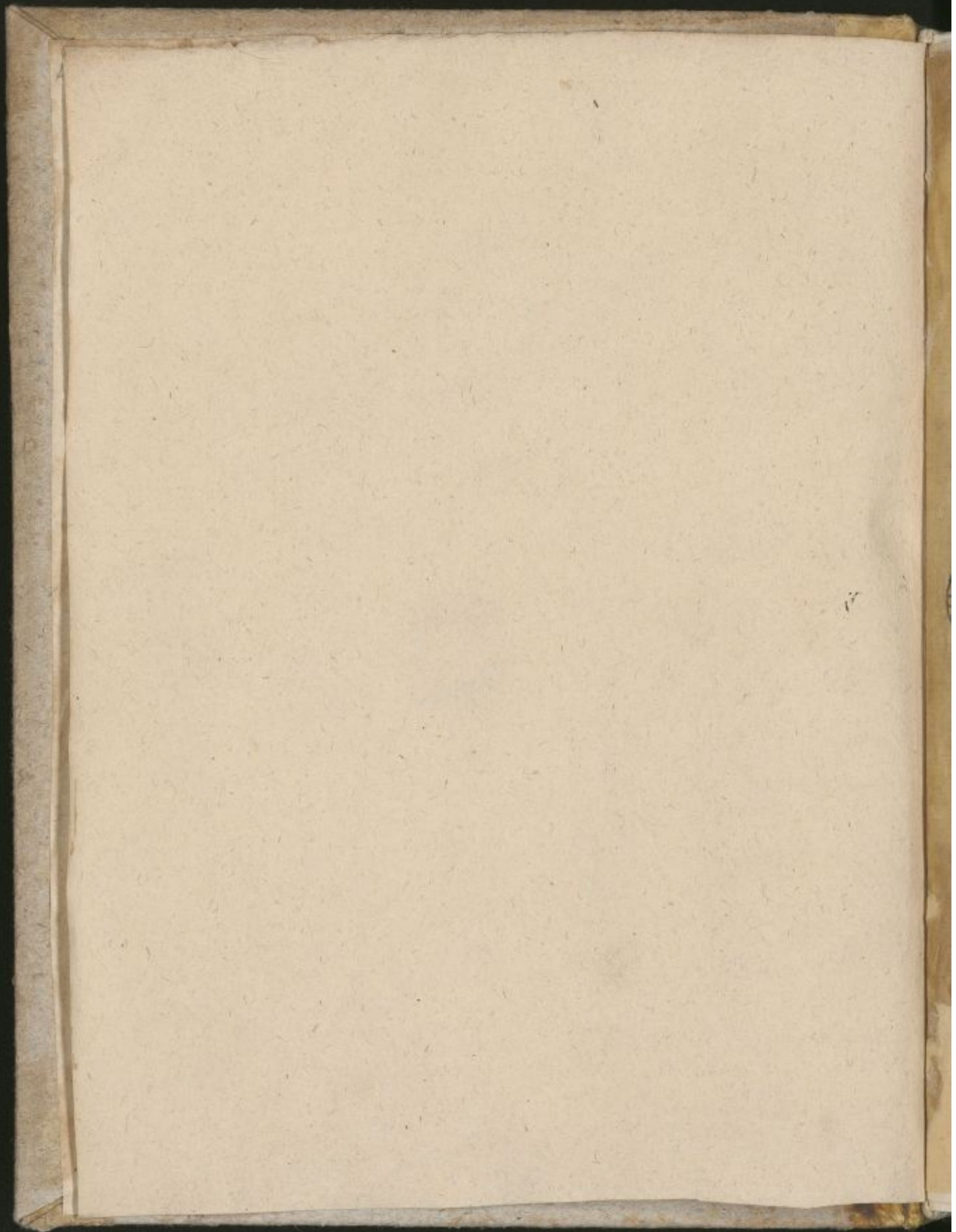

LIBRERIA COMUNALE DI FERRARA
INVENTARIO GENERALE
DEI MANOSCRITTI
N. 30

Ad in Africam uenissim. At ad
quartam religionem tribuimus. ut se
litum nihil mihi potius fuit. q̄ ut ^{asallu}
conueniret regi familie nre iustis de causis. am
cissimum. ad quem ut ueni complexus me senex r
clamauit. Aliquātoq̄ post suspexit i celū. Et
grates inq̄ tibi ago sume sol. noniq̄ reliqui celites.
Et an̄ q̄ ex hac uita migro conspice i meo regno
Et hys rebus pubum cornelium Capionem cuius
ego noie suo rector. Itaq̄ nūq̄ ex aio meo disci
dit illius optimi. atq̄ inuictissimi uiri memoria
De inde ego illum de suo regno. Ille de me de nra
re pu. permetat̄ est multisq̄ uerbis uitro atq̄
habitas. Ille dies nobis consūpe est. post autē
regio aparatu suscepi. Sermonem i multam noctē
pduximus. Cum senex nihil nisi de africano
loqueret omiaq̄ eius nō facta solū. sed etiam
dicta meminisset. Deinde ut cubitū discessimus
me et de via. et q̄ ad multā noctem uigilassem.
Artior q̄ solebat somnus complexus est. hie
mihi credo. cur enim ex hac loati. fit eis
pe ut cogitatio. smone. q̄ nri pariant aliqd

publius conuincit
Sapo

hinc

caelice sepissime uigilans / solebat cogitare
quod ^{capitulum} Africae se ostendit ea forma quae mihi
imagine eius quae ex ipso erat notior. quae ut
cognoui equidem cohortum. Sed ille ^{capitulum} ades igitur animo
et omite timore / ^{suus} sapio. et quae dicam trade me
morie. Vides ne illam urbem quae parere quod
romano coacta p[er] me / renouat pristina bella. nec
potest quiescere. ostendebat autem cartaginem de
excelsis et pleno stellarum illustri et clara quodam
loco. ad quam tu oppugnanda nunc uenis pene
nules. Hanc haec uenio consul euerteris. eritque
cognomen id tibi / pro me partem quod habes. ad
huc ex nobis hereditarium. Cum autem cartagi
nem deleueris / triumphum egeris / consorsque
fueris / et abieris legatus Egyptum syriam Asi
am / Graeciam delegere iter / absens consul bellique
maximam conficies. Humanam exades. Sed cum
eris curru in Capitolium iuectus offendes remp
perturbatam consilium nepotis mei. ^{ipso loco} Nunc tu affe
cane ondas opteabit / patre lumen / animi igitur
consiliumque tuum. si eius tempus inapite uideo / quae facta
viam. Nam cum aetas tua septenos octies solis /
infacti reddidit. ^{omne} ^{Duc}

quorum utq; plenus alē alteram de causa hētur ar-
gumēti nāli humani tibi fatalem confecerit in te
vnum atq; itū nōi sō tota quātet civitas te
Secūtatē te omē boni te loty te latam ituebit.
Tu eius unū i quo nitatur civitas salus ac ne
multa dictator rem p. constituas oppidet. Si
ipias manus propinquos effugeris. Hic ai excla-
mascēt q; ceti uehēmētius. Leniter aridens
Sapio et queso inquit ne me ex somno exa-
tetis. Et pax sit rebus. Audite reliqua. Sed
quo hū afficiantē alacrior ad tuandam rem p. Sic
habeto. Omībus qui p̄tium consuauerunt adiuuerit.
auxerit certum esse in celo definitum locū. Vbi
beati cūo sempiterno fruant. Nihil est eis illi
p̄ncipi deo qui omē mundi regit. qd̄ qdem in
terris fuit acceptus. q̄ consalia cetūsq; hominū
ad recte uiuendum locati. que ciuitates appellāt.
harū rectores et consuatores hinc p̄fecti. huc
reuerentur. Hic et si ego eram p̄terit non
tam metu mortis. q̄ insidiarū amens. q̄ hūi
tū uiueret ne ip̄e et p̄ paulus et alij quos
exantros nos eē arbitrazemur. ymo uō hū uiuēt
e corporum vinculis tā q̄ e carare uolauerūt.

No.

ats iure

No.

Vita uero que dicitur uita more. Quia tu aspicias ad
te uemente puerulum pres. quem ut iudi equidem
Vim lacrimarum profundi Me aut me complexus
atq; osculatus flere philebat. Atq; ego ut pri-
mam flenti repisse. Loqui posse cepi. Quosiq;
pr sanctissime. Atq; optie qm hec est uita.
Ut affucanum audio diceat. quid moror i teris
qui huc ad nos uenire propero. No est ita iqt
ille nisi deus is cuius hec templu est. quod eius
isus te corporis custodis liberauerit. Huc tibi
additus pr no posset. Hoies est sunt hac lege
gnati qui tuerent globum quem i hac teplo
medius uides. qui terra dr. hysq; aius dat
est ex illis sempiternis ignibus q sidera et
stellas vocatis q globose et rotunde diuine acce-
ntibus circulos suos orbesq; ghanit celeritate
mirabili. Quia tibi ^{q; sapio uideat} publy. r pps omibus recti-
nendus est aius i custodia corporis. nec sine
iussu ei a quo ille dat est not. ex hoium uita
migrandum est ne manus humanuz adsignanduz
adeo ipi diffugisse uideamur. Et sic sapio ut
auius hic tuis. Ut ego qui te genu iusticiae

t patere

coele et puritatem que ai magna est iparentibus
et ppinquis tu i pzia maxima est et ea uita
uia est icelum et ihunc cetum eoz q iam ui
xerunt et corpore laxati sunt. Illum colunt loci
que uides. Erat aut is splendidissima candore iter
flamas arans elucens quem nos ut agrans nec
phis orbem lacteum nuncupatis. ex quo mihi
contemplanti pelara cetis et mirabilia uidebat.
Erant aut hec stelle quas nuq ex hec loco
uidimus. Et ee magnitudines oiz quas esse
nuq suspicari sumus. ex quibus erit illa minima
q ultra a celo. et extrema terris lucebat luce
aliena. Stellarum autem globi terrarum magnitu
dinem facile uincebat. tam no ipi terra. Ita pua
mihi uisa est. ut me impi nri quo q eius
punctum attingimus peniteret. Quam cum
mags intuerer queso niquit affricanus quousq
humi afixa tua mens erit. Nonne aspicias q
itempla ueneris nouem tibi orbibus ut potius
globis conexas sut omia quoz vnus celestis ex
trem qui reliquos omnes complectitur. Sumus
ipie deus est arcens et gatiens cetos. In quo

Luce fixi illi qui uolunt ^{l. planetæ} Stellarum cœlus
 sempiterni cui subiecti septem sunt qui uersant
 retro ære motu atq; celum. Ex quibus vnus
 globum possidet. Illa quam in terris Saturniam
 vocant. Deinde est huius quæ præbet et
 salutaris ille fulgor qui dicitur Jouis tum rutilus
 orribilq; terris quem Martium dicitur. Deinde
 submediam fere regionem sol optinet dux
 et princeps moderator luminis reliquorum mens
 mundi. Et tempestas tanta magnitudine ut
 cuncta sua luce lustrat et compleat. Hunc
 ut cœterum sequuntur. Alti ueneris. Alti mercurij
 cœlestis in infimoq; orbe Luna radius solis accensa
 quæritur. Intra autem iam nihil est nisi mortale
 et caducum propter aëres munere deorum hominum
 quæ datus. Supra lunam sunt omnia æterna. Nam
 ea quæ est media et nona tellus neque mouetur
 ex infima est. et in eam ferunt omnia nutu
 suo pondera. Quæ cum iterum stupens ut
 me receperit quid hinc sciat. Quis est qui præbet
 aures meas tantus et tam dulcis sonus. Hic
 est inquit ille qui inuicem uallibus quæritur

No. 1. hinc
 l. quæritur
 quæritur hinc
 Saturnus

Jupiter
 Mars
 Sol

Venus
 Mercurius
 Luna

Sed tū prorata pte
pōz orbium efficitur
perans uarios equa
salento tanti mot

Vt extrema ex
sonet. Quia
eius. cuius
excitatio moue

lunaris atq
manens in
mundi lo

eadem uel
ituaqz sor
qđ deti ho
sibi reddi

igenis i
hoc sor

Dec e

nullus

ex ali

ff. mo.

...

mes hoium capere no
i aduersum nequitie
q̄ uinat. Hec **E**
alos ad terram iden
ntio te et nunc
mplari. que si
hec celestia sep
to. Tu enim
ut quam ex
ides habitare
Et i ipis q̄
dines interue
no itemptos
ad alioz
ptim transf
re a quibz
Serms
mitam
axime
utra q̄
Azedui
zezi

ad
zezi
zezi

Duo sunt habitabiles quorum australis ille ignis
insistunt aduersa nobis uerget uestigia nil ad
genus. Hic autem alit subjectus aquiloni quem
icolitis. Certe quia quod tenui uos parte contingit
Omnia eius terra que colitur a nobis angusta Xtab
lateribus litore parua quedam insula est circumfusa
illo mari quod athlanticum ^{magnum} quod
occanti appellatis interris. qui tam tanto nomine
quod sit paruus uides. Ex his igitur cultis notis quod
tari num aut tui aut cuius uis nomen
ut caucasum hunc que ceruis transcendere potuit.
Vel illum gangem transire. Quis in reliquis
orientis aut occidens solis ultis aut aquilonis
austris ne paruis tui nomen audiet. Quibus
amputatis. Certe profecto igitur in angustiis uia
se qua dilatari uelit. Ipsi autem qui de nobis
loquentur quod diu loquentur. Quia cum si cupiat
proles illa futurorum horum deinceps laudes uel
cuius uis apud acceptas posteris prodece
et elumones exultationes quod tui quas accide
tunc certo necesse est. no. mo. non. etiam. Sed

atq. uisum

neq; diuturnam quidem gloriam assequi possumus.
Quid aut interest ab hys q; postea nascentur ser-
monem fore de te cum ab hys nullus fuerit
q; ante nati sunt qui neq; iuuiores et certe
meliores fore uiri. Cum p̄stis apud eos a
quibus audiri nomen urus pot, nemo unius animi
memoriz consequi possit hoies q; p̄stiter.
Annus tantimō. Et sol idem unus altis re-
ditu meciunt. Cum aut ad idem unde semel
p̄fecta sunt cuncta altis redierint eandem q; ton
celi descriptionem Long Longis mēualis re-
tulorint. Tunc ille uere uatens annus a p̄stari
pot in uix dicere audeo q; multa secula hoius
conuancant. Naz ut olis deficere sol hoibus
extingui uisus est cum romuli ains. hec ipa
i;templa penetravit q; ab eadez p̄ce Sol eodezq;
t̄p̄e itez defecit. Dum signis oibus ad idem
p̄napius. Stellis q; reuocatis / expletis aium h̄ero
huus quidez aini nodum uigesimali p̄ces scito cō
conuersam. Quo etiam si reditum i; hunc loci
desperaueris i; omia sunt magnis et p̄stantibus
Luis q; tandem est ista hoius gloria que

perire vix ad unum ai peccata exigua potest. Igitur
alte spectare si uoles. Atque ad hanc sedem. et
eternam domum peruenire. neque te sermone uulgi
dedere. nec in finibus humanis. Spem ponere
tunc tuis. sed te illecebris oportet ipsi uirtutis
trahat ad uera decus. Quid de te alij loquantur
ipsi uideant. Sed loquantur ei. Quia autem
ille et angustis angitur hys regionum. quas
uides. nec unquam de ullo premissis fuit. et obruit
hominis iterum. et obliuionem posteritatis extinguit.
Que cum dixisset. ego non igitur alicuius. siquidem
boni meritis. de prece. quod limes ad celi aditum
patet. quod a pueritia uelut ingressus prece. et
tunc de cetero non desit. nec tam tanto premio
exposito. curam multo vigilantius. Et ille
tu non emere. et sic habeto te non esse mor-
talem. Sed corpus hoc. nec est tu is es. que
fortuna ista declarat. Sed mens animusque is est
quisque. non est figura. que digito monstrari potest.
Deum te igitur scito esse. siquidem deus est
qui uigilet. qui sentiat. qui meretur. qui prece.
et cum corpore. et uirtute. et uirtute. et uirtute. et uirtute.

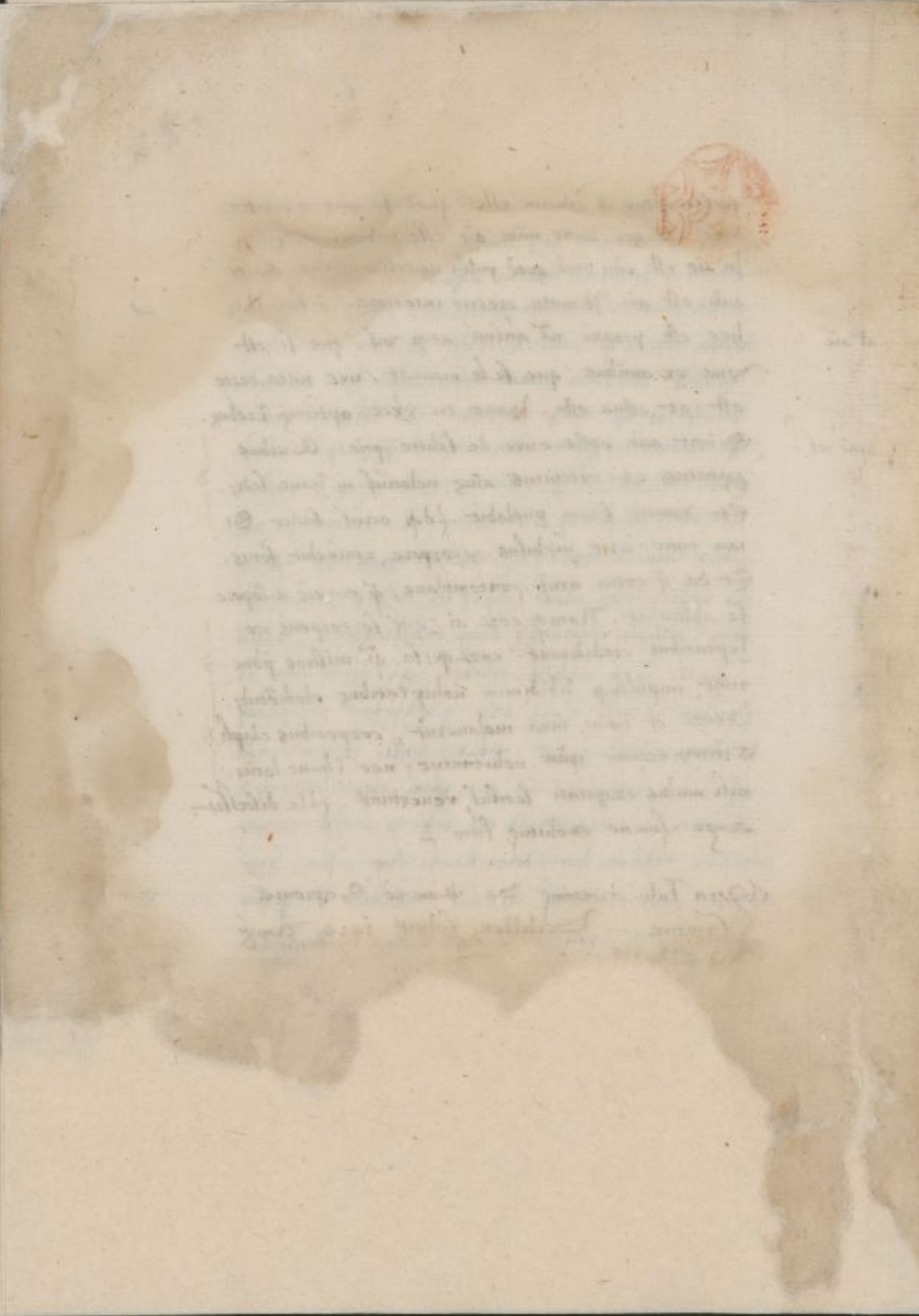
Quod pponit est, qd hunc mundum ille princeps deus.
Et ut mundum ex quadam pte mortalem ipse
deus eternus sic fragile corpus animus sempiternus
mouet. Nam quod semp mouet eternum est.
quod aut motum affect alicui qd qd ipse agit.
Aliunde qd finem hnt motus uiuendi finem
habeat necesse est. Solus igitur qd se ipsum
mouet qz nung desinit a se nung ne moueri qd
desinit quin etiam ceteris q mouent hic fons
hnt principium esse mouendi. principium autem
nulla est origo. Nam ex principio oriuntur oia
ipsum aut nulla ex re alia nasci pot. Nec eis
esset id principium quod generetur aliunde quod
si non orit nec occidit quidem unq. Nam
principium extinctum nec ipsum ab alio nascitur.
Nec ex se aliud creabit. Et quidem necesse est
a principio oriri omnia ita fit ut motus ex co prin-
cipium sit qd ipse ex se mouetur. Id autem
nec nasci pot nec mori / uel conadit omne celum
ois q na consistat necesse est. nec unum ullaz
nascitur qua a primo impulsu moueatur. Quia

pat. aie
optio ref -
patet ipse id eundem esse / quod se ipsum moueat.
Vnde et qui hanc namq[ue] aie esse tribuit negat.
In aie est eim omne quod pulsu agitur etno. Quae
aut[em] est aie / id motu aietur interiore / et suo. Nam
haec est propria na[m] animi atq[ue] vis. que si est
Vna ex omnibus que se se moueat / nec nata certe
est / et eia est. Hanc tu exco optimis i[st]is.
Sunt aut[em] optie cure de salute pie. Quibus
agitatus et excitatus aius uelocius in hanc sede.
Et domum suam puolabit. Idq[ue] oculi faciet. Si
iam tunc erit nichilus in corpore eminebit foras.
Et ea q[ue] extra aruit contemplans / q[ue] maxie a co[m]pore
se abstrahet. Namq[ue] co[m]p[er] ai / qui se corpore uo-
luptatibus crediderunt / car[um] q[ue] se q[ue] nichilos pbue-
runt / impulsuq[ue] libidinum uoluptatibus obediunt.
Deoz et hoim iura molauerunt / corporibus elaph
circum terram ipam uolitantur / nec in hunc locum
nisi multis exagitati seculis reuertunt. Ille dixit
Ego somno solutus sum &

Qua Tuly ciceronis De Somno Sapientie
Finire Tibellus felicit 1930 Dong

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several lines and is significantly obscured by water damage and fading.

Um multe res in phya nequaquam satis
ad huc explicate sint / in p^o difficultatibus
Brute qd tu minime ignoras / et
pobscure questio est de nã deoz / que ad cogitã
animi pulcherrima est / Et ad moderandam reli-
gionem necessaria. De qua qd tã uarie sũt
electissioz hoũum / tãq; discrepantes sũt / magno
argumto cognoscit. Nam et de figuris deoz / et
de loas atq; sedib; et action; uite dicuntur. multa
Deq; hys suma phylosophoz discession; certatur.
qd nõ maxie rem causamq; ginet. Utrũ nihil agãt nã
moliant; an omi curacion; et admĩstration; rez;
iudicent. An gra ab hys / et apnatio oia facta
et constituta sint. Et ad infinitum epus reguntur
atq; moneantur. Impmĩcip; magna discrecio est / eaq;
nihil diuidiat / in sumo errore necesse est hoĩes
atq; in maximaz rez; ignoracione solari. Sũt
enĩ et fuerũt / qui omĩo nullam hĩẽ censereũt - p̄ma opinio
rez; humanaz; penitentiã; deos. Quoz si uera
scia est. & uo p̄ esse deos / q; sanctitas;

que reliquo: hec eis omnia pure atq; caste tribuentur
^{numini ita iuncta}
Deoz iuncta sunt: si aduocant ab hys.
aliquid a djs immortalibus hoium qm̄ tributum. Sny
aut dji neq; possunt nos adiuuare / nec uolunt. n̄
oio curant nec quid agaz aduocant nec est
qd' ab hys ad hoium vitam ptinere possit. Quid
est q' ullos djs immortalibus cultus / honores / p̄ces
adhibeam? In spē aut fide simulationis / sicut reliq;
virtutes / ita pietas in esse nō pot' cum qua simul
sacritatem et religionem tolli necesse est. Quib;
sublatis / perturbatio uite sequitur / et magna con-
fusio. Atq; haud raro an pietate aduersus deos
sublata fides etiam / et societas humani qm̄s. et
vna excellentissima virtus iustitia tollat'. Sunt
aut alij phy. et hy quidē magni atq; nobiles. Seda opinio.
qui deoz m̄o atq; ratione om̄ez mūdus adm̄strari
et regi censeant. Neq; nō id solum. Sed etiaz
ab hys hoium vite consuli / et prouideri. Na
et fruges et reliq; q' terra parcat / et tēpsta-
tes ac temporū varietates / celiq; mutationes
quibus oia q' tra gignat / maturate pulescant. a
djs immortalibus tribu m̄i humano putant.

talia sunt ut ea ipsa de immortalibus ad usum hominum fa-
briata pene uideantur. Contra quos Carneades ita
multa dixerit, ut exataret homines non secordes
ad uerum inuestigandi cupiditatem. Res enim nulla est
de qua tãtopere non solum docti dissentiant. Quorum
opinionum / cum tam uarie sint / tamque inter se dissi-
dentes, alteri fieri profecto potest. ut eorum nulla,
alterum certe non potest. ut plus una uera sit. Qua
quidem in causa placere et tenuolos oburgatores
placere placere / et inuidos utupatores confutare
possumus. ut alios reprehendisse peniteat. alii
didicisse se gaudeant. Nam qui amonent amici
docendi sunt. qui inimice effectum repellendi. Multi
aut uideo fluxisse de libris meis / quos copulans breui
tempore edidit. variorumque sermonum per amicitiam / de
haec philosophandi nobis subito studium extraxisset. Et
per amicitiam quidquam de re certi haberemus scire cupie-
tium. Multis etiam sensu mirabile uideri eam
nobis possimum probatam esse phyzicam que luce eriperet.
et quae noctem quandam rebus effunderet. de hincque
discipline / et iam per relictis patrocinium / nec appi-
natur nobis esse susceptum. Nos autem nec

subito cepimus phylolohu. nec mediocres apmo
tpre etuis meo study opta cura qz glisimus
et cum misime uidebimus. tam max phylolohabimus
Qd et oraciones declarant referre phoz smys
et doctissimoz hoiz familiaritates. quibus sempz domus nra
Et pnapes illi Diodontus / pilio Antioch / possidm = floruit
a quibus instituti suz. Et si omnia phye pcepta
referant ad uitam. Debitamus nos et pu^s
p uatis in rebus ea pstatisse. qz ratio et de
tuna pscupit. Sin aut quis requirit. qz causas
quis impulerit. Ut hec tam sero hys madaret.
Nihil est. qd expedire tam facile possit. Nam
cum ^{ono} oracione Langueremus. et is eet rei pu^s
status. Ut eam vni gladio atqz cura gubernari
necesse eet. pimum ipius rei pub. causa phya
nis homibus explicandam putam. magni existi
mans melle ad deus. et laudem emilitatis
res tam grauis tanqz pclaras latinis etiam hys
contineri. eoqz me vni institut mei penitet.
qd facile sentio. qz multoz. no mo discendi. sed
etia scabendi studiu comouerim. Qz plures cy
grae institucionibus eruditi. ea qz didicerant.

Hic tangit potera
cesaris.

cum cuiuslibet sui communiore non poterant. quibus
si accepissent latine dici posse diffideret.
Quo in genere tantum proficere videmus. ut a quo
ne verborum quidem copia vinceceremur. horum igitur
etiam est. ut me ad haec conferam. animi equitudo
fortune magna et graui commota iniuria. Cui
immores aliqua leuiciora repere potuisset. Non
ad hanc potissimum confugisse ea non ipse nulla
raione melius fieri potuit quam si me non modo ad le-
gendos libros. Sed etiam ad totas partes tractanda
dedisset. Omnes autem eius partes atque omnia membra
tunc facillime noscuntur. cum totae quaestiones sententiae
explicantur. Est enim admirabilis quaedam generatio
senesque rerum ut alie ex alijs maxime necesse et
omnes maxime apte colligantur quae uideantur. Quae autem
requirunt quid quae de re ipsa sentiamus. curiosius
id faciunt quam necesse est. Non enim tam auctores
in disputando quam rationis momenta querenda sunt.
Quum etiam obest plerumque his qui discere uolunt
auctoritas eorum qui se docere proferunt. Desinat
enim suum iudicium adhibere. Id habet ratum quod ab eo

quæ probant iudicant, uident. Nec uo probare
solco id quod de pitagoreis accepit. quos fecit
siquæ affirmarent indisputando tunc ex his quæret
quare ita esset respondere solitos. Ipe dixit
ipe aut erat pitagoras tantum opinio p̄uichata
potebat. ut etiam si ratio ualcat auctoritas
Qui ut admirantur nos hac potissimum discipli-
nam sequos. his quatuor academiis uerbis
satis responsum uidetur. Nec uo dicitur re-
tate quæ reus patrocinium suscepit. Non est
hominum ita sine se occidunt. Sed luce auctoris
fortasse desiderant. ut hec ipse ratio quæ omnia
discendi. nullam quæ rem apte iudicandi p̄fecta.
a Socrate repetita. Ab archela phimata. a
carneade huc usque ad nostras uiguit etate. quæ
nunc ipse nostris orbibus esse in ipse grecia itelligo
quæ non academiæ uicis. Sed tarditate hominum ar-
bitror contigisse. Nam si singulas disciplinas p̄-
cipue magnus est. quæto minus omnes. quod facere
his necesse est. Quibus propositum est uerum
reponendi causa et quæ omnes philosophos et pro-
omnibus dicere. Cui res tante tunc difficultate fa-

n. quæ auctoris
p̄uichata hinc
pro ratione.

cultates consequitur esse me nō profiteor sequitū
esse. e me fero. Nec tam fieri pot. ut qui
hac ratiōe phylsophetur. hy nichil habeant qd
sequant. Dicitur est ^{ost} de hac re alio loco di-
gentius. Sed quia nimis indociles quidam
tardi q. sūt admonēdi uident sepius. Non
eiz sum quibus nichil uey esse uideat sed qui
oibz uerū falsā quedā aduēta esse dicamus. tāta
similitudine ut i hys nulla uis sit certa iudicādi
et assentiēdi nota. Ex quo extitit illud mltā
etiā esse p. babilia. que q. q. non p. p. r. e. t. u. r. t. n.
quia uisum quendam haberēt insignes et illu-
strem. hys sapientis uita regeat. Sed iam
ut omi ut me iudici liberes. ponas i medio smāg
phoz de nā deoz. Quo quidez loco. cōuocādi
omēs uident. quiqz sit eoz uera iudicent. tū
i pro-eg academia iudicent iudicibz. Si aut
consererūt omēs aut erit inuētus aliquis qui
quid uey sit iueneat. Itaqz michi libet excla-
mare ut in sine sebul proz deuz p. p. r. e. t. u. r. t. n.
adolefantur. Clamo postulo obsecro oro atqz

iplozo fides no ieiulha dte ut querit ille tantate
fieri fauora capitalu ab amico amato / regentū
accipere meretur nō vult / sed ut ab hinc
gnosant aūduerant qd & religione pietate et
sāntate cerimonis fide iureiurando quid de
tēplis delubris sacrisq; solēmbus quid de
ipis auspicijs quibus psumus extimandū sit.
hec eū oīa ad hāc de dyis immortalib; questioez
referenda sunt. profecto eos ipos / qui se aliqd
certi hīc arbitrantur / ad ac dubitare cogit de
tillimoz hōūz de maxia re tanta disensio est.

Cap. 1^m

¶ Quod cum sepe atq; tu maxie aūduerti
cum apud G. coctā familiarē memūz
accurate sane et dilligent de dyis immortalibus
disputatū sit. Nam cū ferus latinus / ad euz ipius
cogatu arcessitūq; venisset / ofendi eum sedētes
i exedra. Et cū G. deleio senatore disputantes.
ad quez tu epicuri pmas ex nūq; deferrebat. ad
erat etū a lunus balbus. qui tantos propeclus
hēbat in stoiac. ut euz in excellentibus i eo
quē qre al coparet. Tus ut cocta me uidit. C.

poporeurine iquit ueis. Oritur michi magna de re
eius ut uno eius uelero. cui pro tuo studio non .V.
est alienū iresse. Ne michi q̄ uideoz i q̄ uelisse
ut dial oportune. Tres eū ^{tuus} silaphinaz p̄ncipes
quensit. 47. n. p̄lo. si adesset nullus p̄hye eaz
quidez q̄ i honore sunt vacaret locus. Tum cocta
si iqt liber Antiochi nū. qui ab eo nup. ad hunc
balbū missus est uera loquit. Nichil est qd̄ p̄
lonoz familiarē tuū desideret. Antiocho eū ston
Cum p̄p̄teticis reconanere uident uerbis disceptare.
Quo de libro. Balbe uelim scire qd̄ sentias.
Ego ne iqt ille miror Anticū hoies i p̄m̄y aanti
non uidisse iutelle plurimū i stoicos. q̄ honesta
acomod̄ nō nōie. si enē toto diuingeret et
p̄p̄teticos. qui honesta comiserent cum comob̄
ut ea mē se magnitudine et q̄ gradibus non
quē differet. hec eū est nō p̄loz p̄ua. Sed
p̄ 207 magna disensio.

Et cum hoc als. nunc qd̄ accepiz si uidebitur.
Michi nō iqt cocta uidet. Sed ut huc
in me uenit me i re. i honore q̄res agit.

De nā agebamus deoz. q̄ aut in uideretur per
oblata ut sēp uideri solet. epiani ex uelero
salutaris s̄mā. Quāobres igt o ueller. aut
R. molestus est repetere. que cepit. repetat uero
q̄q̄ nō michi. Sed tibi hic uenit adiutor. Ambo
eiz igt arduis ^{17 abeckz} phylone nichil scire didicistis
Tuz ego. qd didicimus certa uiderit. Tu aut
nolo existimes me adiutores huc uenisse. Sz
auditorem. et egdes equus libero iudicio nullaz
eiusmōi astuctuz. necessitate. ut michi uelim
nolim^{ne} sit certa quedaz tuenda s̄mā. Tū uellem
fident sine ut solent isti nichil tā uerens
q̄ ne dubitare aliq̄ de re uideret. tāq̄ modō
ex deoz. scilicet et ex epianuz me medys descē
disset. audite igt nō futeles comedias. Sed
s̄mā. non opifices edificatoresq̄ mudi. platone
detinco deum n̄ auz^{Amuz} fatidiaz stoycoz. proh
ecā q̄ latine licet prouidentiaz dicere. neq̄ uō
māduz ipuz aīo et sensibus p̄dituz rotāduz ardētez
volubiles. deū portenta et miracula nō discretū
phoz. Sed somnantiuz. Quibus eiz oculis aīo ituer

f. pronoea

potuit nō plato fabricam illā tanta opī qua istius
uero q̄ edificari mūdum fuit q̄ molire que
ferreā qui uetes q̄ machine qui ministri fati
muneris fuerūt. Quē admōz obedire et parē
Voluntati architectū aez ignis aqua terra
potuerūt. Vñ nō orte ille uere forme q̄z
reliqua formant apte eidentes ad aūz efficiēdū
pariendosq̄ sexus longum est ad omīa q̄ talia
sunt ut optata magis q̄ inuenta uideantur.
Sed illa palmaris qd̄ q̄ nō mō natū mūdū intro-
duxit sed etiaz manu pene factū. Is eum di-
xerit fore sempiternū. huē censēs p̄mus ut
de libris q̄ gustalle physiologiaz i. naturate
ratiōes qui quicq̄ quod ortum sit putet eternū
esse posse. Quē ^{est} eiz coadūmentatio nō disso-
lubilis aut qd̄ est eū p̄cipuz aliq̄ sit nichil
sit extremū. pronōtes nō si nā nā est. Iuā
eatz requirō q̄ pauloān ministros machinis eiz
toaus opī assignatiōes atq̄ apparatū. sin alia est.
Cur mortales fecerit mundū. Nō quē admōz
platonis deus sempiternū ab utroq̄ aut

salitorum. cur mundi constructores repente exi-
sterint innumerabilia secula dormierint. Non
enim si mundus nullus erat. secula non erant. secula
nunc dico non ea quae diebus noctibusque nunc antipus
curlibus conficiuntur. Nam fateor ea sine
mundi conuersione efficere non potuisse. Sed
fuit quaedam ab infinito tempore eternitas. quam
nulla ^{vera} disruptio temporis intercedit. tamen
qualis ea fuerit intelli non potest quod ne idogita-
tione quodammodo cadit. ut fuerit tempus aliquid nulli
cum tempus esset. Iste igitur tam immenso spacio quod
salte aut pronce nra cessauerit. labores
ne fugiebat. at ista nec attingit deus. nec erat
ullus cum omnes nate numini diuino celum ignes
terre maria parerent. Quid autem erat quod
gauscebat deus mundum signis et luminibus tam
quod edulis ornare. si ut deus ipse melius ha-
bitaret antea vero tempore infinito in tenebris
tam quod in gurgustio habitauerat pro aut varietate
nec eius delictum putas. quod celum et terras exorna-
tas uideamus. Que ista potest esse oblectatio
ideo quod si est. non potest deus esse potest

Et hec ut fere dicitur horum causa a
Deo constituta sunt. Sapientium ne
¶ p̄iculos igit̄ sc̄a est rez̄ tāta moriac. an stul
toꝝ. at p̄m̄uz causa non fuit. cur̄ imp̄bis
b̄n̄ mereretur. Dem̄de q̄d est asequutus cum
om̄es stulti sint sine dubio miserimi max̄e q̄
stulti sunt. miserius eū stulticia q̄d possuz
dicere. Dem̄de q̄ ita multa sunt incomoda in
uita. ut ea sapientes comodoz̄ p̄pensatione
lemant. Stulti nec. uitare uenientia possunt.
nec fere p̄ntia. Qui nō m̄l̄dū ip̄uz aiantez
sapientēz esse dixerunt. nullo mō uiderunt
animi naturam itelligentes in quā figurā cadere
posset de quo dicitur equidez paulapost. Tunc
aut̄ hactenus am̄izator̄ eoz̄ tarditatez. qui am̄
mantez imortales et cun̄dez beatus rotundum
esse uoluit q̄ ea forma sineget ullaz esse
pulsioꝝ plato. At michi ut chilindū. ut
quadrā. ul̄ com̄. ut piramid̄ uidetur esse for
mosoz̄. Que nō uita atubuit isti rotundo
deo. Nempe ut ea celestitate atorqueatur

cui pars nulla ne cogitari quidem possit. In quā
nō video ubi ^{mens} mens constans et uita leuā po
ssit inlittere qd'q' in nō corpore / si mīma
ex pte significetur molestum sit. cur hęc idē
non habeat molestum in deo. terra eīz pfecto
qū mundi est pars. pars est etiā dei. atq'
tūc maximas regiones ihabitabiles atq' icultas
vidēz q' pars eaz apellu solis exarsit. pars
obrigauerit niue / pruinaq' longinquo solis ab
scensu. Que si mundus est deus / qm mundi
ptes sūt. dei membra ptm ardentia ptm
refrigerata dūcenda sūt. atq' hęc quidem uia
lucali. Quaha nō sunt ab vltio repetaz sup
iorz /

atq' abscelu
Cap. 7^m

Tales eim anilexiis qui p'mus de talibus
rebus quesuit. d. quam dixit esse in
tium rez. Deū aut eaz mentēz. q' ex aqua
cunctā fingeret. Si dei possunt esse sm
sensu et mte. cur aqua adiūxit si ipā
mens constare pōt uacans in corpore. Ana
ximandri aut opimo est natiuos esse deos
Longis inuall. cogit

Anaximander.

innumerabiles esse mundos. Sed nos deus nisi sem-
per intelligere. qui possumus. post Anaxime-
nes aera deus statuit. eiusque gigni / esse que
mensuram et infinitum. Et semper in motu. aut
aut aere sine ulla forma deus esse possit.
cum praesertim deum / non modo aliqua sed pulcherrima
specie deceat esse. aut non omne quod ortu sit
mortalitas consequatur. Inde Anaxagoras. qui acce-
pit a Anaximone disciplinam. praesertim omnium rerum
descriptions et morum mentis infinite in hac ra-
tione designari / et confici uoluit. In quo non
vidit neque motum sensibus inuentum et continentem
in finito ullum esse posse / neque sensum omnino / quo
non ipsa natura pulsa sentiret. Semper si mentes
istae quae aera aliquod uolunt esse. Erit quod
aliquid interius / ex quo illud aera noveretur.
quid autem interius mente / argatur ergo corpore eterno.
Quod quoniam placet apta simplex mens nulla re
adiuncta / que sentire possit fugere intelligentie
natura uisus et rationes uidetur. Crothontates
autem alonaco qui soli et lune reliquis sideribus

aiōq; p̄tēā dīuinitatē dedit. nō sensit se se
mortalibus rebus immortalitē dare. Nam p̄tēā
poras qui censuit aiūz esse per naturā reſpōdēz
omēz itentū et cōcantes. ex quo animi nū
carperentur nō uidit distractiōz humanoz
aiōz. Discipi et lazarū dīm. Et cū miserū ai
essent q; p̄tēā contigeret. tñ dei partēz eē
miserū qd fieri nō pōt. Cur autē qd q̄ ignora
ret aiūz hōis si eēt deus. Quōmō porro
deus iste si nihil eēt nisi deus / aut i hys
aut esset mūd. Tum xenofanes qui mēte aduicta
omē p̄tēā qd esset / et i finitū deū uolūt eē.
De ipā mēte ita reprehendit ut ceteri de i fin
tate aut uelēntius / in qua nihil neq; sen
tiens neq; quictum pot eē. Nam parme
nides quidēz quictum qdā corone similem /
efficit. Stephanen appellat continētēz ardē
lucis orbēz qui angit celum. quē appellat
deum / in quo neq; figurā diuināz neq; sensuz
quisq; suspicari pōt. Multa q; q; eius dēmōstrata
quippe q; bellum / qui discordiā / q; cupiditatē
cetera . . . . .

morbo ut sono ut obliuione ut uetultate delent
Fateatq; desideribus que reprehensa iaz i alio. p̄ha
loco omittant. Empedocles aut multa alia
peccant i deoz opinia turpissie labitur. Qua
tuor eiz natural ex quibus omia ḡstare cen
set diuital esse vult. qual nasa et exti
guit p̄spiciu est et sensu omi carere. Nec
no p̄tagoras qui se se negat omia de deis
q̄ liqueat scire sint. non sint. quales ue sint
q̄q̄ m̄ctur de na deoz suspicari. Quid
Democritus qui tu imagines eoz q̄ circuitus i
deoz n̄o refert. Tuz illaz n̄az q̄ imagines hu
dat ac mittat. Tuz sc̄uz itelligentiãq; n̄az.
non ne imaxio errore p̄latur. cū i deoz oio
q̄ nichil semp suo statu maneat. neget
esse quicq; sempiternus. Nonne deu omio ita
tolit. Ut nullaz opiniaz eius reliqua fanat.
Quid acz quo diogenes apollomates utitur deo.
Quē sensus h̄re p̄t. aut quā formā dei.
Naz de platonis iconstantia Longū est dicere.
q̄ ichureo p̄ca hui mūd. nominari negat posse.

i legū aut liberis quid sit ois deus an quere
oportē non censent. Quid nō sine corpore illo
deū. vult esse. ut quere dicit asomaton. id
quale esse possit. intelligi non pot. careat eis
sensu necesse est. careat etiā prudentia.
Careat uolūate. q̄ oia vna cū deoz natione
comprehendimus. Idē etiā intimes dicit et illegib
et mūdū deū esse. et celū. et astra. et terrā
et iūs. et eos quos maiorū institutis accepimus.
Quae et p se sūt falsa. falsa pspicue et
intēte uehementē repugnantia. Atq̄ etiā Xe
noson paucioribus sōlis eadē. seze peccat. fiant
eis i hys q̄ a Socrate dicta retulit. Socrate
disputātes formam dei quae nō oportere. eadē
q̄ soles et iūs deum dicere. et mō vnum.
tū autē plures deos q̄ sunt iisdēz merātal seze
quibus ea q̄ de plitone dicimus. Atq̄ etiā
antastenes in eo libro qui physicus inscribitur
plaris. deos multos naturā^{ve} vni esse dicens.
tollit vis et nā. deoz. Nec multo secus Spen

platonem amantulum subsequens et unum quendam dicit
qua omnia regantur eamque aialem euellere ^{conat} ex animis
cognitioem deorum. Aristoteles quoque in iii. de physica libro
multa turbat a magistro uno platone dissentiens.
nemo enim menti tribuit diuinitatem omnem / nemo mundum
ipsum dicit deum esse. nemo alium quendam proficit mundum
et quod eas partes tribuit ut replicationem quendam mundi
motum regat atque tucatur tum celi ardorem deum dicit
esse. Non intelligens celum mundi esse partes. que
alio loco ipse designavit deum. Quomodo autem celi
diuinus ille sensus in celeritate tanta gubari
potest. Vbi deum illi tot dii si numeramus etiam
celum deum / cum autem sine corpore idem uult esse
deum / omni illi sensu proficit / etiam prudentia. Quo
porro nemo mundus moueri carens corpore. aut
quo semper se mouens esse quietus et beatus potest.
Nec non ^{etiam} discipulus Xenocritus in hac genere prudentior.
Cuius in libris. qui sunt de natura deorum nulla spes
diuina describit. Deos enim unum esse dicit
Quod uisus eos quoniam stellis uariis nominantur /

Vnus qui ex oibus sideribus q̄ infixis celo sint
ex duplis quali membris simplex sit putandus
deus. Septimū solem Adiungit. Octauūq̄
Lunaz. qui quo sensu beati esse possunt inte-
lligi non pōt ex eadem platonis scola pontius
erachides puerilibus fabulis refertur libros act-
tū mō mūdum / tū mentez diuinam esse putat.
errantibusq̄ stellis diuinitatem tribuit. sensuq̄
deū p̄uat et eius formam mutabilez esse uult.
codeq̄ in libro rursus etiam et celū refert in
deos. Nec uō Theopasti inconstancia ferenda
est. mō eim̄ menti diuinuz tribuit p̄naptū.
mō celo. tū aut̄ signis sideribusq̄ celestibus n̄
audiendus eius auditor. Strato. is qui filius appella-
batur. qui cōz om̄z diuinam i nā sua esse
censet. q̄ causas gignendi augendi minuendi
habeat. Sed careat om̄i sensu et figura.

¶ No aut̄ ut iam ad nos Galte ue-
niam nālem leges diuinam esse cōset.
eāq̄ om̄z obtinere recta imp̄ante p̄hibētes
q̄ gratia. quā legē quō efficit aiantes intelli-
gere nō possumus. Sed si aliquis certe

uolumus esse. Atq; idē alio loco ethera deū dicit
si intelligi nihil sentiens deus. qui nūq; nobis occidit.
neq; pot; impabul; neq; i optat; neq; i uot; alijs
libris aut rarijs quādam; per oīz rez; nūq; per-
tinentes ut diuinam esse affectā putat idē astus
hęc idē tribuit. tam; anis mensibus; anoz; muta-
cionibus. Cum uō Exiodi ethiogramā .i. originēz
deoz; iēpētat. tollit oīo uisitatas pceptasq; cogi-
tiones deoz;. neq; eū; Iouez; neq; iunonez; neq;
Vestam; neq; quēq; qui ita apellentur i deoz; hī
mūo. Sed rebus; i animis; atq; i mēt; p quādam;
significatiōz; hęc docet tributa nōia. Cui; Aristoteli
aristom; nō minus magno i errore imā est. qui
neq; formā dei intelligi posse censeat. neq;
i dīst; sensū esse dicat. Dubitetq; oīo deus anis;
nec ne sit. Clementes aut; q; genones audiunt
dona cum eo; quē proximē nōiam; tū ipuz; deum
mūduz; dicit esse. tū totius nature mēt; atq; omīo
atrabuit hęc nom; tū ultimū atq; altissimū atq;
mūdiq; arcūfulum et extremū oīo cingentem atq;

compleverunt ardore qui ethere noietur. certissimum
deu iudicat. Idem quasi delirans i hys libris quos
scripsit gra uoluntate tu fingit formam quada
et species deoz. ^{tu} diuinitates at atubuit
albis. tu nihil rancie censet esse diuinitus. ita
fit ut deus ille que uite nosamus. at qd ramin
naaone ta q ineligo uolum reponere nisiq pro
lus appareat. At paleus eiusdem generis auduoz
col dicit esse hicos deos. a quibus magna utilitas
ad uite cultu esset inuenta. ipasq res utiles et
salutares deoz esse uocabul micupatis. ut ne
hoc quide ille diceret illa inuenta esse deoz.
Sed ipsi diuina. Quo quid absurdus. q aut res
sordidas atq deformes deoz honore efficere.
aut hoies iam morte deletos reponere i deos.
quoz ois cultus esset futurus i luctu. Jam uo
Crispius qui stoicoz somnozum - ueterimus habet
itezpres magnas turba gregat ignotoz deoz. atq
ita ignotoz ut eos nec glectura quide i formare
possimus. cu mens nra quidul uideat cogitacion
posse deponere aut cu vum diuina. rancie

esse potest in uniuersa natura. Atque in te ipse
quod maximum deum dicit esse et eius in fatione uniuersa.
Tamen enim ipse per se. qui in mente et
ratione. Hinc sunt communes quod res nostras uniuersam atque
omnia continentem. tunc fatales umbras et necessitates res
futuras ignes preta et eius que antedixi ethera.
tunc ea que nunc fluere. atque manere. ut et aqua
et terra et aera / soles / lunam / sidera uniuersitateque
res. quae omnia continent. atque etiam homines eos qui in
mortalitate essent. Hinc sunt quod disputat ethera
esse eum que homines Iouem appellant / quod aere per
maria manet eius esse netiquum. Hinc sunt eius esse
quod ceres dicit. Similique ratione persequit uocabula
reliquoque deorum. Hinc sunt etiam legis perpetue et eterne
viri. quod quod dux vice et magistra officioque sit
Iouem dicit esse. eandemque fatalem necessitatem
appellat sempiternam res futuram ueritatem quoque
nichil est tale. ut in eo vis diuina in esse uideat
et hoc quidem in primo libro de natura deorum in secundo autem
vult orbes mules heliodi homerique fabellas
accommodare ad eam ut primo libro de diis immortalibus

Dixerit. ut etiam veterum poete qui hoc suspicari
quidem sint. ston fuisse uideantur. Quem
diogenes Babilonius sequens in eo libro q̄ inscribit
de minezia / parti Iouis / ortuq̄ virginis ad
physiologiaz traducens d̄iungit ad fabulaz.

Xpohu fac nō p̄torz iudicia / sed delib̄rātiuz
Sopnia. Nec eiz multo absurdiora sunt.
ea q̄ potentz uocabus fusa ip̄i suauitate non
exunt. qui et ira inflamatos / et libidine furetes
i duxerunt deos. feceruntq̄ ut eoz bella / p̄lia
pugnas / uulnera uideremus / odia p̄tra / discidia
discordus / ortus / interitus. q̄relas / lamentaciones / efusus
i om̄i itemperantia / libidines / adulteria / uincta
cum humano gn̄e cocubita / mortalesq̄ cū imortalib̄
procreatos. Cum patatz aut̄ errore quigere
licet / portenta magoz / egyptioz q̄ i eoz p̄ie
denūtrant. Etia vulgi oppiniones. q̄ i maxia
i constancia ueritatis ignoracione solūtur. Ea
qui consideret q̄ in consulte ac temere dicatur
uulnerare ep̄ianuz ut in eoz ipoz m̄io

de quibus hoc dictum est haberi debet. Solus enim
videtur primum esse deos, quia in omnium animis eorum
notiones impressit ipsa natura. Que est in gens
aut quod genus hominum, quod non habeat sine de
terminata anticipacione quaedam deorum, quam appellat
plenam. Epicurus. i. inceptas animo res quaedam infor
maciones, sine qua nec intelligi queunt, nec
qui nec disputari potest, quibus ratione dum atque
utilitates. Et isto celesti epuro de regula et
iudicio volumine accepimus.

27. 77.
¶ Quod igitur fundamentum istius questionis est
id placere tactu videtur. Cum enim non
instituto aliquo, aut more aut lege, sit opinio
constituta, maneatque ad omnium omnium firma consensus.
Intelligi necesse est deos esse, quoniam utilitas eorum
ut potius inanis cogitationes habemus, de quo,
aut omnes natura consentit, id verum esse necesse est.
Esse igitur deos ostendi est, quod quoniam fieri constat
in omnes non propter se ipsum, sed etiam iustos, fatemur
constituta. Illius etiam hanc nos hanc sine anticipacione

ut in dixi. Sive pronones deoz. Sunt em
rebus nouis noua ponēda nomina / ut epicurus ipse
proleuius appellauit quā antea nemo eo uerbo
noīarat. Hanc igitur hēmus. ut deos beatos et
imortales putemus. Que eoz nobis nā i forma
ticem ipoz deoz dedit. eadem insculpsit in
mentibus / ut eos etnos et beatos haberemus.
Et si ita est uera expoīta illa smā est / ab
epicuro q̄ beatus etnumq̄ sit. Id nec hīc ne
goty q̄q̄ ipuz. nec exire alii. Itaq̄ neq̄
ira neq̄ quā tenere. q̄ q̄ talia essent / in bella
essent omnia. Si nichil aliud quereremus
nisi ut deos pie coleremus. et ut sup̄stacā
liberaremur. Satis erat dictū. Nam et p̄stant
deoz nā homū pietate coleretur. cū et v.
etna essent et beatissā. habet eoz uenēra
tiones iustā quicqd̄ excellit / et metus omīs a
ui atq̄ ira deoz pulsus esset. intelligitur eoz
a beata et immortaleq̄ nā r̄ iras et gratias
segregari. Quibus remonē nullus aliuscul ipedim

motus. Sed ad hanc confirmandam opinionem inquit
tus et formas et uitas et actioes mris atq; agitatez
ideo. Ac de forma quidem partim nra nos admonet
peru, ratio docet, Nam a nra hez omnes oiaz getus
Species nullaz aliaz nisi humanaz deoz. Que
eoz forma alia occurit unq; aut uigilanti cuiq;
aut dormienti. Sed ne oia reuocent ad pmas
notiones, ratio hec idz ipa declarat. Nam auz
pstantissimaz nra, ut qui beata est, ul qui
sempiterna conuenire uideatur eandem esse pulce-
rissimaz q; composito membroz. que gfirmatio linea-
mtoz que figura, q; species humana pot esse
pulcior. Vos quidez luali soletis. non coacta
mentis mo hec mo illud cum arationz chingitis fa-
bricam q; diuinaz. qua sint omia i homie figura
no aduhs mo, deoz etiaz aduenustates apta
descubere. Et si oim aiantuz formam uicet
homie figura, deus aut aiang est, ea figura
pfecto est, q; pulcissima sit oiaz. qm qui deos
beatissimos esse ostit. Beatus aut esse sine
virtute nemo pot nec uirtus sine ratione

nec ratio i esse nisi hominis figura. hōis esse specie
eos contēdū est. nec tam ea species corpus est.
Sed q̄ corpus. nec h̄t sanguines. Sed q̄t sangui-
nem. hec q̄q̄ iuenta sunt acutus. et dicta
subtilius ab epicuro. q̄ ut quibus ea possit agno-
scere. tam fictus intelligentia nostra differo breui-
us q̄ causa desideret.

8.
Dicunt autē qui res occultas zpēnt adhi-
tas non nō viderat aīo. Sed etiam
sic tractat ut i manu dicit eas esse iūm et
naturaz deoz. Ut p̄mum nō sensu. Sed m̄te
exnatur. nec soliditate quaddā. nec ad nūz. ut
ea q̄ ille p̄ hermitatem stercina appellat. Sed
imaginibus similitudine. et transitionē p̄ceptis
cū infinita similitudinaz imaginuz ^{speciez} eximmēzabilibz
i diuiduis existat. Et ad eos affluit euz maxi-
mis voluntatibus i eas imagines m̄tez itentaz. ni-
vā q̄ n̄az itelligentiaz capere que sit et
lecta nā et etna. Sūma nō ul infinitas
et magna ac diligētī cōtemplacōn dignissīma est.
In q̄ intelligi necesse est eas esse nūz ut omnia

omnibus partibus paria respondeant. hac isonomia
apellat epicurus. i. equabiles retributiones. Ex hac
illud efficitur si mortalium tanta multitudo sit esse
in mortalium non minores. Et siq̄ inueniantur in-
numerabilia sunt etiam ea q̄ consueunt infinita
esse debere. Et querere a nobis ualde soletur.
q̄ uita deorum sit. Quaeq̄ ab his regat eas. fa
videtur. qui nihil beatius. nihil omnibus bonis afflu-
entius cogitari potest. Nichil enim agit. nullis occu-
pationibus est implicatus. nulla operatur molitur.
sua sapientia. et virtute gaudet. habet explorati-
fore se semper tunc maximis. tunc uictis uolentibus.
hunc deum rite beatius dixeris. uerum non laboriosissi-
mum siue enim ipse mundus deus est. quid potest esse
minus quietus. Quod nullo puncto temporis intermissio uer-
sari circa se aliter celi admirabili celeritate. nisi
quietum aut nihil beatum est. Siue in ipso mundo
deus inest aliquis. q̄ regat. qui gubernet. qui curat
astrorum mutationes temporis rerum uariationes ordinesq̄
obseruet. et maria stemplans hominum comoda
etiam se uentur. Ne ille implicatus est molestis

iplicitatis negotijs et opotit. Nos autem beata vitam ^{aliam}
i animi securitate / et in omni uacatione ^{animi}
ponimus. Docuit eiz idem nos qui cetera nā
effectum esse mūdum. nichil opus fuisse fabrica.
Tamp eiz rem ei esse finalez. quam uocis
effia negatis sine diuina posse soluta. ut
innumerabiles nā mūdus sit effectura. efficiat
effecit. Quod quādmōz nā efficiere sine aliq
mentis possit nō uidetis. ut traqia parte cū
explicare argumti exitū nō potestis. Conhi-
gisti ad deum. cui operam profecto ^{pię} nō deside-
raretis imensam. et itminantēz i omnes partes
magnitudinez regionū uideritis in quā se intuent
auiis et intendēs ita late longe qz peregrinatur.
ut nullā tam oram ultimi uideat i qua
possit insistere. In hac igit imensitate latitudi-
num / longitudinum / et latitudinum infinita uis
innumerabilium uoluntat athomoz. qz mēcto
uam cohercunt. Ex quo conficiuntur hee
forme rerū et figure. qual nō effia posse sine

in mēto et alie
alias apprehēdit
genantur

1
sollibus et moribus non puerat. Itēq; impoluit
i coruibus vni sempiternū deum quē dies et
noctes timeremus. Quis eiz non timeat
oīa providentem / cogitantem et aduertētem
et oīa ad se ptinere putantem curiosū et
pleni negotij deū. Hinc nobis existit / p̄mū
illa fatalis necessitas / quā ymaerianez dicit.
ut quicqd accidat id etna ueritate causazq;
continuacione fluxisse fluxisse dicatis. Quātū
autē hec p̄hya extimanda sit / eū tā q̄ amialis
et hys quidez mactis facto fieri uideantur oīa.
Sequitur mantice n̄ra / que latine diuinitio d̄r.
Qua tandem ibueremur sup̄stacione / si uos
audire uelles. ut aruspices / augures / aruoh
vates / comectores / nobis essent colendi. hys
troubus ab epicurio soluta / et in libertatem
uendicata / nec metuumus eos / quos itelligimus.
nec sibi fingere ullaz molestiaz / nec alti q̄re
et pie sancteq; colimus n̄s; excellentez atq;
p̄stantez. Sed elatus studio uereor ne longior

fuerim. Erat autem difficile rem tantam, tamque sceleratam
revertam relinquere. Quod non tam dicendi ratio michi
habenda fuit quam audiendi.

C. 7.

Um cetera comit ut solebat atque inquit
Vellei nisi tu aliquid dixisses. Nichil
Sane ex me audire potuisses quidem. Michi
enim non tam facile in mentem venire solet quam
votum sit aliquid. Quod quare fallis? Idem cum sepe
tu cum te audire paulo ante attingit. Roges me
quales nam deorum esse dicam. Nichil fortasse
respondeam. queras putem ne talem esse, qualis
modo a te sit exposita. Nichil dicam michi
videri minus. Sed an quod aggrediar ad ea quae
a te disputata sunt. De te ipso dicam quid sentiam.
Sepe enim de familiari illo tuo iudeorum audivisse,
cum te rogatus omnibus sine dubio auferat. Et
paucos tecum epicureos et quae comparavit. Sed
quod ab eo te mirifice dillegi intelligebam, arbi
trabar illum pro benignolentiam uterius id dicere.
Ego autem si vereciter laudare solentem. Iudicium

de re obscura atq; difficilima arte dictum esse dicitur
cui. Neq; s'mis solum copiose. Sed uerbis etiã
ornatus q̄ solent nã. Zenonem quẽ phylone
corifeum appellare epicuriorum solebat. cū athenis
essem audiebam frequent. et quidẽ ipso auctore
phylone credi. ut facilius iudicares. q̄ illa bñ
refellereentur. cuius apnape epicuriorum accepisset
q̄ quicadmo; dicerentur. Non igitur ille. ut pleriq;
Sed isto mō. ut tu distinte. grauit ornate. Sed
q̄ illo michi ulu euemit. idẽ mō. cui ^{te} audire
acciderat. ut moleste fererẽ tantũ ingeniu;
bona nena me audies. In tam leues ue dicam.
In etiã iceptas s'mas iadisse. Nec ego nunc me-
lius afferam. ut eĩz mō dixi oĩbus fere iudicẽ
Sed maxime iphyliat quid nō acui sit. q̄ qd.
sit dixerim. Roges me quid. aut quare
sit deus. Auctore utar Simonide. de quo cum
q̄suisset. hoc idẽ thiranius hyero. deliberandi
sibi unus dies postulauit. cum idẽ ex eo p̄mo post
tridie quereat. biduum petiuit. cuius sepius
dupheret nũm. hẽz. amiratusq; hyero. requeret.

ale riter

cue ita faceret. Quia quum dicitur confidero
iquit tanto michi res obscurior uidetur. Sed
Simonides arbitror non eiz poeta solum suauis
doctus etiam cetera qua dicitur sapiensq; tradit
qz multa uerent imetes acuta atq; subtilia v
dubitantes. qui deoz esset uerissimu despicisse
omez ueritatem. Epicurius uo tunc na eiz
illa malo disereze q' tecum. Quid dicit qd
no mo p'ha dignus esset. Et mediocri prudentia

uentur p'muz i ea question. q' est de
na deoz / sint ne dy nec ne sint.
Difficile est negare aed. si in contione quat.
Sed in humoi p'mone et in consensu finalimu.
Itaq; ego pontifex qui ceremonial religionesq;
publicas sanctissime tuendas arbitror. Is hoc qd
p'mum est esse deos p'uideri michi no opinia
solum. Sed etia ad ueritates plane uelim multa
eiz occurrut que turbent ut metum nulli esse
uideant. Sed uide q' tecum agaz liberalit. q' comu-
na sunt nobiscum ceteris p'his non atingaz. ut hoc
ipuz. Placet eiz oibus fere michi a ipi i v'mul

Deos esse. p'muz

deos esse. Itaque non pugno. ratioque tum eam que
a te afferit non satis firmam puto. Quod enim
omnium gentium generatim quod hominibus ita uideretur.
Id satis magnam argumentum esse dixisti. Cur esse
deos confitemur. quod tamen leue pro se tamen etiam
falsum est. Primum enim unde ^{hinc} note sunt opi-
niones nationum. Equidem arbitror multas
esse gentes sic immanitate effrenatas. ut
apud eas nulla suspitio ^{atque} deorum sit. Quid du-
goras atheos. qui dictus est. pro ea que theo-
dorus. ratione apte ^{ad deorum} naturam substulerunt.
Nam et abdicites quidem. qui et prothogoras
cuius arte non mentio facta est. Sophistes
temporibus illis uel maximus. cum in principio
libri sic posuisset de diuis neque ut sunt neque
ut non sit homo dicere atheniensium iussu uide
atque agro exterminatus. librique eius in contione
gubisti. Ex quo quidem existimo tardiores
ad hanc sententiam profitendam multos esse factos.
Quare cum renas ne dubitatio quidem

effugere potuisset. Quid de saculegus, quid de
impis puerisq; dicemus. Tubulus silurius unq;
si lupus aut canis / aut netipni filius / ut ait
lucilius putasset esse deos. tam puerus / tam
aut ipurus fuisset. Non est igr tam explorata
ista ratio ad id quod uultis confirmandu q; uidet.
Sed quia comune hec est argumentum / aliorum
etia phoz obmuctam hec tpe / ad nra propria
uenire malo. Concedo esse deos.

¶ 11

Oces me igr / unde sint / ubi sint /
quales sint / corpore et aia / uita. hec
eiz scire delitro. Abuteris ad omia athomoz
veg. et liceta. Nunc qd amq; i solum uenit et
de effingit atq; effias. que pmu nulle sunt.
nihil est eiz quod uacet corpore. Corporeibus
autem ois obsidetur locus. Ita nullum mane
iduiduum ee pot. hec ego fihoz / nunc
oracla fundo / ueza aut falsa nescio. Sed uerisi
mih tam simihora q; ora. Ista eiz fac flagia
democriti / siue etia an leuapi esse corpuscula
quedam leuia alia idem conuulsa alia ptem

aut angulata / pyramidata quedā, et quali adunca.
ex hys effectū esse celū atq; terram, nulla cogētē
nā. Sed concursu quodāz fortuito. hanc tu opinioz
S. uelleti usq; ad hāc etatez pduxisti / p̄iusq; te
quis de omī vite statu, q̄ de ista auctoritate deie-
cerit, an eiz iudicasti epicurū te esse oportere
q̄ ista cognouisti. Ita necesse fuit, aut hec
flagras conape aio / aut suscepte phye nomen
amittere. Quid eiz mereas ut epicurius esse
desinas. Nichil equidem mgs, ut rationez uite
te fortitemq; deseram. Ita igr̄ est ueritas. Naz
de uita beata nichil repugno, quam tu ne uideo
quidē esse censes. nisi plane opaco laqueatur.
Sed ubi est ueritas, inmundis acerbis innumerabi-
libus oibus minimis tempoz punctis, alyz nascē-
tibus, alyz cadentibus, an idmidus corpuscolis tā
p̄elara opera, nulla moderante nā, nulla ratione
fingentibus. Sed oblitus liberalitatis mee, q̄
tecum paulo an̄ uti cepiz, plura cōplector.
concedaz igr̄ ex idmidus constare oia. Quid
ad rez. deoz eiz nā querit. sint sine

ex athomis. non igitur eterna. Quia eius ex athomis
fit natus alii sit, si natus, nulli dei a quo natus
et si ortus est deorum, in eternum sit necesse est.
ut paulo ante & platonis mundo disputabas. Vbi
igitur illud nunc beatum et eternum quibus duobus
vobis significatis dominum. Quod cum effugere vultis in-
dumenta gratie conceptis. Ita eius dicebas non
corpus non corpus esse in deo, sed quasi corpus.
nec sanguinem, sed tanquam sanguinem. hoc pro sepe
facias, ut cum aliquid non verissime dicatis
et effugere reprehensionem velitis. Afferatis aliquid
quod omnino ne fieri quidem possit. ut sacus fuit
illud ipsum, de quo ambigebat concedere, quod tamen
impudenter resistere. Vnde epicurus eius uideret
si athomi ferent in locum inferiorem, suoque
pondere nichil fore in nostra potestate quod esset eorum
certus motus, et necessarius. Inuenit quomodo
necessitatem effugeret, quod videlicet democritum
fugarat, aut athomi cum pondere et gravitate
directa deorsum ferat, declinare paululum
hoc dicere turpis est, quod illud & vult

non posse defendere. Idem facit q̄ dialecticos a
quibus cum traditū sit i oibus dēuictioib; i quib;
aut etiā, aut non poneretur aliquid esset
uerz ptimuit ne si concessum esset hūmōi
aliquid, aut uinet eas, aut non uinet epicurus.
Alitutum fieri necessariuz totum hoc aut
etiaz, aut non negant esse necessariū, quo
quid dia potuit obtusius. Orgebat nichelias
zenonem cum ipa falsa omia diceret. Que
sensibus uiderentur. Zenon aut non nulla uisa
esse falsa nō oia timuit Epicurus ne si unū
esset falsum, nullum esset uerz, omēs sen-
sus ueri nūctios dixit ēē nichil hoz nisi
valde. Grauiorez eiz plagaz accipiebat, ut le-
uiores repelleret, idēz facit in natura deoz
i diuinoz corpoz concretioz facit, ne itat
et dissipatio gsequat. negat esse corpus deoz
sed tan q̄ corpus, nec sanguinez s̄ tā q̄
sanguinez, mirabile uidet q̄ non uideat aru-
spes cum aruspices uident ha mirabilis

In non siphane de moateo tenet. que aly abe
non neget auditum uexat. tñ oibus gnumedys.
Et q si hec democritea non audisset. quid au
dierat. Quid est mphysial epouri non a de
mocrito. Nam et si quedaz cōmutauit. ut
qd paulo añ de melinaacē athomoz dixi. tñ
pleraqz dicit eadez. athomos inanes ymagines
ifinitatez locoz / innumerabilitatez qz mūdy / eoz
ortuz mētū / omia fere quibus nature riao
gmetur. Nunc istud quali corpus / et quasi
sanguinez quid intelligis. Ego eiz te scire ista
melius q me / non fateoz solum. Sed etiaz
facile patioz cum quidez semel dicta sint
quid est qd uelleius intelligere pot possit. Cetera
non possit. Itaqz corpus quid sit. Sanguis qd
sit / itelligo q corpus. quasi sanguis qd sit.
nullo prorsus intelligo. neq tu me celas. ut
pitagoras solebat alienos. Consulta dhas occulte
tanq Erachius. Sed q me nos liqueat. Ne tu
quidez itelligis illud uideo pugnare te species.

ut quedam sit deoz. que nihil conacti heat n^L
solidi nihil expressi nihil eminentis. sit q^u p^{ri}m^o
leuis p^{er}luada. Dicemus iq^u idz qd^o inuenire
qd^o corpus illud non est. Sed ille corporis. nec
ille fufus ex candore mixtus. rubor sanguis est.
Sed quedam sanguinis similitudo. Sic i ep^{ist}o
deo non rem. Sed similitudines esse rez. Sic
id qd^o ue intelligi quidez pot. mihi esse p^{er}suasum.
Cedo michi istoz adumbratoz deoz linamta
atq^{ue} formas. Non deest hoc loco copia ratio-
num. quibus docere uelis humanas esse formas
deoz. p^{ri}muz q^u ita sit informatu antiapatu
mtibus nris ut homi cum deo cogitet forma
occurat humana. Deinde ut q^u rebz omib.
excellat nra diuina forma esse pulcherrima debeat.
nec esse humana ullaz pulchrorez. Tertiaz ratio-
nem affertis. possit quidez ulla alia figura domi-
cium mentis esse. p^{ri}mum iq^u quid qd^o considerat
quale sit. Insuper eiz in uidentur q^u i mo
iure rem nullo mo p^{er}hibiles omnium. Quis
tam ceus in contemplandis rebz unq^u fuit

ut nō uideret spēs illas hominū colatas idē aut
colabo quodā sapientū. quo finalis aios ipitō
ad deoz cultum / a uite prauitate conuertent.
Aut sufficiā ut essent similia / quenerantes
deos ipos se adire cederent. Inserūt aut hec
Eadem. pōte. pictores. optices. erat eiz nō
finale agentis aliqd. et morosis. deos i aliaz
formaz mutacone hūre. Accessit aut ista opi
mo fortasse q̄ homi hōie pulchris nichil uiderit.
Sed tu hec physice nō uides / q̄ blanda consiliator.
et q̄ ^{hū} lena nā. An pūis ulla esse tra
mitiqz bellum. q̄ non suis q̄is bella maxime
delectetur. Et nisi ita esset. cur non gestret
taurus eque dactarā. equus uoce. An tu
aquilam / aut leonem / aut delphinū ulla anferre
censes figuram sue. Quid igit mirz si hec eode
mō hominū nā p̄stipit. ut nichil pulchrius q̄
hōiez putret eiz esse causam. Cur deos hominū
filles putaremus. Quid censes si ratio eēt
i bellis non suo quasqz q̄i plurimuz tributuras
fuisse. At in hercule ego. dicam eiz ut sentio.

quis amem ipse me. Tunc non audeo dicere pulcritudinem
esse me. quod ille fuerit taurus. quærit europam.
Non enim hæc loco de iegenis. aut de orationibus nostris.
Sed de specie figura quæ querit. Quod si fingere nobis
et unguere formis velimus. Quibus ille maritibus
triton pingit. de natantibus inchoens bellus ad-
iunctis humano corpori nihil esse. difficile in loco
videtur. Est enim vis tanta nature. ut homo nemo
velit. nisi hominem simul esse. Et quibus formis.
Sed tam cultus hominis quotus enim quisque formosus
est. athenis cum esset egregius effectorum. &
vix singuli reperiebantur. Video quid arriserit.
Sed ita tam se res habet. deinde nobis quod conca-
dentibus physis antiquis adolescentibus. Delectamur.
Videtur etiam ^{sepe} iocunda sit. Venus in articulo pueri
delectat alacris. At est corporis macula venis.
Illi tam hæc lumen videbat. Quibus candidus
huius college. et familiaris mihi per dilexit mu-
niapex tui rosarius. in quo etiam illud est eius.
Constiteram ex aurore auroram forte saluta-
rum. subito a leua rosarius exortit. p. 100 in

no

211

licet celestius dicere uera, mortalibus uisus pul-
cior esse deo. hinc deo pulcior adert. sicut
hodie est pucilliss^{im} oculis. Quid refert
si hoc ipse falsus illi et uerissimum uidebat.

C. 13.

Et deo ad deos et quos si non tam sta-
lones, ac petulos esse arbitramur. Et
quos nemini habere equos, lylos, flactos, frontones,
capitones que sunt in nobis, an omnia emendata in illis
datur id uobis. Num etiam una est omnia facies.
Nam si plures, aliam esse aliam pulciores necesse est.
Igitur aliquis non pulciorum deus si una omnia facies est.
florere in celo academia necesse est. Si enim
nichil est deus et deum, differt nulla est apud deos
cognitio, nulla perceptio. Et si etiam uellet falsus
illud oio est. Nullas alias nobis de deo cogitationes
speciem, nisi hominis occurrere. Tamen ne iste
tam absurde defendens. Nobis fortasse nocuit.
Et dicitur apparuisse iouem, iunonem, minervam,
neptunum, uulcanum, apollinem, reliquos deos ea
facie nouis, quae pictores fictoresque voluerunt.
nec solum facie, sed ornata etate, vestitura.
Et non equis, nec sinu, nec fere cuncta

barbari firmiores eiz uideas apud eos opinione
esse de testys quibusdam q̄ apud nos de sanctissimis
tēplis et simulacris deoz. Et eiz sana multa
spoliata et simulacra deoz de locis sanctissimis abla-
ta uideas a nris. At uō nefando quidez auditū est
Crocodillum aut ibim / aut felem uiolatus ab
egypto. Qui iq̄ ^{apud} apinū illum s̄z egyptozū louē.
Non ne deuz uideri egyptis / tam herede q̄ tibi
illam uiaz sospicaz / quam tu nūq̄ / ne in somis
quidez uidez / nisi cum pelle caprina / aut asina
cum scutulo / cum calceolis. rependis / at nō
est talis argia & nō romano p̄mo / ergo alia
spēs iunonis argiris / alia laminis. Et quidez
alia nobis capitolin / alia affus h̄monis iouis.
Non pudet iq̄ physiam .i. speculatores uelitate
remp̄ nature ab animis consuetudinū ibitis
petere testimoniz fortatis. Isto eiz mō dicere
licebit. Ioues semp barbatus. Apollinez semp
iherbes / cesios oculos minezue / ceruleos esse
netūpm. Et quidez laudiz esse athenis uul-
canuz euz quem fecit Alcmēnes / i quo stāte
atq̄ ^{restito} restitū uolūta ^{apud} apud et laudatio

non deformis claudum iam habebimus deum. Quomodo
de vulcano sic accepit. Age et hys vocabulis esse
deos facimus / quibus a nobis nominantur. At primo
quot hominum lingue / tot nomina deorum. Non enim
tu vellemus quocumque veneris sit idem in Italia
vulcanus / Idem in affrica / Idem in hispania. Deum nominum
non magnus numerus. ne in pontificis quidem mens.
deorum autem innumerabilis. an sine nominibus sunt. Istud
quidem ita nobis dicere necesse est. Quid enim at-
net cum una facies sit / plura esse nomina. Quia plura
bellum erat vereri confiteri potius nescire / quod
nescieris. quam istam effugientes nauseare / atque ipsi
sibi displicere. an tu mei illes quies esse aut
tuis deus. profecto non putes. Quid ergo / Solem
dicam aut lunam / aut celum deus. quod etiam beati.
Quibus fluentes voluptatibus / et sapientes qui
potest esse in eiusmodi truncis sapientia. nam nostra
sunt. si igitur nec humano quod dicitur / nec tali aliquid
quod tibi ita persuasum est. Quid dubitas negare
deos esse / non videtur sapienter id quidem. Et si
haec loca non populum metuis. Sed ipsos deos.

Non ergo epicureos ad liqua numerantes qd
aucto no nulli quideri epicurū. ne i offensione
atheniensium caderet uerbis reliquisse deos / et
substituisse &

Taqz in illis relectis eius breuibz qz smijs
quas appellatis cyriac. doral. hec ut opinor
pma smā est. qd beatum et imortale est / hic
nec habet nec exitet cuiqz negotiuz. In hac
ita expoita smā sunt qui extiment / q ille
istatū plane loquendi fecerit. feasse consulto de
homie minie uafio male existimant / dubiuz
est eiz utiuz dicat aliquid iste beatus / et
imortale an si qd sit id esse imortale non
aduertunt. hic eiz ambigue locuti esse / sed
multis alijs locis / et illuz et metrobz tā apte
q paulo. in te. Ille nō deos esse putat. nec queqz
vidi. qui magis ea q timenda esse timeret.
mortes dico et deos / quibus mediocres hoies
nō ita ualde mouent. his ille clamat. oīuz
mortalium mentes esse xteruas. Tot nulli

1. scilicet

Latrocinantē morte p̄pōna. Alij oia q̄ possūt fana cō
pillant. Credo aut̄ illas mortis timor terret. aut
hos religiones. Sed qm̄ non audez rāz eū cum ip̄o
Epicuro loquaz. negare esse deos. Quid est qd̄
te impediāt / aut solz / aut mūdus / aut mentz
aliquz sempiternam ī deoz nāz ponere. Quāq̄ uidi
īquit aīaz ratiōis consiliū qd̄ p̄cipue ī hūc illa
alīa / nisi humana figura. Quid solz / nūq̄d naz
aut lune. aut quāq̄ exantuz sicut sille uidi. Sol
duabus vnus orbis ultimis p̄tibus diffinens
motū / curfus annuos q̄fiat. hui hanc illustracōz
eiusdez mēsa radij / n̄struo spācio luna q̄plet.
Quāq̄ aut̄ stelle orbz eundez tenentes. alie
ppius atezus / alie remotus. abhyssez p̄ncipis di-
stribus temporibus eandez spācia conficiunt. Nunc
quid tale ep̄icure uidi. Ne sit iq̄ sol. ne luna /
ne stelle quomaz nichil esse pōt. nisi qd̄ attin-
gimus / aut uidi. Quid deuz ip̄uz. non ne u-
diti. Cur iq̄ credis esse om̄ia. Tollamus ergo.
q̄ aut istoria nob̄ / aut ratiō noua affect. Itabit
ut mediterraneū mare esse nō cedant. Que

hinc tanta animi angustia ut si leupus natus ees
nec unquam egressus ex insula in qua lepuleos un-
pedulusque sepe vidisset. non credes leones et
panteras esse. Cum tibi quales essent diceret
suus de elefante quis diceret etiam videri te pu-
taret. Et tu quidem velles non modo more sed
dialecticorum quem fundit gens nostra non novit ar-
gumto sententiarum includisti. beatos esse deos sumphisti.
Concedimus. beatum aut sine virtute neminem
esse posse. Id quoque dicitur et libere quidem vir-
tutes aut sine ratione stare non posse. Conuenit
id quoque necesse est. ad unquam nec rationes esse
nisi in hominis figura. Quem tibi hoc daturum putas
si eis ita essent. quid opus erat te gradatim istuc
peruenire. Quid autem est istuc gradatim. Si philosophus
tuo iure naz a beatis ad virtutes a virtute ad
rationem te venisse gradibus a ratione ad humana
figuram quomodo accedis. Papitane istuc quidem est
non descendere. Nec vero intelligo cur maluerit
epicurus deos hominum similes dicere. quam homines
deorum. Queres quid istud sit. Si eis hoc illi simile
sit. Et ille illud hinc video. Et hoc dico.

Non ab hoibus forme figuram uenisse ad deos. Dy
ei semp fuerunt. nati nuq sunt. Siquid est
etm sunt futuri. at hoies nati. ante igitur
humana forma q hoies ea q erant forma dy
imortales. non ergo illoz humana for. Sed
na ^{natura} diuina dicenda sunt. est.

Et cum ha quidez ut uoletis. Illud quero.
q fuerit tanta fortuna michi cu ratio
i rezz natura factum esse uultis. Sed tñ quis
iste tantus casus. unde tam felix gaursus. athamoz.
ut repente hoies deoz forma nascerentur.
Semina deoz de adisse de celo putamus itzal. Et
sic hoies puz filles exuisse. uellet diceretis.
deoz cogitationez agnosceres non iuitul. Nichil
tale diaty. Sed cau esse factuz. ut essemus
filles deoz. Et nuc argumta querenda sunt
quibus ha refellit. utina; ta faale uera in-
uenire possim. q falsa quincere. Et cu em-
merasti memorit. et cupide. ut michi quidem
amru luteret i hoie esse romano tatem sa-
entia; huiq a tate milleuo de deoz na phoz
lmas omce ne tibi illi deure uili sunt.

Tales millesime
omne e sepi
sapietibus

qui sine m̄ibus et pedibus consistere deus posse
deacenerunt. Nec hoc quidem nos monet. confide-
rentes. que sit utilitas. queq; oportunitas i hoīe
membroz. ut iudicetis membris humanis deos
non egeze. Quid eis pedibz opus est sine in-
gressu. Quid m̄ibus si nichil cōphendendus est.
Quid reliq̄. discretionē om̄z corporis partiū. n̄q̄
nichil manet / n̄ sine causa. n̄ supvacancum sit.
Itaq; nulla ars mutari soletiaz nature potest.
hēbit isq; linguā deus / et non loquet / dentes
palatus / fauces / nulluz ad usuz queq; procreandoz /
causa nā corpori afinxit / ea frustra hēbit deus.
nec extna magis q̄ infiora / eoz. pulmonem /
iecur q; cetera detracta utilitate. Quid hndet
venustatis / q̄ quidem hec i deo pp esse pulcritu-
dinez uultis. Istis ne fidentis sōnyis. nō modo
epicurus / 2 methodius et hermarci q̄ pitagora
platonē / Empedoclez q; dixerunt. Sed meze-
triciuula etiaz leonarij q̄ theofastu scribere
aula sit. Cato illa quidem s̄mo et attico / sed
tū tm̄ epicuri hort hnt licentia. Et sicut
q̄ri - eoz quid etiaz litigabit quid dicit

Albucius no Naz fedro nichil allegatus nichil hu
manus Sed stomachatur senes. siqd asperius di
xerat, cum epictus aristotelem uerant otimeliosissime
fedrom socratico turpissime male dixerit methodi
sodali sui fratres, timocriton quia nescio quid i phye
disentiret. totis uoluntatibus conaderet ydemocriti
ipuz que sequutus est fuerit ingatus. Nausifanes
magistrum suuz a quo nichil didicerat ta male
accepit. zeno quidez non eos solum q tam erat
apollodoruz, silluz, ceteros figebat maledictis. Sz
Socrates ipuz parentes phye latino pto uerant
securam actiua fuisse dicebat. Crispum nuq nisi
cusipum uocabat. Tu ipe paulo an euz tanq seruati
phoz reatuzes sumos uos desape, delidare, de
mentel esse dicebas. Quoz si nemo uoz uidit
de na deoz, uerenduz est, ne nulla sit oio, naz
ista q uos dicit sunt tot cometaria uix digna
lugubraaone amiculoz. non eiz sentitis, q uobis
insapienda sunt si ipetraueritis, ut qcedat eadez
hoiuz esse, et deoz figuraz, omis cultus, curatio
corpous erit eadez adhibenda deo, q adhibetur
homi iqrellul curis. A cubano ielunao stessio.

comphensio ad extremus etia hmo et oratio. Nam
q et miles deos et feminas esse dicit quid se
quitur videtur ?

16
Quidem mirari satis non possum, unde
ad istas opiniones, ut ille princeps uenit.
Sed clamare non desinitis retinendum haec esse,
Deus ut beatus immortalisq sit. Quid autem obstat
quo minus sit beatus, si non sit bipes, aut
ista siue beatitas, siue beatitudo dicenda sunt.
Vtrūq oīo dicitur. Sed usu molienda nobis.
Vba sunt. Voz ea qamq est aut i soles
illuz, aut i hunc munduz, aut i aliquz mtez
etnaq figura, mēbrisq corporis vacuz eadē
nō pot, nichil aliud dicitur, nisi nūq vidi
soles, aut munduz beatum, qui mūdus pter
hunc nūq ne vidisti, negabis. Cur igit nō
sexcenta esse mundoz, sed innumerabilia
ausus es dicere. Ratio docuit. q te haec ratio
nō docebit, cuz pstantissia nā querat ea q
beata et etna, q sola diuina nature st

ut immortalitate uincatur, mirum ab ea nã / sic ai
stantia uia. atq; ut animi inte corporis. ut
ipã cum ceteris rebus inferiores simus forma patet
sua. Ad similitudines eiz deo propius accedebat
humana totus q; figura. an tã quidq; puerile
dici pot ut eundez locus diutius uergeat. quaz
si ea gna belluar. q; in rubro mari / Indiae
pignone. nulla esse dicamus. Atqui ne curiosi
ssimi quidez hoies exquiredo audire tã multa
possut. q; sunt multa q; tra mari paludibus
flumib; existunt. q; negemus esse / quia nãq;
uidimus. Ipã uõq; nichil ad rem ptinet. que
nos delectat maxie similitudo. Quid canis
non ne illis Lupo atq; ut canis pecta.

Simia q; illis turpissã bestia nobis. At mores
i utroq; dispares. Ellectimo belluar nulla pri
uentior at figura q; uastior / delectis loquor.
Quid me ipos hoies nã ne et similibus
formis dispares mores / et moribus figura
dissimilis. Et cã si semel uelle suscipis

infus

genus haec arguunt attende quo spat. Tu eiz sine
bas nisi in hois figura rationes i esse no posse
lunet aliis interrestis nisi in eo qui natus sit.
nisi in eo qui adolescit. nisi in eo q didicit
nisi in eo qui ex animo et corpore gstat caduco
et infirmo. postremo nisi in hoie atqz mortali.
Quid si in oibus hys rebus oblitus quid est
q forma te una conturbat hys eiz omibus q
proposui aduictis in hoies rationes et mitez
esse uidebas quibus detrachs deus tam nosce
te dias. modo hincamta mancant haec est
non gliderare. Sed quasi forte quid loqre
nisi forte ne haec quida attendas non mo in
hoie / S3 etiaz in arboris quicqd supuacionez
sit. aut ulum non heit obstare. Quia mole
stus est uno digito plus hie. quid ita qz n
spes / nec usus alius ^{esse} desiderant. Tuus aut
deus non digito uno redudat / S3 capite collo
ceruicibus / lateribus / aluo / tergo / poplitibus /
manibus / pedibus / cecuribus. Sed ut in motals

lit. quid hae oia ad uita membra pertinet. Quid
ipsa facies magis illa cerebrum, cor, pulmones
hecat. hec eni sunt domicalia uite. Oris quidem
habita ad uite firmitates nichil pertinet.

E. 17.

T eos vitupabas / qui ex opibus magnificas
atq; p'cluas / cum ipis mundis / cu eius
membra / celus / etal maria / cuq; eoz insignia
solem / lunam / stellasq; uidissent / cuq; tempoz
maturitates / mutaciones / uassitudines q; cogno-
uissent / suspicati essent aliquum excellentes
esse p'stantesq; naturas / q; hae fecisset / mo-
deret / regeiet / gubernaret. Qui etia si
ab erant a gietura. Video tn quid sequant.
Tu qd opus tandem magnus / et egregius hes.
qd effectus diuina mete uideatur / ex quo ee
deos suspicere. habebim inquis aio istas for-
maciones quadas dei et barbati quides fouis. Et
galeate minezue. Nuz igr tales putas. Quato
melius hae uulgus ipitoru qd no membra solum
hoie de tabant. Sed uita etia membroz

Dant eis aras sagittas hastas clypeum fulmen
fulmen et actiones q̄ sunt deoz nō vident
nichil agentes / tñ deuz nō queunt cogitare. ipi
qui videntur egyptij nullas belluas / nisi ad
aliquas utilitates . quā ex ea capient cōsacra
uerunt . Velut ibidem magnas um spētūz
consecrant . Cuz sit auis excelsa curribus
rigidis / corneo procerogz rostro . aduertunt pestes
ab egypto / Cum voluaces anques exualitate
libie uento afūco inectas rēstant atqz glū
munt / . Ex quo fit ut ne ille morbu uiue
noceant / nec odore mortue . possuz de m
chemoniūz utilitate / de cocodrilloz defectūz
dicere . Sz nolo esse longus . Ita geludam tñ
belluas abazbaris p̄ bñficiūz consecrant . Vestroz
deoz non tñ bñficiūz ulluz extare s̄ ne factū
quidez oīo / nichil h̄t negotij profecto epicurius
q̄ pueri delicati nichil cōsacrae melius existimat .
at ipi tamē pueri etiā cum cessant exera
taone aliqua ludria delectant . Deum su

mō

fructus vobis

feruimus uolumus cessacione torpere: ut si se gmoie
et uideamus ne beatus esse nō possit. hec
oratio nō mō deos spoliat motu et actōe diu-
na. Et etiaz hoies iheretog effiat / siquidez ager
aliquid / n̄ deus q̄dez beatus esse pōt

Quum sit sane deus / ut uultis effigies
hois ⁊ ymago. Quod eius domiciluz q̄
sedes: q̄ locus: q̄ dem̄ actio uite: quibus rebus
id qd̄ uultis beatus est. utat̄ eū suis bonis opo-
rtet. finamē qui beatus futurus est. naz locus
q̄dez etiā hys naturis / q̄ sine animis sunt / suis
est cuiq̄ pprius. ut terra ifimū teneat. hanc
mundat aqua sup̄mus ether ignibz altissima
ora reddat. Belharz aut̄ tene sint. alie p̄t̄z
aquatiles. alie q̄ inaptes intraqz sede uiuentes.
Sunt q̄daz etiaz q̄ igne nasa putent̄ ap̄reantqz
i ardentibz formaabus sepe uolitantes. Quero ipe
uester deus p̄mus ubi habitet. deinde q̄ causa
eius loco moueat / si nō mouet aliq̄. postremo
e si hoc propriū sit aiantuz ut aliquid appetat.
quod h̄c nature commo datur. Quis quid

apetat ad quas demq; res motu mentis et rationis
utatur. postremo quo beatus sit / quo etiam. Quia
quid eū horū atigerit / ultius est ita male instituta
ratio exitū reperire non pōt. Sic eū diabolus spēs
dei papi cogitatione nō sensu. nec esse i ea
ullaz soliditates. Neq; eandē adnūz pmanere
eazq; esse eius uisūz ut similitudine et trā
sitiōe cernat. Neq; definiat uq; ex i finitis cor
poribus similiuz accessio / ex eo pifici / ut h i ita
certa mens nra beatam illaz nra sempiternuz putet.
haec p ipos deos de quibus loquimur / quales tades
est. Nam si tantū ad ^{cogitacōes} aggregatōes valent / nec
et habent ullaz soliditates / nec eminentiaz.
Quid mtest utū de ypoentrone an de deo
cogitemus. Omēz eūz tales confirmacōes animi
ceti phy motuz i anē uocant. Vos aut ad
uentuz i uos a itroytuz imaginuz dicitis / ut
igē tituz gracoz. euz iudeoz cōaonates i capitolio
videre. y marco octauio deficiēz sitellaz tuz
euz motū animi dico esse manez / tū autem
grachi et octauuz ymagines remanere que

cuꝛ in capitoliuꝛ pueniunt tam ad auiꝛ meuꝛ referat.
De hec etiꝛ fieri uideo cuius crebra facie pellantur
animi ex quo esse beatꝛ atqꝛ etꝛnꝛ intelligantur.
Fac imagines esse quibus pulsent animi spꝛs dũtenuꝛ
obicitur quedaz etiꝛ nũc cur ea beata sit. cur
etꝛna. Que autꝛ iste ymagines nũc aut
uide. Admouito oio hec licentia. Et ille re-
phensus a multis est. Nec nos exitus repletis
totaqꝛ res nauallat et claudit. Nam qd est
qd minus probari possit qꝛ oĩꝛ ime cadere
ymagines Omecꝛ archilochi romuli nũme pira-
gore platois nec ex forma qua illi fuerunt
quomodo illi ergo et quoz ymagines. Orphẽꝛ patra
docet Aristoteles nũqꝛ fuisse Orphẽꝛariꝛ pira-
gorei ferũt eũdaz fuisse cerdons. At orphe-
us. i. ymago eius ut nos multas i auiꝛ meum
sepe iouit. Quid qd eũsdaz homĩs imeũ alie
alie itauz. Quid qd eaz q nũqꝛ oio fuerũt.
nec esse possũt. ut ille ut chimere qd q
honiꝛ locoz urbiꝛ eaz qual nũqꝛ uideamus. Quid
q simul ac michi cohibitus est psto e ymago

Quid q̄ etiaz ad dormientes ueniunt iuocare. Toti
res uellei nugatoria est. Vos aut̄ nō mō oculis
ymagines. Sed etiaz auribus iuocatis tanta est
ipunitas garuendi ad quas licent̄ fluentuz
frequent̄ transitio fit uisionuz. ut e multis
vna uideatur. puderet me dicere non intelligere.
Si uos ip̄i intelligeretis qui ista defenditis. quō
eiz ybis cōtinent̄ ymagines ferri aut si cō-
tinent̄. quō etne. Innumezabilitas supeditat
athomoz. Nuz eadez ista facient. ut sint
oīa sempiterna. Confugis ad equilibraz hter-
tatez. Sic eiz ysonomaz si placet appelles
et ais. qm̄ sit nū mortal̄ imortalez etiam
esse oportere (isto mō qm̄ hoīes mortales s̄t.
sint aliqui immortales / et qm̄ nascunt̄ iterra
nascunt̄ in aqua. Et qz sunt / q̄ itumant
sint q̄ confluent. Sint sane s̄ ea q̄suent / q̄
sunt. Deos istos esse non ceases sentio. om̄s
tam̄ ista rez effigies ex diuinis quōs corporibz
ouit / q̄ etiaz si essent / pellere se ip̄a / et
agitari m̄t̄e o cursu fortasse non possent.

formare fugare colorare anuere possent. Nullo
ig̃ mō imortales deus efficiat /

2. 17.

Idem nūc de beato / sine uirtute certe
nullo mō. Virtus autē actiuosa / et deus in
nichil agens ex p̃s uirtutis. Igit̃ ita ne beatus
quidē q̃ ergo uita. Sufferitatio iquis bonoz /
nullo maloz iteuentu. quoz tandem bonoz
voluptatibz nēpe cred̃ ad corpus ptinētūz nullā
eiz nouisti nisi profectā a corpore et red-
untes ad corpus animi uoluptatez. Non arbi-
tror te uellei filles esse epicureoz reliq̃.
quos pudeat eiz dez epicuri uoz / quibus
ille testatur se ne itelligere quidē ullum bo-
nuz qd̃ sit semētum a delicatis et obscenis
Voluptatibz quas quidē non exultescens p̃segt
om̃s noiatz. Quēz abiz ig̃ aut quas potio-
nes / at aut quas uoz / aut floz uarie-
tates / aut quos tactus quos odores adhibe-
bitis ad deos ut eos pfundas uoluntatibus
ut nocte quidē nectar ambrosias epulas

4
eius parant et aut iuuentutes aut plurimede
potula ministrantes. Tu aut epuram quid facis.
Neque eius unde habeat iste deus tuus iudeo. n
quo utatur locupletior igitur hominum natura ad be-
ate uiuendum est quam deorum quam pluribus quibus fuit
voluptatum. At has voluptates duas leuiiores.
quibus quasi titilano epicuri eius haec uerbis est.
adhibentur sensibus quousque ludis. Nam eius filo
nisi ferre non poterat aspernam epicureos molles
et delicatas voluptates. Summa eius memoria
pugnabat plurimas epicuri sententias huiusmodi
libris quibus erant scriptae. Metrodori uero
quod est epicuri collega et sapientior sapientia
multa impudentiora recitabat. Namque eius Timo-
cetes frater suus metrodorus quod dubitatur omnia
quae ad beatam uitam pertineant uentire metris
neque id semel dixit sed sepius admittere te
video nota eius tibi sunt proferres libros si
negares. Neque nunc reprehendo quod ad voluptates
omnia referantur alia est causa quae sed doceo
deos uos esse voluptatis expertos. Ita uos

uidio; ne beatos quidem ad dolores uocant satis
i est ad illas habundantes bonis uitae beatissimis.
Cogitat inquirunt assidue beatus esse se. huius
est nichil aliud quod agit in mente comprehendere ergo
animo / et proponere in oculos deus nichil aliud
in omni eternitate nisi michi pulchrum est / et ego beatus
sum cogitantem. Nec tamen uideo quomodo uideatur
iste deus beatus / cum sine ulla remissionem pul-
setur / agiturque ab hominum in cursione sempiterna.
Cumque ex ipso ymagines semper affluant / ita
nec beatus est uel deus / nisi eternus / at est de
sanctitate / de pietate &

C. xv

Tertius de sanctitate et pietate aduersus
deos libros scripsit epicurus / at quo in
his loquitur / ut coruamus / aut Scenolam
pontifices maximos te audire dicas ne cum
quod substulerit eorum funditus religiones / nisi manibus
ut Xerxes / si rationibus deorum immortalium templa
et uas euerit / Quid est enim or deos ab
hominibus colendos dicas. Cum non deus non homines
non colent / si omnino nichil euerit / nichil

agunt. At est eorum cuncta quae ipsarumque natura.
ut ea debeat ipsa pro se ad se collenda. Quae
sapientes. An quicquid eximius potest esse in ea
natura quae sua voluptate letans nihil nisi ac-
tura sit nunquam nec agat, nec egerit, quae
porro pietas ei debetur, a quo nihil accepit
aut quid omnino cui nullus meritus sit, ei debetur
potest. Est enim pietas, iustitia adversus deos, cum
quibus quid potest nobis esse iuris, cum homini
nulla cum deo sit comunicatio. Eatis autem est
sacra colenda deorum, quae proprie colendi sunt, non
intelligo, nullo nisi accepto, ab his nec sperato
bono. Quid est autem quod deos veneremus
propter admiracionem eius naturae, in qua egregie nihil
videmus. Nam superbiae quae gloriari soletis
facile est libere, cum substulerit a se deos.
Uti forte Diagoras, aut Theodoros, qui omnino
deos esse negabant, censes supersticiosos esse
potuisse. Ego ne Pythagoras quidem, cum
neutrum libuerit nec esse deos, nec non esse

hoy eū sententia in omēs non mō supstiaones
tollunt in qua i est timor ianis deoz. S3
etiaz religioez q̄ deoz cultu pio ḡtinetur. Quid
hij qui dixerūt totaz de dijs immortalibus opi-
niones fictaz esse ab homib; sapientib; rei p̄^{ue}
cā ut quos ratio nō posset eos ad officiaz
religio duceret. Non ne omēs religionem
fundit; substulerūt. Quid prodigū eius q̄
ea q̄ prodessent hoīuz uite deoz i nūo habitā
esse dixit quaz tandem religioez reliquit. Quid
q̄ aut fortis, aut claros, aut potentes viros
tradunt post mortez ad deos puenisse. Sed q̄
esse ipos quos nos colere pau, uenerau; s̄des.
non ne expect sunt religionū omēs. Que ratio
maxie tractata ab homero est. quē n̄ et
iēptatus et sequit; est. p̄t ceteros etiā
ab humero aut et mortez et sepulture demō-
strant deoz. Vtuz igr̄ hic ḡfirmasse uidet;
religioez aut penit; totaz substulisse. Omcto
Elenhoy scāz illaz et angustaz ubi inciat.

gentes earum ultime pterea samothracum caeque
per nocturno aditu occulta coluntur siluestribus
sepibus densa. Quibus explicatis ad rationemque reuo-
catis res magis quam cognoscit quam deorum. Archi-
pides etiam democritus viri magni in primis. cuius
fontibus epicurus ortulos suos irrigavit. mutare
videt in nam deorum. Tunc enim censet ymagines divi-
nitatis positas esse universitatis rerum. tunc
principia metelque que sunt in eodem universo. deos
esse dicit. tunc animantes ymagines que vel posse
nobis solent. ut nocere. tunc iugentes. quasdam
ymagines tantasque ut universum mundum amplectantur
extinsecus. que quidem omnia sunt patua demo-
criti ^{democrito} ~~et~~ digniora. Quis enim istas ymagines com-
prehendere animo potest. Quis amirari. Quis aut
cultu aut religione dignas iudicare. Epicurus
vero ex animis omnium existit radiat religionem
Cum diis immortalibus. et operum et gratiarum suscipit
Cum enim optimas et prestantissimas nam deum dicit
esse. Neque si idem esse in deo quare. tollit id

quod maxime proprium est optime plantissimeque nature
Quid enim melius aut quid prestantius bonitate et
beneficentia qua cum creere deus uultis, neminem
deo, nec deum, nec homines carum, neminem ab eo
amari, neminem diligere uultis. Ita fit ut non
modo homines a diis, sed ipsi dei metum ab alijs
alijs negligant. Quanto stroya melius quod a nobis
reprehendunt. Censent autem sapientes sapientibus
etiam ignotis esse amicos. Nichil est enim no
uirtute amabilius, quare qui adeptus est
ubi amque erit gentium a nobis diliget. Vos
autem quod mali datis cum ymbacillitate, gratia
caritatis et beniuolentiam ponitis, ut enim omne
tam ^{et in} uis deorum, ne homines quidem censetis
nisi ita alios essent futuros beneficos et ben-
ignos fuisse nulla est cautio naturalis in bonos
carum ipsum. Vobis est amor ex quo ami-
cicie nomen est dictum. Quare si ad fructum
nostrum referemus, non ad illius comoda que

diligimus. nō est ista amicitia s̄ mercatura q̄d i
utilitatibz hūz. prata et aera et pecunijs q̄q̄
diligunt. isto nō q̄ fructus ex hys cupunt. hōz
caritas amata gratuita est. q̄to igit̄ magis deoz
q̄ i nulla ^{re} regentes s̄. et mē se diligunt. et
hōibz consulunt. Quid nī ita sit. quid uene
ramur. quid p̄camur deos. cur sacis pontifices
cur auspicijs augures. p̄sunt. Quid optas a dijs
i mortalibus. quid uoces. at etiaz liber est epi
curi de sanctitate ludimur. ab hōie non tiaz sacro
q̄ ad sciendi licētiā libero. q̄ eū pōt esse
scītus. si dy humana non curant. que aut
aiant nāta nichil curant. Verus est igitur
illud nimirum ^{familiaris} nrm possidm̄. dicitur i libro v.
de nā deoz. nullos esse deos. Epuro uideri
quos s̄ de dijs immortalibus dixit inuidie dete
stande grā dixisse. Neq̄ eū tam desipientis fuisse
ut hominū deus ille fingeret et limamē
mēt̄ ductaret extremis. non habere solo. Sed
inibus hōie p̄ditus oību. usu mēbroz ac nūmo

quidem exiles quaedam atque plaudis / nichil autem tu
bucentes / nichil gratificantes / oio nichil curantes
nichil agentes / q̄ n̄dea p̄m̄y nulla esse possent
p̄t. Idq̄ uidens epicurus retollit orantē reliq̄
deos / deinde si maxie talis est deus / ut nulla
gr̄a nulla hōm̄y caritate teneatur valeat.
Quid eū dicit propicius sit / esse eū propiciū
p̄t nemin / qm̄ ut dicitis om̄s iocallitate om̄s
est gratia et caritas

2.1.

Ne cum coeta dixisset / tu velleus.
ne ego inquit i canus / qui cū acha-
demico et eodem rectore gredi conatus sum.
Nay neq̄ idistatū achademiarū ptinuisse / nec
sine ista p̄yia rectores / q̄ius eloquentes / Neq̄
eū flumie ḡtuloz ianūz uerboz / n̄ subtilitate
sm̄y / si oratio est licet. Tu aut coeta utraq̄
re ualuisse corona tibi et iudices defuerūt. Sz
ad ista ats^{mag} Lucius si ip̄y comodus est audimus /
Tu balbus eundem equidem males audire coeta.
Immoz eloquentia falsos deos sustulit eadem ueros

Sed h̄c
rap̄s p̄m̄y

iudicat. Est enim et philosophus et pontifex et Cetera
de diis immortalibus hinc non errantes et
vagantes: ut Academia. Sed ut vestri stabilem.
Ceterum quod simus. Nam gratia epistolae satis superque dicta
est. Sed hinc audire tu ipse coacta quid scias
An inquit oblitus es quod primo diximus facultas
me — talibus praestantibus de rebus quid non sentire
quod sentire posse dicere. Quod si habere
aliquid quod liqueret. tu te uicissim audire
velles. Cum ipse tam multa dixisses. Tum
Balbus gratias tibi ^{moros} ferre et agas quod breuissimè
potero. Et cum quibusdam epistolae erroribus longa
de mea disputatione detractata oratio est. Oratio
inuidunt vestri totae istae de diis immortalibus que-
stiones in quatuor partes. Primus docent esse deos.
Deinde quales sint. Tunc mundus ab his adm-
strari. postremo consulere eos rebus humanis.
Nos autem haec sermone quod praeter duo sunt sumamus.
Tertius et quartus quia maiora sunt puto esse
in aliud tempus differenda. Numme neque

Cetera nam et oia sui et ea ius agimus q̄ sunt
eius negotiis anponenda tū Lucanus

E. 27.

” E cetera quidem quidem uidet̄ iquit oracōe
ī ps / qui eiz pot̄ esse tam aptus tāq̄
psalmus / cum celus suspeximus / celestiaq̄ cō
templati sumus q̄ esse ^{aliquid} mūmēz p̄stantissime
mentis quo ^{hec} regantur. Et n̄ ita esset q̄ potu
isset ascensu om̄z. Dicere em̄s. Aspice hęc
sublime cādens. quem iuocant om̄es. Iouez illuz
iūo iouez et d̄natores rez / et om̄ia motu re
gentes / et ut idēz Em̄ p̄c̄z diuinuzq̄ hōm̄zq̄
p̄ntes / ac potentes deum. Et qui dubitet aut
sane itelligo euz noy idēz sol sit / an ullus sit
dubitare possit. Quid eiz est hęc illo cui
dentus qd̄ nō cogituz q̄phenūzq̄ animis hęc
remus / nō tam stabili opinio p̄maneret neq̄
cōfirmaret diuturnitate t̄p̄is nec una euz solis
et t̄p̄is hōm̄z t̄ueterare potuisset. Et eiz uidēz
ceteras opiniones fictas atq̄ vanas diuturnitate
extabuisse. Quis v̄porentium aut timoruz

fuisse putat. Quae ne an tunc excois inueniri pot
q̄ illa q̄ quondam credebant apud iheros portem
extimescat. Opinioniq̄ eiq̄ cometa delet dies
naturae iudicia confirmat. Ita q̄ et in nro p̄lo et
i ceteris deorū cultus religionē q̄ s̄itates existunt
i diea maiores atq̄ meliores. Idq̄ euenit nō temere
et casu. Sed q̄ p̄sentur sepe diu sui declarāt.
ut et apud regulum bello latinoꝝ / cuiꝝ aposto
mi dictator / cuiꝝ octauio manilio tusculano p̄ho
dimicaret i nra acie Castor et polux ex eqs
pugnare nisi sunt / et recenare memoria
idez tindaride p̄sem iuctus nūtrauerunt. publica
eiz varienus auus huiꝝ adolescentis cum ef
fectura veatina romam ueniens noctu duo
iuvenes cuiꝝ equis albis dixissent regem p̄sez
illo die captus / senatus nūtrauit. Et p̄mo q̄
temere de re p̄ub / locutus marceres hiectus est post
a paulo lris allias cuiꝝ idez dies constitisset
et agro a senatu / et uacatione donatus est. Atq̄
etiaꝝ cum ad flumen lagra cotomitas loca maxie
p̄ho remissent. Eo ip̄o die iudicia esse

eis pugna ludu olimpic^{mo} moria prodituz est sepe
fanorū uoces exaudite / sepe uise forme deoz
quēuis aut non hebetes aut ipiuz deos p̄sentes
esse confiteri coegerunt p̄dictiones uō et p̄sen
siones rerū futurarū. quid aliud declarant nisi
homibz ea q̄ sint ostendi / monstrari / portendi
p̄dici. Ex quo illa ostenta monstra prodigia
portenta dicunt. q̄ si ea ficta credimus / licētia
fabularū ^{moglu} ipiuz / tizeliaz / amphyanuz / calcatez
ellenuz / quos augures / tuuz / ne ip̄e quidez fabu
le asauissent. Sz res oīo repudiarent / ne
domestias quidez exemplis dacti numez deozum
^{obauimus} p̄p̄uimus. Nichil nos p̄ claudi bello punico
p̄ temeritas mouebit. qui etiā p̄ ionuz deos
irudens oīz cauea liberati pulli nō pascerētuz
mergi eos in aqua iussit / ut liberet qm̄ esse
uellet. Qui risus classe deuicta multas ip̄i
lacrimas magnas p̄ r. cladez attulit. Q̄ d̄ col
lega eius iuni eodez bello nō ne tempestate
classe amisit. cuius auspicijs non pareuisset /

No. ostenta d̄
sunt ab ostenda.
et nōstra
mēstro et sic
q̄ ceteris.

Ita clodius a plebo contempnit est sunt necesse sibi ipse
confavit. O flaminium cælius religione neglecta
cecidisse apud transfumem scribit euz magno rei
pub. vulnere. quoz eximo intellegi potest eoz
ipys rez pu. amplificatas. qui religioibz paruisent.

T. si conferre volumus nra anz extms cetis
rebus aut pares aut etiaz inferiores ee
reperiemus religione. i. cultu deoz multo supio
res an adtinam. huius ille quo ad iuestiganduz
sume religiones vinea. tinnauit. contempnedus
est. Crederem si eius augurio rex hostilius ma
xima bella gessisset. Sed negligentia nobilitatis
augurij disciplina obmissa ueritas auspicioz spreta
est. spesies. tantuz retenta. Ita q. maxie rei. p.
ptes i. hys bellis quibus. r. pu. salus gmetur
nullis auspicijs admistrant. nulla phemia suant
nulla exacumibus nulli uiri uocant. ex quo
iprocinatu testamta pierut. Tuz eiz bella gerere
nra duces rapunt euz auspicia poluerut. At no
apud maiores tanta religiois uis fuit ut qdas

Impetores enim se ipsos dicit mortalibus capite
verito uerbis certis pre. pu. deuouerunt multa
ex libillimis uacationibus multa ex auspiciis
responsis commemorari possunt. quibus ea confir-
mantur. q̄ dubia nemini debent esse. At q̄
et mox augur et truscorum et auspiciis disa-
plinas p. sapientia c. hiculo quos res ipsa proba-
uit. quoscumq. T. quos tunc iterum reuocaret p̄
rogatorum ut eos retulit ibidem est repente
mortuus. Graecus cum comitatus nihilominus
perisset rexq. illas irreligiones ipso uenisse senti-
ret ad senatum retulit senatus quos adoleret
referendum censuit. Auspices introducti responde-
re non fuisse iustis comitatorum rogatores. Tunc graecus
ut e. pie adhibere iocundus uia ^{ita} ne uo ego non iustus
q̄ et consul rogauit et aug^{ur} et auspicio. An
eos tusa ac barbari auspicio p̄. r. uis tene-
tis et irpetres esse comitatorum potestis. Itaq.
tunc illos exire iussit. post autem exprobrata hinc
ad colloqui iussit. Sed cum legeret libros

recordatus esse uno sibi internatibus captus fuisse
horos sapiois q̄ aīz pomeriū post ea irasset
habendi Senatus cū i redendo euz idēz pomeriū
transiret auspicari cēt datus. Itaque ceteros om̄s
esse augures rez ad senatus ^{inducit} Senatus ut abdi-
cent consules abdicauerūt q̄ querimus exempla
maiora. Vir Sapiens atq̄ haud scīa an oī
pstantiss̄ peccatus suuz qd̄ cellari posset
confiteri maluit q̄ herere in re pu religionez
Consules hūm̄z impiuz statuz deponere q̄ id
tenere punctuz ip̄s q̄ religionez magna
augurū auctoritas. Quid auspicari aīz. Non
ne diuina n̄ innumerabilia eodez quē qui uī-
dat nō ne cogat confideri deos esse. quoz
eū impetores sunt eos ip̄os esse certe necesse ē
deoz aut̄ impetores sunt deos igit̄ esse fatemur.
At fortasse nō oīa eueniunt qd̄ p̄dicta
sūt. Ne equi quidē qz nō om̄es qualestunt. Id
archo ar̄ nulla medicina est. Signa ostēdunt
adys rez futurz i hys siq̄ cōueniūt nō deoz
n̄ta. q̄ om̄i q̄actura p̄m̄

T. q. in omnes dñz gentiuz summa constat. oibz
eiz inatus est. et ratio qñ salutz eē deos
quales sint. variuz est. esse nemo negat. Ele
antes quidez n. iij. de caus. dicere iamms
hoiuz i formatas deoz notionel. p̄mūz posuit
eiz de qñ nō dixi. que orta esset. ex p̄sensioz
reuz futuraz. Alia. quā cepiz ex magnitudinē
comodoz. q̄ papunt. celi tēpācē. fecūditate
teraz. alia. q̄ comodoz. q̄ plurimū copia. Tertiaz
q̄ tēret aios fulmibz. tēpestatibus. iūribus. ni
ubus. grandinibus. vultūte. pestilentia. tē
motibus. et sepe fremittibus. Lapidibz. q̄ iūribz
et guttis imbrūz. qñ auentis. tūz lapidibz. aut
repetitūz teraz. yatibus. tūz pot. nāz hoiz pe
cuduz. q̄ portentis. eiz fatibus. vultū. celestibus
tūz stellis. hys. quas greci cometas. nri an
anatas. uocant. q̄ nup. bello. octauiano. magnaz
fuerunt calamitatu. ^{q̄ nūte} prouētie. tū sole geminato.
q̄ ut e p̄c̄ audim. tuadano. et aquilia. q̄ eos.
venerat. quo quidez. ano. p. affu. canis. sol. alt.

extentus est quibus extenti homines in quibusdam
esse celestes et diuinas suspicari sunt. Quod uero
causae esse eorum ut quae maxime inaequalitates motus
quiescentis caeli solis lune siderumque omnium distinctio
utilitates pulchritudines ordines quorum rerum
aspectus ipse satis indicaret non esse fortuita
ut si quis in domibus aliquam aut in ginnasiis aut
in foris uenerit eorum uideat omnium rerum rationem
disciplinam non possit ea sine causa fieri indi-
care. Sed esse aliquem intelligat qui praesit et cu-
paret et multo magis in tantis motibus tan-
tisque uarietudinibus tam multarum rerum atque
tantarum ordinibus in quibus nichil nisi imensa
et infinita uertutus metata sit. Statuat ne-
cesse est ab aliqua mente tantos naturae
motus gubernari. Crisippus quidem quae est
acerimo ingenio eorum ea dicit ut ab ipsa natura didi-
cisse non ut ipse reperisse uideatur. Si enim
inquit est aliquid in rerum natura quod hominis mens
per ratio quod uis quod potestas humana efficere

nō possit. Est autē qđ illud effiat hoīe melius.
Ne qui res celestes omēsque hec quare est ordo
sempiternus, ab hoīe confici non possūt. Est
iqđ id quo illa cōficiunt hoīe melius. Id autē
quid potius dixeris qđ deus. Largitate fundit
ea, ferat ne an hoīum ea gignere videtur ex
se se pfectiores hīc nās. qđ ea qđ ex hys effe-
rant.

C. 4.

Unius autē rerū qđ nāta administratur
Seminator, et sator, et parens, ut
ita dicaz, atq; educator, et allitor, est mūdus.
Quāq; sicut mēbra et ptes suas nutritur et
continet. Et si mundi ptes nāta administrantur
necesse est mūdus ipis nāta administrari. cui
quidem administratio nichil hēt ī se quod reprehendi
possit, ex eī^{us} naturis. qđ erant qđ effia optimis
potuit effectus est. Doccat ergo aliquis potuisse
melius. Et nemo unq; docebit. Et si quis corri-
gere aliquid vellet, aut deus facit, aut id qđ
fieri non potuit desiderabit. Et si omīs mūdi ptes

ita constituta sunt ut neq; ad usus meliores potuerunt
esse neq; ad species pulchiores. Videat
utiq; ea ne fortuita st. an eo statu quo cohe-
reere nullo mo potuerunt. nisi sensu moderante
diuinaq; provideta. Si igit meliora st. ea q; na-
q; ea q; arte pfecta sunt. nec ars effiat
q; sine raacoe. nec natura quidem exps raacoe
est habenda. Qui ego queit lignus. aut ta-
bulas pictas. cui aspexerit sare adhibita esse
artes. cuiq; procul sinibus nauigius agi uiderit.
non dubitare quin id raacoe. atq; arte moueat.
aut eius solaris ut de scriptis. aut ex aqua
coetplare itelligere declarari uoras arte non
casu. azundus aut q. et has ipas artes et
eay artifices et cuncta q; plectat q; lili et
raacoe esse expte putare. et si in sacris
aut britanis spera aliquis tulerit. hanc
qua nup famulus nri effecit. possidimus aut
singule quersiones ides effiaunt i sole et i
luna. et i cuiq; stellis errantibus quod effiat.

i celo singulis diebus et noctibus. quis i illa bar
bata dubitet qn i ea spera sit pfecta raae.
Quz aut dubitant de mundo ex quo et ori
ntur / et fiunt oia casu / ne ipe sit effect
aut necessitate aliqua / an raae hac ^{an} mente
diuina. Et alchimedey arbitrat plus ualu
isse imutandis speze guerhoibz / q naz i effi
ciendis pbtim p cu multis ptabus sit illa per
fecta / q hec simulata soletius. Atqz ille
apud detiu pastor / qui naues nuq an uidi
set / et procul diuinuz et nouuz vehiculum
argo nauaruz e monte conspexit. ^{at post} postea pmo
admirans et petus hac mo loquit. Tanta
moles labit fremebunda exalto igenti soni
tu / r strepitu q se undas euoluit uertices in
susitat ruit prolapsu pelagus reppit pfluit
ita duz i e ruptu aedas nubuz volu. duz qd sub
lime uentis expulsus rapt laxu aut pallas uel
globosus turbiaes existere ietos undis coar
santibus nisi qual tresnes pontus coact. aut
forte tritor fulgur euertens specul subet

indices peritus undante uerze fieto moles ex
prohimo saecul aut celuz, ^{caelum} eiz dubitat pmo q
lit ea nata quaz cernit ignotaz. Idemq unicus
visu auditoq nautico cantat ^{sunt} mari atz alaces
restris proficunt delfin. Itē alia multa silicium
melo gsmile ad aures cantū et audituz refet.
Ergo ut hic pmo aspectu i auz quidaz sensu q
maius se putat cernere. post aut signis cer
corubi quale sit id de quo dubitauerat incipit
suspitari. Sic phy debuerūt si fortes eos p
aspectus mundi gturbauerat. postea auz ui
dissent motus eius fimos et equabiles oia
qz raris ordmibus moderata imutabiliqz con
stācia itelligere iesse aliquos non soluz habi
tatores in hac celesti et diuina domo Sed
etiaz retores et moderatores, tā q archite
tuz tanti opus / tantiqz muneris saluumis

27. 8.

n Vnc aut michi uident ne suspitari
quidez qta sit admirabilitas celesti
dom reuz atqz restruz qmo eiz trāsita

i media pte mundi circumfusis undiq est hac
aer spiritabilisq nax cui nomen est aer
Grecis illud quidez si pceptu iaz tñ usu a
nris / tñtus est eoz pcolatio. hunc rursus am
pletitur imens ether. qui constat ex altissis
ignibus. az ut nemus hoc quoqz dicit qz ta
ether latine q dicit aer et si mēpretat
pauit. hoc qd memoro mi celū gray phibent ethera
qñ nō non graul hoc dicit ac latine loquitur
si quidez non nos qñ grece loquētes audiamus.
Docet idz alio loco graugena de isto apit / qñ
oratio / Sed ^{ad} maiora eedaz. Ex Ethere igr inu
merabiles flame sidez existūt / quaz ē pnceps
sol. omia clarissā luce lustrans. multis ptib
maior / atqz amplior / q ēra impeta. deinde re
liqua sidera magnitudinibz imens / atqz hy
tāti ignes / tāqz mlti nō mō nichil nocent
tris qz rebus trestibz. Sed ita profūt / ut si
mota loco sint. Conflagrare eas necesse sit.
a / tantis ardubus modz az az et tēparāe sublata.

ut in quibusdam hinc mirabiles celi ornatu qui
locus est proximus suspexisse uideant. pelare ergo
Aristoteles. Si ceteri iquit qui sub terra semp ha-
bitassent bonis et illustribus domialys. q ceteri
ornata lignis atq picturis istructaqz rebus
hys quibz habundant hys q beati putantur.
Nec tuz exissent nuq sup terras accepissent
aut fama et audiam esse quodaz numey et
vz deoz. Demus aliquo tēpore patefactis
tūc fauibus ex illis abditis fauibus sedibus
euadere i hec loca q nos i coliz atq exire po-
tuissent. euz repente terras et maria celūqz
uidissent. nubūz magnitudinez. ventozqz uiz
cognouissent. asperuissentqz solez. etq tū mag-
tudinez. pulcritudinezqz. tū etiaz efficiantiam co-
gnouisset. qd il diez efficeret toto celo luce
diffusa. euz aut terras nox occupasset. tū celū
totum cēnerent astus distinctū et ornatus
hincqz luminūz uarietati. tū aescensū. tū se-
nescensū. eoz omūz ortus et occasus. atq in
omī eternitate rotos et imutabilesqz currens.

q̄ aut̄ uiderēt profecto et esse eos et hec tanta
opa deoz esse arbitrent̄. atq; hec quide; ille
nos aut̄ tenebras cogitemus tantas q̄te qdam
eruptiōe ethereoꝝ igniuz finitimas regiones
obscurauisse dicunt̄ ut p̄biduus nemo hoīez hō
agnosceret / euz aut̄ et̄io die sol̄ illuxisset tū
ut reuississe sibi uiderent. Q̄ si hec idē ex
tuis tenebris gtingeret / ut subito lucē aspice
remus / q̄ naz spēs cel̄i uideret. S; assiduitate
quotidiana / et q̄suetudinē ea oculoꝝ asueuit
Anim̄ / neq; admirant̄ / neq; requirūt ra
tiones eoz / qual̄ semp̄ uident. p̄omde q̄ no
uitas nos magis q̄ magnitudo rez debeat
ad exquirendas causas excitare. Quis enī h̄c hūc
hoīez dixerit / q̄ euz certos cel̄i motus tā ratos
astroꝝ ordines / tanq; int̄ se om̄ia conexas
apta uiderit / neget ī hīs ullā esse uacū
ea q̄. cauit̄ casu fieri dicat. Que q̄to galio

gerant illo quibus atque possunt. An autem machina
tice quaedam moueri aliqd uidez / ut specia ut
horas / ut alia p multa . no dubitamus qu illa
opa sint rationis . C u aut ipetu celi cu ad
mirabili celeritate moueri uertiq uideamus
qstutissie qhientes ulastitudines vniuersarum /
euz summa salute & qsbuacione rez ouz dubi
tamus qu ea / no soluz raac fiant . Sed etia
excellenti diuinaq raac / hz euz uiz remota
subtilitate disputandi / oculis quodammodo gtem
plari pulcritudine rez eaz / quas diuina
prouidentia diu qstitutas .

7.7.

λ
T pncipio terra vniuersa cernat locata
i media sede mundi solidaq globosa / et
vondiq ipa se se nutibus suis globata velta
floribus herbis arboribz frugibz / quoz ouz
i credibilis multitudo i lacabili varietate distm
guat . Adde huc fontium gelidas p hēmitates
Liquores p hquidos lucidos ammu ripaz
velta vridissimos . spelūcarū nouas altitudines

saxoz aspicias i pendentiu montiu altitudines
i mensitatel qz campoz. Adde etiaz recedentiu iuu
argentuq uenas i fimitaz qz uiz niamoz, q no et
q uaria qna testiaz / ut aruaz / ul feraz qui
uolucuz lapsus atqz catul / qui pecudu pastus.
Quita Aluestruz. Quid ruz de qne hoie qne dia.
q qz cultozes etc qstuzi no paciunt eaz n
i manitate belluaz efferari / n stupiu appetite
vastari / quoz q opibus / agru / insule lictozaz
edolent distineti teris et urbibus. Que si
ut aius sic oculis videre possuz nemo aietaz
ituentis tram de diuina racione dubitaret. At
no qra maris pulcritudo / q spes uniuersi / que
multitudo et uarietates insular / q amenitates
oraz relictoz / quot qna / qz disparia / ptim
submersaz / ptim fluitancuz et hauriatuz
belluaz / ptim ad saxa natius natius testibz
iherentuz / ipuz aut mare sic etiaz appetens
litoribus eludit / ut una ex duabus natuis
oflata uideat / et imari finitimus die et
nocte distinguit ul qstuzi furuz et ortenuntul

Sublime fert tu aut gactus est. imites cogit
humoresq; colligent. Et auget imbibus tu efflu
ens huc et illuc uentos effiat. Sed annas
fugore et calore fiat uarietates. Sedq; qd
volatus altus sustinet. spu ductus alit. Et
sustentant aiantes. Restat ultimus et ad
mirabilis mis altissimus oia cingens et cohercens
celi complexus. qui idem ether uocatur. extre
ma Ora et determinacionis mundi. in quo cum ad
mirabilitate maxima ignee forme cursus ordina
tos distimunt. e quib; sol cui magnitudine
multis partibus terra superat. aeris ipse uoluit. eaz
usq; oriens et occidens dies noctesq; gfiat.
Et modo accedens. tuz aut recedens binas in
singulis annis reuersiones. ab extremo gradus
facit. quare in thuallo tuz qd tustina quadam
grahit. Et tuz tum uicissim letificat. ut cum celo
illezata uideat. Luna q est aut. ut osten
dunt mathematici maior. q dimidia pars terre
hysq; spacijs uagat. quibus sol. Et tuz gredi
ens. cum sole tu degrading. et eaz lucez qua
a sole accepit mittit iteras. et uarias ipa lucis

Alphur

mutaciones habet atq; ipa tū etiā subiecta
atq; opposita soli radios eius lumē obscurat
tū ipa inadens iumbraz tie tū est eregion
solis iēposito iēiectuq; tie & repente defint.
hysdēq; spacijs. hec stelle quas uagas dicit
circuz tra; ferunt / eodēq; mō oriuntur
et occidunt quaz motus tūz iatant / tū re
tardant sepe etiā iistunt / q̄ spectaculo
nichil pōt admirabilius esse / nichil pul
cuis / sequit̄ stellaz iēzātūz. quaz ita
descripta distinctio est / ut ex nota figuraz
silitudine noīa inueniūt. Atq; hoc loco
me ituent utaz iq; carminibus Pratiēis
q̄ ate admōz adolescentulo quēzsa ita me
delectant quia latina sunt / ut multa
ex hys memoria teneaz. Ergo ut oculis
assidue videmus sine ulla mutacione / s̄q;
varietate &

Cetera labunt̄ celū celestia motu
Cui celoq; s̄q; nocte aut dieq; feruntur

Quorum contemplationem nullus explorari potest animus nature
stantiam videre cupientis.

Extremusque adeo duplici de cardine vertex
Dicitur esse polus hunc arcum arctos due fecit
magis ardentem ex his alia apud grayos Cynosura
vocatuz Alia dicit esse / Et haec ~~est~~ ^{quidem}
clausus stellis totis noctibus cernimus.

Quas nunc septem soliti vocare tuones.
paribusque stellis simul pariterque distinctis.
Fundes celi noctem cynosura puamq; lustrat
haec fidet duae nocturna fenes in alto.

Sed ~~propterea~~ illa magis stellis distincta reducet.
Et lacte prima gestum a nocte uidet.

hec uero pura est formae usus in hac est
Naz cursu introire viam quertitur Vite. Et
quo sit eorum stellarum admirabilior aspectus.

Has inter veluti radio aut quergite fulmen
Tortus draco spiritus subit super remouens.

Sese ghaensque sinus e corpore flexos
Eius aut totius sit p'clara spes in primis suscipienda
est figura capiti atque ardori oculorum.

hinc nō unam caput ornant stella uis
Vex tempora sunt duplia fulgore notata
Et uacidiq; oculis duo feruida lumina flagrant
Atq; uno metus radiatq; sidere lucet
Ostipus caput etherei ceruice reflexus
Obtus i canda maioris figae dicitur Et reli-
quus quide; corpus draconis totis noctibus emz
hoc caput hic paulus sese subito q; recondit
Ostus ubi atq; obit, ptim admiscetur i una
Id aut caput attingens defessa uelut mēretis ymago
Potitur qm quide; graa cutonalia; uocant
genibusq; quē ferat.
hic illa ex humo posita est fulcore corona.
Atq; hoc quide; attergo p̄ caput aut anguiteres
Quae claro phibent ophynai noie gray
hic psu duplia palmarū continet anguem
Atq; eius ipse manet reliquat corpore toto
Nazq; vituz medius spens sub pectora cigit
Ille tū nitens grauit uestigia ponit
Atq; oculos urget pedibus pctq; nepal
Septetuones aut sequit.
A thordiaz ualeo at dicit esse doctus.

Quae sunt demone adiuncta, ple. quatit arcti.
Demq. psequunt.
Hinc est eiq. beta subty p cordia fixa uidetur
Stella micans radiis arcturus noie claro
cui subiecta fert.
Spici illustre tenens splendenti corpore uirgo
Atq. idez demetata signa ut itantus destuptio
nibus diuina splentia appareat
Et natos geminos immissos sub caput arcti
Subiectus media est cancer pedibz tenet
Magnus leo acmulam quatens e corpore flama
Duriga subleua geminoz obductz pte fert.
Aduersuz caput hinc helice trauulenta tuet
At caplenu humerz claz obtinet tuqz scutur
Voz hoc est magno atq. illustri p dita signo
Contra hodi exiguuz iaciunt motahz ignez.
Cuz sub pedibus
Coringer ualido gneus corpore taurus
Eius caput stellis gspuz est frequetibus
Has greei stellas hyadas uocitare suent
Et pluenb. hyn eiq. est pluerz. Nri puppte
succulas q. alub. ee no obmbubus noiat

Minores aut septemtriones capient passus palmus
terga subsequit.
Nazq; ad ipsa idemq; anolura uertit archi.
hae aut illustra hinc corpore p̄
Andromeda auhugiens aspectu; mesta parentis
hinc Equus ille ubiq; quatenus fulgore micati
= Sumus, attingit caput alio Stellaz iungens.
= Dona tenet duplex cori lumine foras
= fthenus, ex istis cupiens gnectere nodu
= Et igitur aries euz cornib; heret.
= Quē p̄ pilas q̄t aluz pauluz plabit an
= Et magis herculeus aquilonis tangit auris
= Ad pedes andromede p̄seus destabit. Quē summa
= regione aquilonis flamma pulsant. Cui p̄ leuē
= gemu uigilant. Cuz tenui luce uidebis.
= Inde fides poita leuēt, et conuexa uidetur
= Inde ^{alocant} ~~aut~~ plato sub tegmine celi. caput autē eq.
= proximat aq̄t dextra totusq; deiceps aquarius
= Cuz gehdo; ualido depectore fugus mellans
= Corpore semifero magno capcorus in orbe
= Quē euz p̄petuo uestiunt lumine titan.
= Urumali flectens atōquet tepore cū. hinc
= aut appit p̄

Et sic ostendens emerget scorpior^{um} alte
posteriore trahens flexus ^{in corpore} arborum
Quæ p̄ nitens pinnis quoluit ales.
Et p̄ se aquilaz ardenti aq; corpore portat
Demde delphinus exinde oron obliquo corpore nitens
Quæ neq; subsequens.
Feruidus ille canis stellaz luce refulget.
post lepus subsequit
Curriculum mihi defesso corpore sectans
Et canis ad caudaz spens plabit argo
hunc arces tegit a squamoso corpore pistas
Fluminis Illustri tagentes corpore upas.
Quæ longe h̄ pentes, et manentes aspicias
p̄ceras nuda uidebis.
Quæ retinent pisces caudaz apte locata
Inde n̄pe cernes p̄ fulgentis acum
Aras quas flatu p̄mulet spū austru. p̄ q; cēturus.
Cedit eq; p̄tis p̄cerans subiūgere cetis.
hic destroz poigens q̄duplex q̄ iusta tenetur
Tendit et Illustrez teuculentus cedit ad aras
hic se se i ferri y ptibus erigit ydra
Cul longe Corpus est fuluz
n̄ne hoc finu fulgens cratera relucet

Extrema nitens plumato corpore corus.
Rostro tendit et hic eminus ē ille sub ipis
ante canē ychion grayo q̄ noīe fertur.

Ecce omīs descriptio siderū . atq; hic tātus
celi ornatu . ex corporibus huc atq; illuc
casu et temere cursantib; potuisse effiri cuiq;
sano uideri pot. At nō alia q̄ nā mētis et
ratio ex ipis hec efficere potuit . Que nō mō
ut fierēt ratio equiffent egerūt . Sed
intelligi qualia sint sine sumā ratio nō possit .
Nec nō hec soluz admirabilia . S; nichil mai
q̄ q̄ ita stabilis est mūdus . atq; ita coheret ad
pmanenduz . ut nichil ne cogitari quide; po
ssit . aptius . Omēs eūz ptes eius undiq; me
diuz locum capescentes nitunt equalit; ma
xime aut corpora int se iuncta pmanent .
Euz q̄ quodaz uicūlo arcūdato colligant . qd
fiat ea nā . q̄ p cōz mūdus oīa mēte et
ratione ghaens fundit . Et ad mediu; r̄ ra
pit . et quertit extrema . Quocirca si
mūdus globosus est . ob euzq; causas omēs

cuius partes undique equabiles ipse parte atque in se
continentur contingere idcirco terre necesse est. ut
omnibus eius partibus in medijs uicinitatibus, id ad me-
dium infimum est inspera est. nichil intrinsecus quo
labefactum potest possit. tanta contentio gravitatis
Et ponderis. eademque ratione mare eius supra
terram sit. in medijs tamen locis terre expectans con-
globatur undique equabiliter neque redundat
neque effundit. huic autem continetur aer
feret. Ille quidem leuitate sublimis, sed tamen in omnes
partes se ipse fundit. Itaque et mari continuatur
et iunctus est. et nam fertur ad celum cui tenu-
itate et calore temperatus uitales et salubres
spiritus prebet animalibus. Quae complexa summa
pars celi quae ethera dicitur et huius retinet ar-
dores tenues. et nullam admissionem haeretur. Et
eius aeris extremitate coniungitur. In ethera autem
astra uolunt. que se et uisu suo globataz con-
tinent. Et forma ipsa figuraque sua momenta
sustentant. Sunt enim rotunda quibus formis aut
an diuise uideor minime noceri potest. Sunt autem
stella nam flammea quorundam esse maris aquarum

vaporibus alunt. In q̄ sole ex aquis tepofactis
et ex aquis exatant. quibus alte renouateq̄
stelle atq̄ om̄s ether refundat eadez et
rursuz trahunt vides nichil ut fere iterat
vt ad mōz paululum qd' astroz ignis etheris
flāma gsumet. ex quo euentuz nū putant
id de quo p̄uētuz addubitare dicebant ut ad
extremuz om̄s mūdus ignesceret. euz humore
ḡsupto. neq̄ tra ali possit. nec remearet
aer. cui ortus aqua om̄ exhausta esse nō possit
ita relinq̄. Nichil p̄t ignez a quo rursuz am-
mante. ac deo renouatio mundi fieret. Atq̄
roz ornatuz orzatur. Nolo istellaz ranoze
multuz uobis uideri maxieq̄ euz q̄ errare
dicuntur. Quaz tantus est ḡtentus exdissi
milibem̄ motibus. euz sumā latumz refuge-
zet media mautis icendia ⁱⁿ metecta ious illu-
straret et temperet. Intra q̄ martē due soli
obediunt. ip̄e sol mūdus euz sua luce cōplaat
erat ab eoz luna illuminata grauiditates et
partus effezat maturitates & ḡgrendi. Que

copulatio rerum et quod consentaneus ad mundi incongruitates
congruitas nature. que non commeter. Quod horum
nichil unquam reputauisse certe scio. Age ut nihil
lestibus rebus, ad terrestres venias. quid est in his
in quo nature ratio intelligens appetat.

C. 10.

¶ In apio eorum que gignuntur e terra sunt
pes et stabilitates dant his que substi-
nentur et extra succum trahent. quo alant.
eaque radiabus continentur obducuntque libro
aut cortice terna. quo sunt ab rigoribus et
caloribus tuiores. Iam non vitas sic amulus
ad miculata que manibus apprehendunt. atque ita se
erugunt ut animantes. quoniam etiam arculibus
brassias si pro latius sunt et apertius et no-
centibus refrigerare dicunt. nec eos ulla ex parte
tingere. Inimantium non pro varietas est
pro ad eorum res ut in suo quod que pro maneat
quorum alie corpus tecte sunt alie uel uel uel
alie spiritus resute pluma alias alias pro squama.
Videmus obductas alias esse corum armatas.

Alia hęc effugia pēnā pascū aut aīentib;
large et copose nā eūz cūcūq; aptū ea
oparant Enumerare possū et eūz pascū
capescendū / gñāndūq; q̄ sit mfigurū aīentū .
et q̄ solerū subtilisq; destructio p̄tūz quāq;
admirabilis fabuca mēbroz . Omīa eīz que
quidēz itūz mclusa sunt . ita nata atq; locata
sunt / ut nichil eoz supvacaneūz sit . v
Nichil adūtatē detinendāz nō necessariūz .
Dedit eīz eadēz nā bellūz et sensū et
appetitūz . ut alto conatū hīent ad nāles
pascū capescendos alto se eē cernent
pestifera a salutarib; . Iaz nō alia aīalia gradi
and; / alia sp̄end; ad pascūz accedūt / alia
voland; / alia nand; / Cibūzq; p̄tūz orū hīatu
et dentib; ipis capescunt p̄tūz unguūm
tenacitate arpiunt / p̄tūz adiuuāto pascūz /
alia sugant / alia carpunt / alia uorant .
alia mandunt / Atq; q̄ alioz eas et humili
tas ut abūm t̄estrem rostris fūde q̄tūz .

q̄ aut̄ alacra sunt ut anseres, ut eqm̄ ut
grues, ut camelli adiuuant̄ proceritate colloz
manus et̄z data elephātis. Quid̄ p̄ magnitu-
dines corporis difficiles aditus habeant ad passus
At quibus bestijs is erat cibus ut alijs gr̄is
estis uelcerentur / aut uires nā dedit / aut
celeritas data est / quibusdaz et̄z machinatio
quedaz atq̄ solertia ut maxineolis alie q̄
recte texunt, ut siquid̄ iheserit cōficiant.
Alie aut̄ ex iopinatio obserūt / Et siquid̄ iadit
aripiunt / idq̄ q̄sueuat. p̄ma nō sicut
grece dicit̄ duabus grandibz patula conchis
cum parua squilla q̄ societatez cōt̄ cōparabi-
cibi. Itaqz euz pisciculi parui i concaviu hyātez
intrauerūt / tū ammota squilla . . . morfu cō-
pmit̄ cōcas. Sic dissimillimis bestiolis comunit̄
cibus q̄rit̄ i quo admiranduz est ggressu ne
aliquo it̄ se amande abortu nature ip̄e ggregate
sint. Est et̄z admiratio nō nulla i bestijs aq̄-
tilibus hysq̄ q̄p̄nātur in et̄a uelut corodulhis

fluminalesque testudines quousque hiantes oris extra
aquas simul ac primis ruti possunt. aqua plequitur
Quin etiam anas una galinis sepe supponitur
e quibus pulli orti primo aluntur ab his ut
amatibus, a quibus exclusi fieri sunt. Deinde
eos relinquant et effugiant sequentes cum primis
aquis quae naturales domus uidere poterunt.
Tantam ingenit animantibus obseruandi sui na-
ture et custodiam legi scriptur, aut quidam
quae platanea nominantur, eorum sibi ab eis quere ad
eas aues quae se in mari mergerent, quae emer-
sissent, piscisque cepulles, huiusque eo primere
eorum capita mordis, dum ille captus amitteret
id quod ipsa inuaderet eandemque auis scubitur se
conchis solere complere eas cum stomachi calorem
concoquant euomere. Atque ita elligere ex his
quae sunt esculenta. Ranasque maxime dicuntur
se se arena solere, et moueri prope aquam.
ad quas quasi ad esca, pisces cum accesserint
confici a ranis atque glumini. Aquilus est quoddam
bellum quae nalle cum conuocato de albus

Quamvis natus est omnia tingit. Illud uero ab Aristotele
aduersus est. a quo plerumque uis potest non mirari.
Grues tamen loca calidiora petentes maria transme-
tant. In trianguli efficitur formam. cuius autem summo an-
gulo aera bis aduersus pellit. Deinde sensim ab
utroque latere quasi tamquam remis ita pennis cursus
auis leuatur. basis autem trianguli. quam efficit
unt grues. ea tamquam apud uentis adiuuatur. ea
eque intergo puolanarum colla et capita reponunt.
quod ipse dux facere non potest. quod non habet ubi in-
tatur. reuolat ut ipse quasi quiescat in eius longum
suscedit ex hisque assequitur. eaque uicissitudo in omni
cursu consuatur. multa eius mori proferre possunt.
Sed genus ipsum uidetur. Jam uero illa etiam
nocera quanto se opere custodiant bestiae. ut
in ipso circumspiciantur ut mirabilibus dilitescant.
Atque illa mirabilia quod ea quae nunc in paucis anseribus
medicorum ingenio repta sunt. Vomitione canes
purgare aut aluos ibis egit curant. Auditum
est pantezas quae in barbaria uenata carne carperet
remedium quoddam habere quo non essent usque mo-
rrent

Capras autē i cetera ferus faciant confire uene-
natis sagittis herbas querere q̄ dicitur non
retur / cū quā gustauissent sagittas exadere
dicunt e corpore. Cerueq; paulo an partum
ppurgant se quadā herba q̄ sefelis dicitur
Iam illa ceruimus / ut gra metuz et m̄ suis
se armis q̄q; defendant. Cormbus tauri / apri
dentibus / uorsu leonis. Ahe fuga se ahe oau-
tatione tutantur / attramti effusione / sepe
torpore torpedines / multe etiā insectantis
odori itollerabili feditate expellunt. Ut
vero ppetuis mundi esset ornatus / magna
adhibita cura est. a prudentia deoz / ut sep̄
essent / et bestiarū gnā / et arborū om̄z q̄ rez
alte aut radiab; a terra / aut stirpibus gine-
rent. Que quidē om̄ia eoz m̄ semine hnt
ise / et hoies affatim. Ut ex uno plura gene-
rent. Idq; semen iculus / i intima pte eoz
baecoz q̄ ex quaq; stirpe fundunt. Hysq;
Hysq; semibus et hoies affatim / de fructu
et sic cūsdē quā stirpū renouatione

Quid loquar quia nunc iustus ad perpetuas quatuordecim
quis appetat. Nam primus alie maris alie fe
mine .s. q. perpetuitatis causa machinata na est
deinde partes corporis et ad procreandum est ad con
cipiendum aptissime et in mari et femina co
miscendoz corpora mixte libidines. Cuius autem in
loas semen iacit rapit omnes fere abus ad se
se / eoq. sepius fingit animal. qd. eius ex utero
elapsus exadit in his animantibus q. alituz
Ois fere abus matru lactescere incipit. Enq. q.
paulo an nata sunt sine magistro duce na
mamas appetunt eazq. ubertate saturantur
Atq. ut intelligamus nichil horum est fortuitum.
Et hec omnia esse opera provide solertisq. ne
q. multiplices fetus procreant. ut lues et
canes his mamaz data est multitudo. qual
causas paucas hnt hec bestie q. pauca gignunt.
Quid dicas q. tus bestiaz sit in educandis custodiendis
p. his q. procreauerunt. hisq. ad eius fines
diu possunt se ipa defendere. Et si pistos
et aures ouu. in remeruit reliquunt.

facile eū illa aqua et sustinent. et fetus fundit
et stuidines aut et cocodrillos dicit est terra
p̄t̄ ediderūt obruere oua. deinde discedere. ita
et nascunt et educant ip̄se se. Iaz galine
auesq; relique et quictuz requirunt ad pari
enduz locuz et cubilia sibi. m̄d̄sq; q̄stunt
eos q; q̄ possint molissime substernūt. ut
q̄ facillime oua consueat. e quibus pullos euz
excluserūt ita tuerit. ut et p̄nis foucant. ne
figore ledunt. et si est calor a sole se opponunt
euz aut pullos p̄nulis uti possunt tū uolūt
eoz matres prosequunt. reliqua cura liberat.
Accedit etia ad nō nulloz animātiuz. et euz
reuz quas etiā q̄nt. q̄stuatuz et salutez hoūz
esse solertia et diligentia. Naz multe et
pecudes et strupes sunt. que sine procuratioz
hoūz salute esse nō possunt. Azagne etiā oppor
tunitates ad cultuz hoūz atq; ad habūdātiā. Ahe
alijs in locis reperiunt. Egiptuz Nilus irrigat
et euz tota estate obruat̄ obpletaq; tenuit

tū recedit mollitosq; et oblimatos agros ad ferendum
reliquit. a respotaneas fertiles effiat cubitates.
i quas quot annos / qñ nouas agros inuehit. Indus uo
qui est omz maximus nō aqua soluz agros lenituit
et mitigat. Et etiaz conbit. a magna eñ inde se
minuz secuz fiumti et simuluz diat de portare
Multa q; alia l'ahis locis comemorabilia profere
possuz. a multos fertiles agros / alios alioz fructuz.
Sed illa quanta benignitas nature q; tam multa
adulescenduz eaz varia tanq; iouanda gignit.
neq; una et uno tempore / an / ut semp et
nouitate seletemuz / et copia q; tempestiuos
antez dedit. q; salutare / non mō hoūz. Et
etiaz pecuduz gñi / hisdez q; oibus q; oriunt etra
uenteos et hestās quoz flatu nūca tempantuz
calores / ab hisdez etiaz maritimi cursus celeses
et certi dirigunt. a multa pteruunda sñ et tñ
multa dicunt / enumerari non possuz. / Fluminuz
oportunitates. exotul maritimi multuz accedentes
et recedentes. a rontes ueluti atq; siluestres

saline ab ora maritima remotissime medica
inventorū salutarium plenissime tunc artes denique
innumerales ad victus et adiutas necessarias
sax diey noctisq; vicissitudo consuat aiantes
tribuens aliud agendi tpe aliud quiescendi.
Sic undiq; omni rationecludit mente con-
silioq; diuino omnia in hoc mundo ad salutem
hominum consuetudinemq; admirabiliter administrat.
Sed querezet quispiam / cuiusnam causa tanta
reer molitio facta est. arborū et herbis
q; q; sine sensu sunt / tam a natura sustentent.
At id quidem absurdum est / est an bestiarum nichilo
probabilius. Deos multarū et nichil intelligentium
cum tantum laborasse / quorum igitur causa quis
dixit dixerit effectus esse mundum. Eorum s.
aiantius q; ratione utuntur. hys diis et homines
quibus profecto nichil est melius ratio cum
q; pset oibus. Ita fit credibile deorum et hominum
causa factus esse mundum. q; in eo mundo sit
omnia factus q; intelligit adus immortalibus

esse prouisa. Sed eut tota hanc fabricatio pfecta.
atq; humane nature figura atq; pfectio. Nam
cum tubus rebus uentus uita teatur cibo po-
tione spu ad hec oia papienda os est aptissi-
mus qd aduictis naribus spu auget. Dentibus
aut i ore guttus mandit / atq; ab hys molit
et extenuat abus / eoz aduasi acuti mousu
diuidunt escas / intini aut conficiunt / q ge-
mini uocant. q pfectio etia lingua aduicari
uidetur. Lingua aut ad fauces eius herens exapit
stomachus quo pnu illabunt ea q accepta sunt oris
vtraq; expte malillas attingens: palato extremo
atq; itino tinnat. Atq; hys agitatione et motib;
depellit. Spus aut ptes hec q st i fia q id qd de-
uorat dilatant. q aut sup gtrahitur. Sed euz
aspla arteria sic euz amedias apellat hostium
heat aduictus lingue radiabus paulo s q ad lin-
guas stomachus anectit. Ea q ad pulmones usq;
ptineat exapit q uiaz ea q eductus est spus
eadem apulmoib; respiceret et reddat. tegitur
q opculo qd ob qua tam datu est / nisi q hiaz
ib; forte modissent spus impediretur. Sed

cus alimenta nra subiecta stomacho ab eo poroq
lit receptanduz. pulmones aut et cor extrinsecus
spuz educant. in alio multa st mirabiliter effecta
q gstat fere enezual. Est aut multiplex et
torzuosa arceatq et gmet siue illud aridū est
siue humiduz. qd recipit ut id imitari et gog
possit caq tum attingit tu relaxat atq ce
qd accipit coquit et confundit ut facile et ca
lore que multuz hēt et triendo cito ^{et} spū
omū cōta atq gfecta i reliquuz corpus diuidit
i pulmombz aut in est uarietas qdaz et asim
lis spongiū multitud adauxienduz spuz aptissū
q tuū se hūnt adspirantes tu se spū se dila
tant ut frequēt ducatur cibis nralis quo
maxie alent aiantes. Eō intestins aut alio
secreta reliquo cibo succ. is quo alimus p ma
neat ad reur p quasda amedio intestino usq
ad portas reur. sic eū apellant. ductas et
directas vial q ptinent ad reur. eūq adhe
rent. Atq ide alie ptinentes. s. p quas cadit
cibus et necore delapsus ab eo cibo cui est

secretabilis exque humores quae exambus profunditate
reliqua se in sanguines uertunt ad easdemque partes
iocos gfluunt / ad quas omnes eius uic pertinet
per quas lapsus abis in hoc ipso loco in eas uenas
quae cana appellatur ostendit / per quae eas ad cor gfectus
ias coactis quae plabatur puenas ad mores multas
iocos pces corporis pertinentes quaedam aut reliqua
abi repellant / tunc astingentibus se intestinis tunc
relaxantibus. haud sane difficile dictu est. si tam
pccas pterendum est / nequid heat uioniditatis
oratio. Illa potius explicet inaeidibilibus fabrica
nature / namque spu in pulmones aia deducatur
ea calescat pimus ipso aspu / deinde quo agitatione
pulmonis / ex ea quae pars redit resspirando / pars
conapit cordis parte quadam / qua uentriculus
cordis appellatur cui illis alit auictus est in
quem sanguis uicore puenas illa cana ifluit
Eoque modo ex his partibus et sanguis puenas in
omne corpus difundit / et spu puenas / utreque
aut aebre multaque toto corpore itexote id

quandaz incredibiles artificia opit Iuunqz testit
Quid dicas de ossibus. q̄ subiecta corpori mirabilis
omissuras hnt. et ad stabilitatez aptas et ad
artus finiendos accomodatas et ad moꝝ et ad
omez corporis actionez. huc adde neruos q̄bz
artus ḡtindur eoz q̄z iplicatuz corpore toto
ptinentez. qui sicut vene et arterie a cōt
tracte et p̄fecte in corpus omē ducuntur

D hanc prouidentiaz nature tā illi
gentes tanq̄ solitez aduigi multa
possunt ex quibus intelligatur p̄te res ho
minibus adis. q̄q̄ eximie tribute. sunt. Qui
p̄miz eos humo exaltatos celsos et rector
ḡstituit. ut deoz cognitioz celuz ituentez
capere possent. Sunt eꝝ ex tra homines
nō ut in eole atq̄ habitatores. Sed quasi
spectatores sup̄noz rez atq̄ celestiuꝝ. q̄z
spectaculuꝝ ad nulluz aliud genus aiantuz p̄tinet
Sensus aut̄ m̄p̄etios ac m̄ituz rez i capite
tā q̄ in arte m̄ituz ad usus necessarios

facti et collati sunt. Quia oculos q̄ speculatores
altissimus. Locis optimis ex quo plurima
conspicientes fungantur suo manere, et aures
eius somus recipere debeant, qui nā̄ i sublimi
fertur, recte in altis corporis partibus collocata sunt.
Itaq̄ nares et q̄ om̄is odor ad superiora fertur,
recte sursum sūt, et q̄ ab eis et porionis in-
dianz earz magnus est. / nō sine causa uici-
nitates oris sequite sunt. Jam gustus qui
sentire earz quibus vescuntur genera debet.
habitat in ea parte oris, qua esulentis et
potulentis iter nā̄ patefecit. Tactus aut̄ toto
corpore equabiliter diffusus est, ut om̄es ictus
om̄es q̄ passiones ex frigoris et caloris impulsus
sentire possit. Itaq̄ ut in edificijs architecti
admittunt ab oculis naribusq̄ dñoz earz pro-
fluentia necessario tet̄ essent aliquid habitura.
Sic naturales similes procul am̄davit assensibz.
Quis nō opifex p̄ter nā̄, q̄ nichil pot-
esse calidius carz solentur proseq̄ potuisset.

i sensibus q̄ p̄mu. s. oculos membranis tenuissimis
vestiunt et septit / quas p̄mu. plurimas fecit
ut p̄ eas certim possent. firmas aut ut ḡtinerēt.
s. lubricos oculos fecit et mobiles ut declina-
rent siqd̄ noceret / et aspectus quo uellent
facile quæterent / ad eē q̄ ip̄a qua certimus
q̄ pupilla uocat̄ ita p̄ua est / ut ea nocere
possint uitet. palpebre s̄ q̄ sunt tegūta oculorū
molissie tactu / ne lederent r̄aēz actissie facte
et ad claudendas pupillas ne qd̄ m̄aderet et
ad aperuendas idq̄ p̄uidit ut identidēz fieri
posset eūz maxia caloreat̄ iūcte sunt.
palpebre eā q̄ uallo pilorū a quibus et ap̄tis
oculis siquid m̄aē iaderit. et repelleretur
et s̄no quuentibz eūz oculis adcernendum
nō negaremus ut q̄ tā q̄ inoluti q̄escerent.
Latent p̄tea utilit̄ et excelsis undiq̄ p̄tibus
p̄mu. eūz supiora supialys obduc-
ta sudorem a capite et fronte defluētēz
repellūt. Bene demic ab inferiori p̄te

tutant subiecte leuiusq; eminentes. Nasus ita locatus
est ut q̄ murem oculi intrectus esse uideat.
Auditus semp patet / eius enī sensu etia; dor-
mientes egemus. a quo aīz sōnis est acceptus
etia; ex sōno excitamur. itaq; h̄t
nequid intrare possit si simplex et directum
patent prorsus etia; ut siqua minima bestiola
condaret irrupere infordibus aurium tan q̄ in
uisco inhereret. Extra aut eminent
q̄ apellant aures et tegendi causa facte tu-
tandiq; sensus et ne adiecte uoces laborent
atq; errarent. pul q̄ sensus ab hys pulsus
esset. Sz duras et quasi cōneleos h̄nt itroitus.
multisq; conflexibus qd hys naturis relatus ampli-
ficatur sōnis. Quocirca et infidibus testu-
dine resonatur aut cornu / et extortuosiq; long
et incluisz referunt similiores. Similit nares
q̄ semp p̄ necessarias utilitates patent q̄ruo-
res h̄nt itroitus ne quid in eas quod noccat
possit pluadere humoresq; semp h̄nt adpul-
verem multaq; alia depellenda nō inuilem
pulsus pelare septus est. Ore enī q̄tinetur

et adulus apte et ad icolumitatis custodia et
oculorum sensus hominum multo augetur. Sensus est
primus cum oculi in his actibus. Quare iudicium est
oculorum in pictis fictis celatisque formis in corpora atque
matione atque gustu multa cernit subtilius colorum
etiam figurarum tam venustates atque ordinem
et ut ita dicitur decentiam oculi indicant. Atque
etiam alia maiora nam et uirtutes et uitia
cognoscunt. Iratus iracundus letantem dolentem
fortem ignauium audacem timidumque cognoscunt.
Nariusque ita est admirabile quoddam artificiosum
que iudicium quo indicat et in uocis et in uocibus
neruorumque cantibus uarietas sonorum in uocibus
distinatio et uocis quae per multa canorum fularum
lene asperum acutum flexibile durumque hominum
solum auribus indicant. Nariusque ita et gustandi
arte et tangendi magna iudicia sunt ad quos
sensus capiendos et perfluendos plures etiam
que uelles arte repte sunt. prospiciunt est enim
quo compositiones unguentorum que ab his indicantur
quo corpora lenocina processerunt.

In nō autē ipis mentis q̄ viciis con
sistit prudentia q̄ nō diuina cura p̄fecta
esse p̄stat. Is hys ipis rebus michi videtur
carere. De quo dū disputares tuā michi dare
vellim Cocta elloquentia. quo eū tu illa mō
diceres. Quanta p̄mū intelligentia. deinde
consequentū rerū eū p̄mū gūctio et cō
p̄hensio esset inobis. Ex quo videlicet quid ex
quibusq̄ rebus efficiat. Idq̄ racione gcludimus sin
gulisq̄ res diffinimus et inuicē q̄ complectat.
ex quo sūa intelligit quā nō hēat qualis sit
q̄ ne uideo quidē est res ulla p̄stantior. h̄ta nō
illa sunt q̄ nos academia infirmatis et tollit
quod e sensibus et aīo ea q̄ eō sunt p̄cipimus
et cōp̄hendimus. ex quibus collatis in tē se et
cōparatis artes quoq̄ efficiamus p̄tū ad usū uite
p̄tū ad oblectacōes necessarias. Itaq̄ nō dūa res
ut nos soletis dicere elloquenti usq̄ quoniam est
p̄clara q̄q̄ diuina. Que p̄mū efficiat. ut ea
q̄ ignoramus discere. Et ea q̄ scimus alijs
docere possuz. Deinde hac cohortamur. hac
p̄suademur. affectos. hac deducimus p̄teritos

a timore hac gestientes comprimimus. hac cupi
ditates iracundiasq; restinguimus. hec nos in
lequy urbium sonetate demixit. hec auita inani
et fera segregauit. Aduersus aut orationis in
credibile est nisi diligent attendat. Quanta
opa machinata nã sit. p̄m̄us eĩz apulmonibus
a terra hulsq; ad os itimur p̄tinet. p̄ quoz uox
p̄ncipiũ dicens a m̄te p̄cipitur et funditur.
Deinde i ora sita lingua est finita dentibus
ea uoces imoderate profundas fingit et emittit
q̄ sonos uocis distinctos et p̄slos efficit. cũ et
ad dentes et ad alias p̄tes pellit oris. Itaq; p̄lect
sille linguaz nã solent hære cordaz dentes
nares corimbis. Inis qui ad neruos resonant in
cantibus. Quoz uõ aptas q̄q; multaz artuz
ministras manus nãta homi dedit. digitorũ eĩz
contractio facilis faciliq; porrectio p̄ molles con
missuras et artus nullo in motu laborat. Itaq;
ad pingendũ / fingendũ / ad scalpendũ / ad nec
uozuz elliciendos sonos ac tibiaz apta manus e

a motione liquorū atq; ne oblectationē illa ne
cellitatis cultus dico agrorū extirpationēq; testorū
tegmina corporū ut testa uel suta / omēs fabri
tam eius et ferri / ex quo intelligit adiuuēt
aīo pcepta sensibus / adhibitis opificūq; manibus
oīa nos gsequuntos / ut tecti et uestiti / ut salu
esse possimus / ortos / muros / domicilia / delubra
haberēmus. Jam nō opibus homīū .i. manibus
cibi etiā varietates inuenit et copia / Nam
et agri multa effecit manu q̄sita / q̄ uel statū
glumant / ut mandent / condita uenustate. Et
p̄terea uestimur bestijs et tarentis / et aqua
tilibus / et uolatilibus / p̄tīm capiēdo p̄tīm alēdo
Efficiamus etiā domiti nō quadrupedūq; noctūos
quorū celeritas atq; vis nobis ipis affert / vis
et celeritates / Nos onera quibusdā bestijs
Nos iuga imponimus / nos Ellectantorū acutissis
sensibus nos sagacitate canūq; ad utilitates nāq;
utimur. Nos et t̄ra cauēms ferūq; Illorū
res ad colēdos agros necessarias / nos eius ar
genti aurūq; ueniū abditis inuenimus

et aditus aptas et ad omnia decos Artorum q̄ con-
suetas om̄iq̄ materia et culta et siluestrip̄
p̄t̄z ad calefaciendū corpus igni adhibito et
admitigandū ab̄z utimur / p̄t̄z ad edificandū
ut tectis sept̄ frigora calores q̄ pellamus. Ma-
gnos nō usus affect̄ ad nauigā faciendā q̄z
Cursibus suspeditant om̄es vndiq̄ ad uitam
iopic̄ quisp̄ res uolentissimas nāta genuit
eaz̄ moderatāz nos solū hēmus maris atq̄
uentoz̄ p̄ nautē eaz̄ rez̄ sc̄z pluribus q̄
maritimis rebus fruimur. atq̄ utimur t̄tenoz̄
Item comodoz̄ / oīs est i hoīe dominatus. Nos
campis / nos montibus fruimur / nū sunt
Amēs amnes / nū lacus / nos fruges simuz
nos arbores / nos aquaz̄ i ductioibz̄ et̄z fecū-
ditatem damus. nos flumina arceamus. diri-
gimus. aduertimus. Nris dem̄q̄ manibus in
rez̄ nā q̄ altiz̄ nātaz̄ efficere conamur. qd̄
nō hoīz̄ ratio / non ne in celuz̄ usq̄ penetra-
uit. Soli eiz̄ exanimantibz̄ nos alioz̄ or̄z̄
orbitus. cursusq̄ cognouimus. ab oī q̄re fuitus

est dies mensis anni defectiones solis et lune
cognite predictaeque in omni posterius tempus quae quantae
quae futuae sunt quae continens animus accipit
ab his cognitionibus deorum. Equa oritur pietas cum
iuncta iustitia est reliquaeque virtutes equibus
vita beata existit. par et simul deorum nulla
alia re nisi immortalitate quae nichil ad bene vivendum
pertinet cedens celestibus. Quibus rebus expo-
sitis satis docuisse videtur hominum nam quod omnes
animarent viventes, ex quo debet intelligi nec
figuram situmque membrorum nec ingenij naturaeque
tales effici potuisse fortuna?

Est ut dicam, atque aliquid per omnia
omnia quae sunt in hoc mundo quibus utatur
homines hominum causa facta esse et parata. prae-
cipuo ipse mundus deorum hominumque causa factus
queque in eo sunt ea parata ad fructum hominum
et inventa sunt. Est enim mundus qui communis
deorum atque hominum domus, aut urbs utriusque
Soli cum ratione utentes iure atque lege minuit.
ut igitur athenas et lacedaemones atheniensium
Lacedaemoniorumque causa putandum est ordinata esse.

Omnia quae sunt in his uerbis eorum recte
esse dicunt. Atque quaecumque sunt. in omni mundo
atque hominum putanda sunt. Iam uero circuegit solus
et luna reliquorumque siderum. quae quae etiam ad mundi
coherentiam pertinent, eius et spectaculum hominibus
praesent. nulla est eius insatiabilior spes, nulla
pulchrior, et ad rationem solentiamque praestantior. eorum
eius cursus climatumque maturitates temporum et
varietates mutacionesque cognouimus. quae si hominibus
solus nota sunt. hominum esse facta causa uideretur.
Terra uero facta frugibus, et uario leguminum
generum, quaecumque maxima. Et eius si deus non sunt.
quod esse potest uerum nam hominem melius. In eo eius
solum est ratio. quae nihil potest esse praestantius.
Esse autem hominem, qui nihil in mundo melius esse
quam se putet. discipulis arrogante est, ergo est
aliquid melius, est igitur profecto deus. Quia uero
si domum magnam pulchramque uideris non possis
ad ducere, ut etiam si deum non uideris dominum
mirabilis illius et multellus edificatae putetis.
Tantum igitur ornatum mundi tanta varietate

pulchritudineque rerū celestium tantarūque et magnitudinis
mirus atque etiam situū ac non docti immortalū
dominalium putēs non ne plane desape uideare
An ne hoc quidem itelligimus oīa p̄ supra eē me
liora. Terrarū autē esse infimas quā crassissimas
circundat aer ut ob earū ipsarū causarū qd̄ etiā
quibusdam regionibus atque urbibus gtingere uidet̄
et etiora ut sint hōiarū ingenia p̄ celi plen
ores nāq̄ hoc idē qm̄ humano euenerit qd̄
iētra hoc est inq̄ crassissimā regione mundi collo
cati sunt. Et tū ex ipā hōiarū solertia esse
aliquā m̄tes et earū quidem aciores et diuinas
estimare debemus. Vnde et hāc homo ar
ripuit. ut apud Xenofontē solates qm̄ et
humores et calores qui est fusus a corpore
et tēnas ipsarū uiscerū soliditates dōmū illum
deniq̄ spirabiles siquis querit unde hēmus
Apparet qd̄ aliud atra sūp̄st̄ aliud ab hōmore
aliud ab igne aliud ab aere eo quez spūz
dicimus. Illud autē quod dicitur hęc omnia

no

rationes dico. et si placet pluribus uerbis
mentes consilium / cognitioem / prudentiam ubi in
ueniunt. unde subtilis? an cetera mundus habet
omnium. hoc unum quod plurimum est non habebit. At
qui certe nichil omnium rerum melius est mundo
nichil perstabilius / nichil pulchrius. Nec solum
nichil est. Sed nec cogitare quidem quicquam
melius potest. Et si ratione et sapientia
nichil est melius. necesse est hoc in esse in eo
quod optimum esse credimus. Quid uero tanta
rerum consentiens conspirans. . . . cognatio
que non cogit ea que dicuntur a me proba-
retur. posset ne uno tempore florere deinde
dicissimum horrere terra / aut tot rebus ipsis se
inmutantibus solus accessus discessusque solstitio
brumisque cognosci / aut extus maritimi fretorum
que angustie ortu atque obitu lune commoueri,
Aut una totius celestis quercionis cursus astrorum
dispariter obseruari. Nec ita fieri omnibus inter se
continētibus mundi partibus profecto non posset
nisi ea uno diuino et continuo spiritu continerentur

Itaque hec eius verum disputarent effusius
ut michi est in animo facere finalius effu-
gunt ad hanc micorum calumpniam. Cuius autem recessus
solebat brevius angustusque includunt. Tunc ap-
tiora sunt reprehendendum. Nam ut profu-
ens amicus aut vix aut nullo modo. conclusa
aut a qua facile corripit / sic orationis flumine
reprehendenda vitia dillicant. Angustia autem con-
clusa orationis non facile se ipsa tutatur. hec
enim que dilatant a nobis zeno sic premebat.
quod ratione utitur hec melius est. quam quod rationem
non utitur. Nichil autem in mundo melius est.
Ratione igitur mundus utitur. Atque effia potest la-
pientes esse mundus, similiter beatus, sicut eternus.
Omnia enim hec meliora sunt quam ea que sunt hiis ca-
rentia. Non mundo quicquam melius. Ex quo
efficitur esse mundus deus. Ideoque hec mundo
nullius carentis sensu / pars aliqua potest esse
sentiens. mundi autem partes sentientes sunt.
non igitur caret sensu mundus. pergit Ideoque arguet
angustus. Nichil inquit quod animi quodque rationis

est ex se id generare ex se pot aiantes qpotens
 qz raaoms / animans igr est mundus qpos qz ra
 aoms. Idcirco similitudine ut sepe solet vaciaz
 geludit hoc mo. Si ex oliua modulante ca
 nentes tibia nascerent un dubitares qn i esset
 i oliua tibiain quedi sca. qd si plata
 ferrent sonantes idcirco. s. censeret in pla
 tem in esse musicas. Cur igr mundus non aiant
 sapiensqz uideatur. cur ex se prociat animates
 atqz sapientes ?

17.

Ed qm cepi Geaus agere / atqz imtio di
 xeram. negaram eiz hanc pma partes
 egere oraaone qd esset in oibus pspicuum i
 deos esse / tuz id ipuz raaomibz fisis i naturalibz
 confirmari uolo. Sic eiz res se ht ad omia
 q allant / et q aescant et gtimeant i se viz
 calous sine qua neqz ali possent nec aescere.
 Naz omie qd est caliduz et igneuz aetur et
 agit motu suo. qd aut alit et aescit mo
 tu quoddaz utit certo et equabili / qui q
 diu remanet. R. refrigerato aut et extinto

calore occidimus ipse et extinguimus. quod quidem
elegantius hys aut argumtis doret. Quia vis insit
caloris in omni corpore. negat enim esse ullum ab
tam graues quam si nocte et die quoque. eius
eius etiam in reliquis in est calor hys natura
respicit. Jam uero arcerie micare non desinit.
quasi quodam igneo motu aduersusque sepe est. cuius
cor uantis aliam euulsiu ita mobilis pal-
pitaret. ut mutaret igneas celeritates. Omne
igitur quod uiuit siue animal siue terra editum. id uiuit
per inclusum in eo calorem. ex quo intelli debet
eas caloris naturas in se habere in se uitales per
omnes mundus continentes. Atque id facilius con-
uenimus. toto quod haec igneo quod eminat omnia
subtilius explicato. Omnes igitur partes mundi calorem
quod maxime calore fulte sustinent. Et primus
in terra nostra perspicere potest. Nam et lapidum glic-
tus atque retus alia igneas uidemus. et recedi
fossione terram fumare recalentes. atque etiam
ex puteis. . . . aquas calidas trahi et id
maxime fieri temporibus iberis quod magna vis

tre taurinis continent calorū eaq̄ hyeme sit
densior. ob eaz que p̄ causam calores insitus
itis continent artius / longa est oratio / multe
p̄ rationes / quibus doceri possit. omnia que
tra concipiat semia queq̄ ip̄a ex se ḡnita
strypibus infixa continent / ea tēpatione ca-
lorū et aurari et augetere. Atq̄ aque etiā
admixtus esse calores. p̄m̄z ip̄e liquor
aque tuz declarat effusio q̄ neq̄ conglacia-
ret fugoribus neq̄ nūc pruinaq̄ cōac-
sleret nisi eadez se admixto calore h̄q̄fa-
ta et dilapsa defunderet. Itaq̄ et agloibz
reliquisq̄ fugoribus adiectis durescat humor
Et idēz ut utissiz molit̄ tepefactus et ta-
lesat calor. Atq̄ etiā maria aquata v̄ctis
ita tepescunt. ut intelligi facile possit in
tantis illis humoribz esse inclusuz calorem
Nec eūz ille externus et aduēticius habendus
est tepor. Sed ex intimis maris p̄tibz
agitacione excitatus quod m̄is q̄z corporibz

Contingit, cum motu atque exercitatione recalescunt.
Ipsa vero aer, qui natura est maxime frigidus minime
est ex parte caloris. Ille vero et multo calore quod
admixtus est. Ipsa cum oritur respiracione affert
eius cum quod vapor quidam aer habendus est.
Ipsa autem existit in motu eius caloris, quod aquis
continetur, quas similitudines cernere possunt.
In his aquis quod effervescent subditis ignibus.
Sed non reliqua quarta pars mundi ea et
ipsa cetera natura ferunda est ceteris naturis omnibus
salutaris ipsi et vitales calores. Et gaudet
eius omnes mundi partes sublineant calore
mundus etiam ipse simul pari quod natura incerta
diuturnitate hauri, eoque magis quod intelligi
debet calidus. Illud atque igneus. Ita in omni fusu
est natura, ut in consistit procreandus, et cum gignendi
a quo aucta omnia, et eius quorum stupor tra
gineatur, et nasci sit necesse et augere.

A terra igitur est, quod continet mundum
omnes eiusque tuctur, ea quod non sine

sensu atq; raacō omēs eīz naturaz necesse
est q̄ non solitaria sit / neq; simplex s; cum
alio mixta / atq; cōnexa / hęc in se aliquēz
p̄ncipatus / ut in hoīe mentēz / in bellua q̄ddāz
simile n̄t. vnde oriunt̄ rez appetitus. In
arborū aut et earū rez / q̄ gignunt̄ etia radi-
cibus. inesse p̄ncipatus putat. p̄ncipatus autē id
dico qd̄ greci Egemomon / uocant / quo nichil
i q̄ quē nec pot̄ pot̄ / nec debet esse p̄stāns.
Jam necesse illud etia in quo sit totius nature
p̄ncipatus esse oīz optimūz oīzq; rez po-
testate dīnatūz dignissimūz. Videmus autē
i p̄tibus mundi. nichil est eīz in mundo quod
nō p̄t vniuersi sit / in esse sensum atq;
raticōz i ea p̄te ip̄e i q̄ inest mundi p̄nci-
patus. Hęc inesse necesse est / et aruora
quidēz atq; maiora. Quocirca sapientēz esse
mundūz necesse est / nāz q; earū q̄ rez omēs
q̄plexa teneat p̄fectione raacōis excellere.
eoz deniq; esse mundūz oīzq; vīz mundi n̄ra
Dīuina q̄tineri. Atq; etia mundi ille fūoz

purior pluadior nobilior q̄ multo / ob eas q̄cās
aptior ad sensus cōmouendos. quā hic nutrit
calor q̄ h̄ q̄ nota uobis sint retinētur et in
gent. Absurdū est igit̄ dicere cū hoīes teste
q̄ h̄c calore teneant̄. et p̄^{ca} moueant̄ et
sentiant̄. mundū esse sine sensu / q̄ntegro libro
2 purio / eodemq̄ acērimo mobilissimo ardore teneat̄
p̄st̄m̄ cū is ardor q̄ est mūdi nō agitur
ab alio neq̄ ext̄no pulsu / s̄ p̄ se ip̄e ac sua
sponte moueat̄. naz quid pot̄ esse mūdo ualēt̄
q̄d pellat atq̄ moueat̄ calores / cū q̄ ille
teatur. Audiamus autēz platonē q̄ quēdam
dm̄z phoz / cui duos placet esse motus. vnū
sūūz alit̄z ext̄nūz. ext̄nūz aut̄ esse diu
nūz. q̄d ip̄uz ex sua sponte moueat̄ / q̄ q̄ pulsu
agitur alieno. hunc autēz motūz īsd̄is aīs
esse potuit ab hīs q̄ p̄ncipuz motus esse
ductuz putat. Quāp̄ quomāz ex mūdi ardore
motus oīs oritur / is aut̄ ardor nō alieno ī
pulsu / s̄ sua sponte mouet̄ animus / sic

necesse est. Ex quo efficitur auctores esse mundum
atque ex hoc quoque intelligi in eo esse intellectum
quod certe est mundus melior quam illa natura. Ut enim
nulla pars est corporis nostri quam non minor sic
quam nos met ipsi sumus. Sic mundus universum
plurimum necesse est quam partes aliquas universi. Quia
ita est sapiens sit mundus necesse. Nam si
ita esset horum quidem mundi pars quam rationis
est preceptum plurimum esse quam mundum eorum oportet.

Tertium etiam si a primis inchoatisque naturis
ad ultimasque perfectas uoluerit procedere ad
deorum naturam pervenire necesse est. Prima enim a
uocatur a natura sustinet ea que gignant et terra
quibus natura nihil tribuit amplius quam alendo
ca atque augendo tueretur. bestis autem sensus
et motus dedit et tamen quodam appetitu accessu
ad res salubres a pestiferis recessum. hoc
hominis amplius quam addidit rationem qua regerent ad
appetitus qui eorum remitterent eorum continerent.
Quartus gradus et altissimus eorum qui boni
naturam sapientes quam gignunt quibus a principio

ut

inalatus ratio recta gstantisq. q. sup. hoies putada
est deoq. atabuenda .i. mundo i quo necesse est
pfectas illas atq. absolutas In esse ratiōis. Neq. eū
dici pot. i nullaz rez instituaōe non esse aliqd
extremuz atq. pfectuz / ut eū in uite / ut i pecūde
i que nūc obstat i uidez nūc suo quodaz itinere
adulimuz puenire atq. ut pictura et fabrica
cete q. artes hnt quēdaz absoluti opis effectū
sic in omi natura / ac multo etiaz magis necesse
est absolui aliqd atq. pfa. Et eū ceteris naturis
multa exena quominus pfiante possunt ob
sistere vniuersaz aut naturaz nulla rez pot
i pedire ^{ca} q. omes naturas ipa cohibet et
gtinet quareha necesse est esse quantum
illuz et altissimuz graduz quo nulla res pot
accedere. Ie aut est gradus in quo rez omi nū
ponit quo qm talis est ut pfit omibz et eaz
nulla rez pot impedire necesse est itelligētes
esse mūdus r quidaz esse sapientes qd aut est
i statu q. eaz nūc q. omes rez sit gplexa non
optimaz dici. aut eū optimuz sit / pimum

stantes esse deinde rationis et gratia oportet posse^{mo}
sapientes. Qui enim potest aliter esse obtinet. Neque
enim si strabus, filius sit aut etiam bestiarum opti-
ma putandi sit & potius quam doctrina, nec
vero si rationis sit princeps, nec sit in a-
principio sapiens, non sit deterior mundi po-
tius quam humana gratia. Homo enim sapiens fieri
potest. mundus autem si inextinguibilem tempore spatio
fuit insapiens, nunquam profecto sapientiarum con-
sequetur. Ita erit homo deterior. Quod quomodo
absurdum est. Et sapiens a principio mundus, et
deus habendus est. Neque enim est quicquam aliud
potest mundus, quo nichil absit quodque undique aptum
atque perfectum expletumque sit omnibus suis mini-
mis partibus. Scite enim Crispus ut clipeus cum
involucris, vagina autem gladii. Sic potest mundus
cetera omnia aliorum causa esse generata, ut eas fru-
get atque fructus quos terra generat, arborum causa
arborum autem hominum, ut equorum uehendi causa, arandi
bonas, uenandi et custodiendi canes. Item autem homo

ortus est admirandus, contemplandus et imitandus,
nullo modo perfectus. Sed est quedam particula perfecti.
Sed mundus quoniam omnia complexus est, neque est
quicquam quod non sit in eo perfectus undique est.
Quid igitur potest ei desse, quod est optimum, nihil
autem est mente et ratione melius. Quod. Hec mundo
desse non possunt. bene igitur Cyprianus idem quod simi-
litudines adiunges omnia imperfectis et maturis do-
cet esse meliora, ut nequam . . . in cane
quam in vitulo, in viro quam in puero. Item quod in omni
mundo optimum sit id imperfecto aliquo, atque ab-
solutum esse debere. Est autem nihil mundo per-
fectius, nihil virtute melius. Item mundi est
propria virtus, nec non natura hominis perfecta est
et essentia in homine virtus, quam igitur in mundo
facilius est. ergo in eo virtus sapientis est
igitur. Et propterea deus, atque ac mundi divinitate
perfecta tribuenda est. Si dicimus eadem divinitas
quod ex mobilissima purissima quod e terra parte gi-
gnatur. Neque ulla sterrea sunt amixta

natura totaq; sunt calida atq; pluada ut ea q;
rectissime et animantia esse et sentire atq;
intelligere dicant. Atq; eadē tota esse ignea
duoz sensuuz testimoio confirmari cleantes
putat tactus et oculoꝝ. Nam solis candor
illustrior est / q̄ ullus ignis quippe q̄ uniuersō
mundo tam longe lateq; coluceat et is cuius
tactus est non ut tepesciat solus. Sed etiam
sepe gburat quoz neutuz faceret nisi eēt
igneus. Ergo iquit cur sol igneus sit occam
q̄ allatū humoribus qz nullis ignis sine
pastu aliquo possit pmanere / necesse ē
aut ei silis sit igni / quez adhiemus ad
voluz atq; victuz / aut ei q̄ corporibus
aiantuz gtinent. Atq; hic m̄ ignis / quez
voluz vite requit gfactor est et gscriptor
Iteq; quocūq; inuavit cuncta distubat et
dissipat. Contra ille corporeus iurat et
salutaris omia gbuat / alit auget et substi-
net sensuq; affiat. Neqat ergo esse

Dubius horum ignis sol utriusque illis sit. et is
quod efficiat ut omnia florent et in suo quoque
genere pubescant. Quare tam solis ignis illis
eorum ignis sit quod sit in corporibus aërantibus.
Soles quoque aërantibus esse oportet. Et quidem
reliqua astra quod oriantur in ardore celesti qui
ether ut celus noverat, cum igitur aliorum aërantibus
ortus in terra sit, aliorum in aqua in aere
aliorum absurdum esse Aristoteli videtur in ea parte
quod sit ad gignendum aërantia aptissima. aëral gignit
nullus putare, si terra aut ethereus locis obti-
net quod quod tenuissimum est et semper agitur
et uiget. necesse est quod aëral in eo gignat.
Idem quod sensu acutissimo et mobilitate celerissima
esse. Quare cum in ethere astra gignantur osten-
taneus est in his sensibus esse et intelligitur.
Ex quo efficitur in oculorum nostro astra ducenda.
Et enim licet videre acutiora ingenia adirelli-
gendum aptiora eorum quod terras incolant. eas
in quibus aer sit purus ac tenuis. quod illorum

qui trahunt crasso celo atq; concreto. quin etiam
cibo quo utantur intēsse aliquid ad mētis aere
putant. probabile est igitur pstantes itelligētiaz
i sideribus esse / que et hecetera ptes mūdi
icolant / et maximis terrenisq; humoribus
longo itervallo extenuatis alant. Sensus
autem astroz atq; itelligētiaz maxie declarat
ordo eoz atq; constanti. Nichil est qd eoz
ratione et nūō moueri possit sine cōsilio in
quo nichil est temerariuz / nichil uariuz
nichil fortuituz. Ordo aut siderz et in
omī eternitate gstantia neq; nāz significat.
Est eoz plena ratio. neq; fortunaz que
amica varietati gstantiaz respuit. sequitur
ergo ut ipa sua sponte suo sensu ac
diuinitate moueant. Nec uō aristoteles
nō laudandus in eo qd omīa q mouētur
aut natura moueri censuit / aut uoluntate
uoluntate moueri aut soles et lunaz et sidera
omīa q aut nā mouerent. hec aut pōd

deorsum aut leuante i sublimi fieri quous neutrum
astus attingeret. ^q q^o eoz motus i orbz circūferet
nec nō dia pōt i quadaz maiore fieri, ut q
nūz astra moueant q eūz pōt maior esse re
stat igr ut motus Astroz sit uolūtarius. que
qui uidet non i dote soluz uoz etiaz impie
faciat si deos esse neget, nec sane multuz
iēst, utuz id neget, an eos omī procurator.
Atq; actione puet. ydch eūz qui nichil
agit esse omīo nō uidet.

C. 21.

Esse igr deos ita pspiciūz est, ut id
qui neget, mix eūz sane mētis existimez.
Sane restat ut qualis eoz nā sit glidēz.
ut quo nichil est difficilius, q̄ a consuetudine
oculoz acēz mētis abducere. Et difficultas
i duxit uulgo ipitos et filles p̄hos ipituz
ut nisi figuris homūz q̄stituz nichil possēt
de dīs immortalibus cogitare. Cui opimōis
leuitas q̄ fugata Cocta nō desiderat oratiāz
inueniēz; eūz tales esse deūz certa nozione ai

presentia. p̄m̄us ut sit uiuus. Deinde ut om̄i n̄a
nichil sit eo p̄stantius. Ad hanc p̄sentiam
notiam q̄ n̄as nichil uideo q̄d potius accomo-
des. q̄ ut p̄m̄us hūc ip̄us mundus q̄ nichil
excellentiū fieri p̄t uiuantes esse et deū
iudices. huc quas nollet epicurus.
hō nō ap̄tissimus ad iocundū m̄ime q̄ respiciēs
patuas et dicat. se non posse itelligere q̄lis
sit uolubilis et rotundus deus. tam ex hāc
q̄d etiaz ip̄e probat nūq̄ me mouebit. placet
eū illi esse deos. qm̄ necesse sit p̄stantes
esse aliquas n̄as. qua nichil sit melius m̄udo
aut certe nichil est melius nec dubium
qm̄ q̄ uiuus sit. hēatq̄ sensus et rationes
et m̄ates id sit melius. q̄ id q̄d hys careat.
Ita effiat uiuantes sensus r̄atis rationis m̄udus
esse q̄potes. qua r̄atōe deus esse m̄udus
geludit. Sed hęc paulo post facilius
cognoscet. Ex hys rebus ip̄is. quas m̄udus
effiat. Interea uellei noli q̄so post te ferre

dos plane exptes esse de tunc comuni
et cylindri et pyramides pulchiores q̄ specu
uideri nouis etiam oculorū iudicūz habetis.
Sed sint ista pulchiora dūtaxat aspectu
q̄ michi tñ ipuz nō uidet̄. Quid eūz pul
chius ea figura q̄ sola omēs alias figuras
plexa ḡtinet. Neq̄ nichil hasperitatis
hīc nichil offēnsiois pōt nichil isaluz anguluz
nichil anfractibz nichil eminentuz nichil la
samoluz. Cūq̄ due forme p̄stantes sint
ex solidis / Globus sic eūz specuz it̄pretari
placet ex planis aut circulis aut orbis qui
lydus grece dicitur / hys duabus formis ḡtingit
solus ut omēs eaz ptes sint int̄ se simi
lime a medioq̄ tantū absat extremuz. q̄tuz
s̄cz alūmo quo nichil pōt fieri aptū. Sed
si hoc nō uidetis qz nūq̄ erudituz illum
pulcherez atigistis / An ne hoc quidez phisica in
telligere potuistis. hanc equalitatez motus
ḡtinentuz q̄ ordinuz in alia figura nō potuisse

Itaque nihil potest esse iudicium quod a nobis afir-
mari solet. nec enim habet ipse mundus pro certo
rotundus esse dictus. Nam posse fieri ut sit
alia figura innumerabilesque mundos alios aliis
esse formam. Quae si . . . . . quod essent
didicisset Epicurus certe non diceret. Sed dum
palato quid sit optimus iudicat celi palatum
ut ait emus non super spernit. Nam cum duo
genera sint siderum quorum alterum spatium immuta-
bilibus ab ortu ad occasum gmeans nullum nunquam
cursum sui vestigium inflectat. Alterum autem
continua quiescentes duas huiusmodi spatium cursumque
confecta. ex utraque re et mundi volubilitas
quod nisi in globosa forma esse non posset et stellarum
rotundi ambitus cognoscantur. primumque sol astro-
tenet principatus ita mouet et cum tunc
larga luce compleuerit caeteros modo huiusmodi modo
illis ex partibus oparet. primum enim umbra terre
soli efficiens noctes efficit nocturnorum autem
spaciorum caeteris est equalitas quod diurnorum caeteris
quod solis tunc accessus modum tunc recessus

et frigoris et caloris mudas temperant. Circulus
eis solis orbis 90. et 180. et 270. quarta fecit
dici pte adita quatione efficiunt aiaz iflecten
aut sol cursus tuus ad septentriones tuus ad me
ridies estates et hyemes efficit. et ea duo
tpia quoz altus yemi senescenti adiunctus
altus estati. Ita ex quatuor tpius mutacionibus
omnes terra marisq; gignuntur initia que
q; dicunt. Jam solis annuos cursus spatys
mensuris Luna gsequit eul tenuissimum
lumen facit proximus accessus ad solem
digressus aut longissimus quisq; plenissimus
neq; solus eius specice ac for. imitatu
tus aestendo, tu defectibus imitia recedendo.
Sed etiaz regio q tuus est aquilenta, tu au
stralis, Inluneq; cursu est, et brume qdas, et
solsticy similitudo, multaq; ab ea manant et
fluunt, quibus et aiantes alant, augetantq;
et pubescant maturitateq; assequat, qorunt
c. PIA. maxie no st admirabiles motus ea.

De stellis q̄ falso uocant errantes. Tunc
eiz erant qd̄ in om̄i eternitate ḡsuat progressu
et regressu reliquos q̄ motus constantes et
ratos qd̄ eo est admirabilis in hys stellis quas
dicimus. Quia tū occultant tū rursū ap̄uunt
tūz habeunt tūz recedunt tūz aīcedūt tūz
aut̄ subsecunt tūz celerius mouent tūz tardū
tū oīo ve mouētūz quidēz. Sed ad quoddā
t̄pus insistent. ^{q̄} et dissimul motibus magnū motiōibz
an̄iz mathematica noīauerūt. qui tū efficiēt eiz
solis et lune / et quīq̄ erantūz ad eandēz itēse
opaciones ḡfectis oībz spacijs est f̄ca ḡualio q̄
q̄ longa sit / magna q̄stio est. Esse uō cetera
et diffinitas necesse est. Nam ea q̄ saturni stella
dicit̄. f̄ctōz q̄ a grecis noīant̄ / q̄ a terra abest
plurimum. xxx. fere an̄iz cursū suū ḡficiūt
in qua cursū multa mirabilis efficiēz. tūz an̄
cedendo / tūz retardando / tūz uesp̄tims tēpōribz
delitescendo / tūz matutinis rursū se ap̄eucendo. n̄
imutat sempit̄ms seculoz etatibus q̄ in hys
easēz t̄pibus efficiat. Iux̄ aut̄ hanc p̄p̄ a tra

Jouis stella fere q̄ feton dicit. Ea q̄ eundem
xij signoz orbz annis xij conhat. Eadem q̄
qual saturni stella efficit i orsu varietates
huc autem proximus inferiorz orbz tenet pi
reis q̄ stella maris apellat ea q̄ m^o et xx
mensibz sex ut opinor diebus minus eundem
lustrat orbz q̄ due superiores i aut hanc stellaz
mercurij est. ea sydon apellat a grecis que
anno fere uertente significat lustrat orbz. Neq̄
a sole longius uq̄ minus signi intervallo discedit
tu antecedens tu subsequens. Infima est. v. circa
tuaz traq̄ proxia stella veneris. que fosteros
greci lucifer latine dicit. cui angredit soles
cui sequit soles heppos ea cursus anno ḡrat
et latitudines lustrans significat orbz et longi
tudines qd̄ idem faciunt stelle superiores ne
unq̄ a sole duoz signoz intervallo longius
discedit. tu antecedens tu subsequens

¶ Dne igit in stellis ḡstrans hanc eataz
taz varijs curubus in om̄i eternitate
ḡstrans tempoz nō possis intelligere sine
mente p̄dione ḡralio q̄ cuz insidubus esse

uideas nō possis ea nō idōis nō reponere. Nec
uō hec stelle que ierrantes uocantē significāt
nō cande mētes atq; prudentias qz est cotidi-
ana queniens constans q; conuersio, nec hnt
ethereos cursus neq; celo inherētes. Ut pleriq;
dicunt phisice ratiōis ignari. Non est ethe-
ris ea nā ut in sua stellas gplexa gtorquat.
Uiz tenuis ac plucens et eq̄. . . calore
suffusus. Ehez non satis aptus ad stellas
gtinendas uidet. hnt igr̄ suas pperam stelle
Inerrātes ab etherea quāione seactas et
liberas. Eaz hntes phēnes curib atq; ppetui-
cus admirabilē incedibiliq; gstanta declarant in
hys. . . et mētes esse diuinaz. Ut hec ip̄a q
non sentiant deoz uī habere si nichil om̄io sen-
surus esse uideatur. Nulla igr̄ in celo nec for-
tuna nec temeritas, nec erratio nec uāitas,
rest q; om̄is ordo ueritas rāo constāna
q; hys uacant ea m̄tita et falsa pleraq; erro-
ris em̄t circa; tras ista lunaz q; om̄is ultima
est in t̄ris q; solat. Celestes ergo admirabile

ordines iacibileque gstrannas ex qua gsuaco et salu
oimz ois out qui vitare mente putat. Ipe
ntis expe habendus est. haud ergo ut opin
errareo si a pnapie inuestigande veritatis hui
disputacois pnapuz dixero. Zeno igr nāz ita
diffinit. ut eaz dicat ignez esse artificiosuz
Ad gignenduz progrediētes via censet. eūz artz
maxie puz esse creare et gignere. qd qz in
opibus artuz nāz manus effiaat id multo
artificiosuz nāz efficere. i. ut dixi ignez arti
ficiosuz māguz artuz reliquat. hē Atqz hac
quidez raaē. omis natura artificiosa est. qd hē
qī quādz uiaz et metaz quā sequat. pms
uō mundi. qui omia complexu suo cohercet et
gtinet. nā non artificiosa soluz. Sed plane
artifex. ab eodē zenone dē gultuz et prouida
utilitatz oportunitatz oimz. Atqz ut cetera
nature suis semibus qz gignūt augetunt et
gtinētuz. Sic nā mudi omes motus hē uolū
tarios conatusqz et appeticoes quas orme grea
uocant. Et hys consentaneas actiones sic

sic adhibet ut nos ipsi qui animis moueri et sen-
sibus talis igitur mens mundi eius sit ob eamque
vel prudentia appellari recte possit quod eius ynoea
de. hec potissimum prouidet et in his maxime
occupata. primum ut mundus quam aptissimus sit ad
manendum / deinde ut nulli cogeat / et maxime
aut ut in eo extrema pulchritudo sit atque omnis
ornatus ?

Setus est de universo mundo. dicitur etiam est
desideribus ut iam prope nos appareat mul-
tudo nec cessantibus deorum nisi ea que agant mo-
hentibus cum labore opus atque molesto. Non
eius uentus et neruis et ossibus continetur / nec
his escis aut potibus uelantur / ut aut
minus acres / aut minus gaetos his moribus
in colligant / nisi his corporibus sunt ut
casus aut ictus extimescant / aut mortuos
metuant ex defatigatione uentorum. Que ueniens
Epianus . . . deos et nihil a-
gentes gmentat est. Illi aut pulcherrima for-
sediti purissimaque in regione celi collati ita ferunt
moderantur que cursus ut ad omnia seruanda

verba quae sunt dicitur et neque
tunc. Sed quae vellemus aliter existimat. Sed
eius ea ipsa uita naturae uehementius sepe pulsent
utilitates ipsae magnitudinis constituti sunt et de quibus
utilitates qualesque exigebant. Atque his quidem
nominibus quae paulo ante dicta sunt. quibus sit in quae
declarat deo. suscepit autem uita hominum consue-
tudoque eorum ut beneficis excellentes uisus in alius
ac uoluntate dolerent huic hercules huic castor
et polus huic esculapius. huic liber etiam huic
deo liber semel e nati non eius quae in
maiores auguste scilicet liber eius cerere et
libera generauerunt. quod quale sit ex ministerijs
intelligi potest. Sed quod ex nobis natos liberos
appellamus. Idcirco cerere nati sunt liber et
libera quod in libera sunt in libero non. Item
huic etiam romulus quae quidem esse quiritium
putant. quorum autem remmerent animi atque e-
ternitate fuerent rite sunt habiti cum
et optimi essent et etiam. Alia quoque ex ratione

et quidem phycæ magna fluxit multitudo deorum, qui
inducti sp̄e humana fabulis poetis superstitantur
horum aut̄ uitas sup̄stitione resuscit̄ atq; hic
locus a Zenone tractatus p̄mo aduente et cum
ip̄o pluribus libris exploratus est. Nam vetus
hec opinio grecis optulit. Sed ex sectis totius
celum a filio saturno vincitur aut̄ saturnus ip̄us
a filio ioue phycæ ratio nōi elegans inclusa est.
impulsi fabulas. Celestis eiz̄ altissimis etheris
q; naturis i. ignis, que p̄ se se om̄ia gigneret
vacare uoluerunt ea pte corporis, que quictiā
altius egeret ad progredandus. Saturnus autem
eiz̄ esse uoluerit q; cursus et quationes sp̄aroz
atq; t̄p̄us ḡtineret. qui deus grece id ip̄us nom̄
h̄t cronos eiz̄ dicit, q; est idē, aonas, idē i.
sp̄atus t̄p̄us. Saturnus aut̄ est appellatus, quia
saturat̄ am̄s, ex se eiz̄ natos comedisse fingit̄
solit̄ q; gl̄uplit̄ etas t̄p̄us sp̄acia am̄s q; pte
ritis insaturabilis explet̄, vincitur aut̄ a ioue
ne imoderatus cursus h̄eret, atq; ut eiz̄ sidera
mūdis alligaret se ip̄e iupit̄. i. iunans pat̄

quae ptes q̄ quesi. talib. apellat. a iunone Ioue
rectis p̄ diuuz atq̄ hoūz q̄ dī amariūz
aut nūc optimus et maximus. Et quidē an
optimus .i. beneficentissimus q̄ maximus qz mai
est certe qz gratus prodesse oibz q̄ opes mag
nas h̄c. huic igr̄ emus ut s̄ dixi nūcupat
ita dicitur Aspice hoc sublime candens. quez
iuocant omēs Iouez. planiqz alio loco idē cu
qd̄ ime est excaator hoc qz lucet quicqd̄ est
huic etiaz augures nūc dicunt. euz Ioue fulgēte
tonāte. dicunt eiz melo fulgēte et tonāte
Furipides aut ut multa p̄clare sic hoc breuit
videt sublime fuluz imoderati ethera q̄ terraz
teneo circū rectu ampletit hunc sūmūz h̄to
diuuz huic prohybeto Iouez. aer aut ut Stoici
disputant it̄iectus it̄ mare et celuz iunomō
noīe ḡscatur q̄ est soror et gūx Iouis qd̄
et Allitudo est etheris et euz eo sūma gūtio
Effeminavit aut euz Iunomiqz tribucunt
qd̄ nichil est eo mollius. Sed Iunones a iunō

et cetero novitas aqua restabat et terra ut essent
exfabulis terra regna diversa. Datus est igitur
necuprio / alio Iovis ut uoluz fieri maritimi
omne regnis nomi q productuz ut protunus a
porta. sic neptunus / a neptuno nando pauluz
pmis leis inmutatis / terrena aut us omis atq
na dia pu dedicata est. qui dives ut apud
gros pluton q. cu recedit omnia in tras et oriunt
etis. Cui prospina. qd grecor nom est / ea en
est que ylotone grece noiat qua fugu sem ee
volant absconditaz q queu a matre fingunt.
mat aut est agerendis fugibus. Ceres taq
geres / caugpma lra itides imutata ut atq / a
grecas naz ab illis q deivent q gement noiat
est. Iuz qui magna pteet mauoz / mincua at
q ut minueret / ul minaret. Cuiqz i omib
rebus inde hre maximaz pma et extrema pn
cipoz in laificando Janus ee uoluerit. qd aboib
nom est dictuz ex quo transitioes p me iaz foresq
limibus profunoz eduz Janue noiantuz. Naz
este nom a grecas ea est en q ab illis extra di

vis autē eius ad aīas et feras p̄tinet. Itaq; in
ea dā qđ est rerū custos uictimarū oīs et pre
cano et sacrificatio extrema est. nec longe v
absunt ab hac in dī penates sive apeni dā
noīe. Est. eī omē quo uescunt hōies penus
sine ab eo qđ penes iacent. ex quo etiaz pe
netrales a poetis uocant. Iaz apolinus nomē
est grecus quez soles esse uolunt. Dianaz autē
et lunaz eandē esse putant. cuz sol ductus
sit. ut qz solus ex oībus sideribus est tātus
uel qz cuz est exortus ostendat oībz solus
aparet. luna alucendo alucendo noīata sit
Eandē eī est luana. Itaq; ut apud grecos
Dianaz etq; Lucifraz. sic apud nōros Junones.
Luanaz ip̄ruēdo iuocant q̄ eandē Diana omī
Vaga dicit. nō auenando. s̄ q̄ in Vny. nume
ratur tanq̄ vagantibus Diana dā est. quia
nectu q̄ dies efficere adhibet autē ad ptus
quia hī maturescunt aut Vny. nō nūq̄ aut
ut plurimum plerūq; Vny. lune cursibus

quod mensa spacia ghaunt menses noiant co
tinuueq; multa thyme q; au; i ystora dixisse
q; nate natus alexander esset ead; diane esse
sic templu; deaz migrasset aduixit minie
id ee mirandu; qd; diana inptu olympiadis
au; ad esse uolisset affiuss; domo. Que aut
dea ad res omes ueiret uenere; nu; noiaue
rut; atq; ex ea potius uenustas q; uenus ex
uenustate. uidetis ne igr; ut aphyfici; reb;
bi atq; uult; iuentis tracta no; ratio sit ad co
mentiaos et fictos deos; q; res genuit falsas
opiniones erroris q; turbulentos et superstiaes
pene amles. Et forme eiz nobis deoz; et etates
et uelutis ornata; q; nota sunt. Genera ptea
gungia cogitacões omia; q; traducta ad similitudines
i tealitat; humane. Nam et p; turbat; aie
i duant. Acapimus eiz deoz; cupiditates equi
tudines uacuas. nec uo; ut fabule ferunt
tellus p; q; caruerunt. Nec solus ut apud ho
moz; au; uo; exat; h; uos alij de; ex alia pte
defenderent. Sed et; ut au; titimis ut au;

orientibus sua propria bella gesserunt. hec et
dicunt et credunt stultissime et plena sunt
futilitatis sumeque leuitatis. Sed tamen his fabulis
spectis atque repudiatis. deus pertinens per nāz quosdam
culque rei pteritas ceres per maria Neptunus
alij per alia poterunt intelligi / qui qualesque sunt
quoque eos nomine consuetudo nūcupauerunt hos deos
et venerari et colere debemus.

Uetus deorum autem est / optimus est idem
et castissimus / atque sanctissimus plenissimusque pie-
tatis. ut eos semper pure integra incorrupta et
mente et uoce ueneremur. Non enim per se solus
verum et maiores nostri superstitiones a religione
separauerunt. Nam qui totos dies precabantur et
imolabant / ut sui liberi superstites essent sibi.
superstitiosi sunt appellati / quod nomen patitur po-
stea latinis. Qui autem omnia que ad cultum deorum
pertineret diligentem retractaret et que relegere-
rent sunt de religiosi exrelegendis. ut
elligentes ex elligendo / tamquam adiligendo diligentes.
ex intelligendo intelligentes. his et in libris

Superstitiosi
Religiosi.

ta

oritur uestis legendi eadem in religioso. Ita factus
est insupposito altus vici nom, altus laudis. ac
michi uidet satis et esse deos et quales esse o
stendisse. proximus est ut docet deorum prude
tia mundum administrari. magnus sane locus est
et a nris Coeta vexatus ac nimis uobiscum
omne certum est. Nam uobis velle minus notus
est. que admōz qdā dicit. vix eū solus legunt nra
amatis. ceteros cū incognitas gēnatis. velut a te
ipso heretico die dictus est anūz fatiditā pnceam
A. Royas induta. i. providentiaz. qd eo errore dixi
sti qz existimus ab hys providentiaz fingi qū quāda
deam singularem q mundum cū gubernet et regat
Sed id pale dicit. ut Aquil dicit atheniensis
R. p. consilio regi dedit illud niopagi. Sic tūz
dicimus providentia mundum administrari deesse ubi
trahit deorum plene aut et pfecte sic dici existi
mato providentia deorum administrari sales istuz q
quo caret ipa t natio in irridendis uobis nohtote
glūmere. et me hercule si me audiatz. ne ex
pnamini quidez non docet non datus est. non
potestis. nec nō hoc ite vnoz quēnt moribus
domestice ac ipoz hoīz orbantate limato. Sa

et in reliquis nos eius mentis utitur qui ista percutit.
habet sine arte / sine literis / insultantes in omnes sine
acumine villo sine auctoritate sine lepore &

Ita igitur providentia deorum mundus et omnes mundi
partes et initio constitutus esse / et omni tempore
administrari eorumque dispensationem. in partes nostras fere
dividunt. Quarum prima pars est que dicitur ab ea
ratione que docet esse deos / quo concessio gratendum
est eorum glorio mundus administrari. Secunda autem
est que docet omnes res subiectas esse nature ab
sentienti ab ea que omnia pulcherrime gerit. Quo consti-
tuto sequitur ab animantibus principis eorum esse ge-
neratum / tertius est locus que dicitur ex amiratione
eorum celestium atque terrestrium.

Primum igitur aut negandum est esse deos quod
et democritus simulacra / et epicurus imagi-
nes inducens quodam pacto negat / aut deos
esse credit. his fatendum est eos aliquid agere
id quod perclarum nihil est autem perclarum mundi ad-
ministracione. et si aliter est aliquid profecto.

neccesse est esse melius et maiore in p[ar]te q[ua]m deo
quale idēq[ue] est siue ianimata nā / siue ueniens in
magna iatata hec pulcherrima opa efficiens q[ua]m idēq[ue]
non est iq[ue] nā p[ro]potens / neq[ue] excellens / sed q[ua]m
ea subiecta est ei uel neccessitati uel nature que
celus maria terreq[ue] regant. Nichil est autē p[ro]p[ri]etate
deo ab eo iq[ue] mūdus neccesse est regi. Nullus est
iq[ue] nature obediens / aut subiectus deus. omēs
ergo regit ipe nā. Et cū si concedit itelligētes
esse deos concedimus etia[m] prouidentes et regē q[ua]m
maximā. Ergo utriū ignorant q[ua]m res maxime
sint q[ua]m hec nō tractande et tuende / an uiz nō
hnt qui tantas res sustineant et gerat. At
et ignorantia regē aliena nāte deo et sustinēdi
muneris p[ro]p[ri]etatez difficultas minime cadit
i maiestatez deo. Ex quo efficit id qd uolumus
deo prouidentia mūdus administrari. At qui ne-
cessse est eū sint dy si nō sint / ut profecto
sunt. uiantes esse nec solus uiantes / s[ed] etiam
sacros compotes m[un]d[us] q[ua]m auli gl[ori]ficatione
et societate quictos. Unus mūdus ut cōz cōz
res p[ro]p[ri]etate atq[ue] urbz aliquz regentes. Sequit ut

no

causa sit in hijs qd humane in qd eo eadez uentus u
uobis sit. Eadez qd lex qd est recte pceptio p m qd
de --- ex quo intelligit prudentia quoq et
miter ad hōes puenisse ob eaz qd causis maior
i statuti mens fides uirtus qcordia qstitate et pū
dedicate sunt. Que qd quent penes deos esse ne
pate auz eoz angusta et scā simulata ueniremur
Et si iest i hōis qnē / mens fides uirtus / qcordia
Dn hec intera nisi asupis defluere potuerūt.
Cūq sit in nobis consalius ratio prudentia necesse
est deos hec ipa hēe maiora / nec hēe solum
Sed etiaz hys uti i maximis et optimis rebus
nichil aut esse nec mal n. melius mūdō ne
cesse est. Ergo auz deoz glāho et promētia
amīstrari. postremo auz satis docuerimus hos
esse deos quoz insignes in et illustres faciem
Videremus solē dico et lunā et uagas stellas
et i crantes et celū et mūdū ipū et eaz
reū in qd i essent in omī mūdō auz magno usu
Comoditate gnis humani efficit oū regi diui
na mētr atqz prouidentia 2

C De pma pte quidem satis dictum est sequitur
ut dicatur oia subiecta esse nature eaq ab ea
pulcherrime regi. Sed quid sit ipsa natura, explicandum
an dicunt quo fuerit id quod docere voluit, intelligi po-
ssit. Namque alij p naturam esse cessant in quibus sine
vacante aente motus incorporeis necessariis. Alij y
aut in pncipis romis atq ordinis ea q via progre-
dientes declarantes q quod cuius rex causa efficiat quod
sequat. cui solatia, nulla ars, nulla manus, nemo
artifex qsequi possit mutando. geminus est in esse
tatis, ut id q q sit q . . . . . tri si incidit
inconspicentes qphendentes q naturam nactus q sit y
materiam qua alij augeri q possit. Ita fingat et
efficiat in suo qd q gne pti ut tantum pstripes
alant suas, pti ut moveri et sentire et appetere
possint, et ex se filia sui gignere. Sunt autem
q omnia nature nomine appellent. ut epicurus q ita di-
uidit, oia in q sunt naturam esse corpora et magne-
mane q hys accidant. Sed no euz dicimus natura
gignere admistrariq mundum, no ita dicat, ut glebas
aut fragmentis lapidis, aut aliquid elemo, nulla cohe-
rendi natura. Sed ut arbores, ut aial in quibus nulla
temeritate. Sed ordo apparet, et artis, qdas similitudo.

q[ui]a h[ab]et q[ui]a a terra h[ab]et p[ro]p[ri]os g[er]m[ina]t[us] ante n[on] inu[en]it
et n[on] p[ro]fecta ip[s]a tra[ns] eade[m] g[er]m[ina]t[us] arte n[on]e
quipp[er] g[er]m[ina]t[us] sem[en]ib[us] o[mn]ia parat et fundit ex
se[se] / stipes amplexa alit et auget / ip[s]a q[ue] alit
uicissim a sup[er]is ext[er]iusq[ue] naturis eiusd[em] q[ue] ex sp[iritu] -
alib[us] a[er]e alit et ether et o[mn]ia supra ita si tra
na tenet et n[on]et eade[m] r[ati]o i[n] reliquo m[un]do est.
Stipes cu[m] t[er]re i[n] herent uiuunt aut aspirant[ur] a[er]is
sublin[er]ent. Ip[s]e q[ue] a[er] nobis consonat. Nichil cu[m] sine
eo fieri pot[est] qui ne etia[m] mouet nobisq[ue] q[ui]cu[m]q[ue]
e[st] h[ab]it[us] / quom[od]oq[ue] mouemur / uideat q[ui] locu[m] dare
et cadere q[ui]q[ue] i[n] mediu[m] locu[m] m[un]di q[ue] est i[n]fimus
et q[ue] a medio i[n]sup[er] q[ue] g[er]m[ina]tione rotunda arcu[m]e
diu[m] ferunt / ea g[er]m[ina]t[us] m[un]di efficiunt. Unde q[ue]
n[on]a[m] / Et cu[m] quatuor sint g[er]m[ina]t[us] corp[or]u[m] uicissitu
dine corp[or]u[m] m[un]di g[er]m[ina]t[us] n[on]a[m] est. n[on]a[m] ex tra
aqua ex aqua orit[ur] a[er] / ex a[er]e ether deinde
retrosum uicissim ex ethere a[er] / inde aqua
ex aqua tra[ns] i[n]fima. sic naturis h[ab]et ex quib[us] o[mn]ia
g[er]m[ina]t[us] sursum deorsu[m] / ultrocitra com[er]santib[us] m[un]di
p[er]t[ur] g[er]m[ina]t[us] g[er]m[ina]t[us] / que s[un]t sempiterna sit ne
cesse est h[ab]et eade[m] ornatu[m] que uide[m]us aut certe

perdurantia permanens adlonginquum et insuam pene
tūps quare utrum ut sit / sequit nāz mundū admō
strari /

De eīz classis nāz nāz / aut q̄ instructio ex
atūz / aut rursus / ut ea q̄ nā efficit q̄ factūz
q̄ proacatio utis / aut ardor / q̄ porro nāz fi
gura confirmatio / q̄ mēbrioz tāta nāz solent
significat. q̄tāz ip̄e mūdus / aut ip̄e nichil est
q̄ senāte nā regat / aut mūdus regi q̄stidūz
est. Et eīz qui reliquis nāz omēs eazq̄ fe
mina q̄tūcat q̄ pot ip̄e / nō nā admōstrari / ut
siq̄ dentes et pulcritates nā dicit existere. Ip̄z
aut hōiz cui ea existēz / nō q̄stare nāz
nō intelligat ea q̄ nec ferunt aliquid lāgitate
fundi / ea ferat ne / an hōiz ea q̄gnere vi
detur / quid dentibus olivētisq̄ dicit / quare dte
rimū lectissimūq̄ fructus. Nichil oīo ad bestias
p̄tinēt / neq̄ eīz ferendi / neq̄ colendi / nec tē
pestiue de metendi p̄cipiendūq̄ fructus / neq̄ v
condendi / ac reponendi vlla pecudūz scia est.
Eazq̄ oīz rez hōiz est et usus et cura
ut fides ip̄e et tibus eoz tā factas dicitū est.

qui illos non possunt sic a quo dicitur solus hinc
esse parata q' utunt. nec si que bestie fuerint
aliquid ex his aut rapiunt illarum q' cum ea nata
esse dicimus. Neq' eis homines murum aut formi-
carum causa fuerint q' dicit. Sed q'inguz et liberorum
et familiarum suarum itaq' bestie fuerint ut dixi
fuerint diu palam et libere hominum itaq' causa eas
reze copias q'ntas patendum est. ni forte tota vber-
tas varietas pomorum eorum q' hodie non gustatus
solus s' odoratus etiam et aspectus delectationis affect-
q' hominibus solus ea nata donauerit tantum q' abest
et hec bestiarum etiam causa parata sunt. ut ipsas
bestias hominum q'ra generatas esse videat. Quid ei
onus aliud affectum nisi ut eorum in illis q'fectis ac-
gestis homines uestiant. q' quidem neq' alij neq' s' b-
stentia neq' ullus fructus edere ex se sine cul-
tu hominum et curacoe patuissent. Canum vero
tam fida custodia tamq' amans dnoz adulatorum ta-
tumq' hodie in exteros et tam inachibil' admue-
stiganduz sagacitas narium tanta alacritas inue-
nando q' significat aliud nisi se ad hominum co-
moditates esse generatos. quid de bob' loquar
q' ipa regna declarant non esse se ad omnes

impendū ligata cernit aut nate ad inqur tu
vnes humoroz et latitudines ad arituz exca
quibus aq terre subiacent fissioe glebaz ad
illo auido genere ut poete locatur, vis nulla
nūq̄ afferebat terrea tū uō proles exorta re-
pente est.

Dusaq̄ fanelhū p̄ma est fabuca verens est.
Et gustare nima uictuz domibuz q̄ iūntum
Tanta putabat utilitas p̄cipi ex lobus ut coz
visceribus veta scelus hēretur, longuz est mul-
toz p̄ se q̄ utilitates et m̄inoz q̄ certe ad
hoiuz usuz parate sunt. Sul uō quid h̄t post
escas, au quidez ne putresceret aīaz ip̄az pro
sale data dicit esse. Cuspūs qua pecude
qd̄ erat apta aduolenduz hominibus, nichil
genuit nāta facildius multitudiez suauitate q̄. Quid
piscinuz dicam. Quid auiuz ex quibus tāta p̄-
cipit voluptas. ut mēduz pronocā vīa epi-
curca fuisse videatur. Atq̄ hēc ne caperēt
quidez nisi homi raacē atq̄ solertia q̄ q̄
vnes quosdā et ahies et osānes ut nostri

ignem appellat rex augurandam ea esse natas pu-
tamus. Iam uero imanes et feras belluas nascimur
venando ut et uescimur hys et excaez iuenando
ad similitudines belice discipline et ut utant do-
mitis. et quodae fas sint elefantes multaq; ex
eaz corporibus remedia morbis et uulneribus
ellegamus. sicut ex quibusdam stragibus et herbis. q^{nt}
utilitates longiq; tempus ulu et pichitacois papiz.
Tanta licet aie tamq; oculis lustrare t^{er}az azaria q;
oia cerneze iaz spacia fugifera atq; imensa capoz
uestitus q; delissimos montiu; pecudu; pastus tu;.
iacchibih; cursus maritimos celeritate. Nec uo
sup^r t^{er}az s; et intimis eius tenebris pluri-
maz; rez; latet utilitas q; ad usuz; hoium; orta
ab homib; solis inuenitur. ¶

Unde uo qd utiq; uenit arripit fortasse ad
rephendenduz; Cocta q; carneades lubent
i stoicos iuebat. Velleius qz nichil ta; uideat
Epictetus q; p^rdicacois rez; fortunaz; michi ui-
detur uel maxie confirmare deoz; prouidentia
consuli; rebuz; humanis. Est cu; profecto

summas q multas in rebus spibus apparet. et
et in partibus tunc maxime publicas multa cernunt an
respices multa aures prouident. multa ori
culus declarant. multa uariationibus / multa
sonis / multa portentis. quibus cognitis multe
sepe res hominum summa atque utilitate parte. multa
etiam picola depulsa sunt. Nec igitur siue uis
siue ars siue natura ad factum rerum futuram.
hominum profecto est. Nec ab alio alio quam a diis in
mortalibus data. que si singula uos forte mouent.
vniuersa certe tunc intus se conexa atque con
iuncta mouere debent. Nec non vniuerso generi
hominum solus. Sed etiam singulis a diis in mor
taliibus consuli et prouideri solet. Iam enim habere
vniuersitates generis humani / eas que gradatim ad
pauciores / postremo deducere ad singulos. Nam
si omnibus hominibus que ubique sunt / quarumque mora
ac parte tunc ab huiusmodi tunc quam nos in collibus
continuatione distans deos gloriare censemus.
Ob has causas quas aduimus hys que hominibus

consulūt qui uobiscūq; has terras ab oriente
ad occidentes colunt. Sin aut consulūt q; quasi
quandā magnā insulam incolunt / quaz nos ortes
tē uocamus / Etiaz illi consulūt q; ptes ei insu-
le tenent Europam / ahiā / afurā . ergo et eaz
ptes diligūt . Ut romāz / athenāz / spūtiāz / rodūz
et eaz urbūz sepatim ab vniuersis singlōs diligūt .
Ut pirri bello / Cuzūz / fabūtiūz / corūcanūz / pmo
punico / Colatinūz / duclimū / metellū / lutacūz
Scdo maxīmū / marcellū / africanū . post has pau-
lū / grācūz / catōnez / patū de memoriā sapiōnez
leliūz multosq; postea et mā ciuitat / et grācū
tulit singulares uiros / quoz nemīnez / nisi unūate
deo tales fuisse credendūz est / q; ratio pōetas
maxieq; homēz itulit ut pnapib; herōū vlixi
diomedī / agamenon / Achilli ceteros deos disci-
minūz et picularūz coites adiūgeret . ptea ipoz
deoz sepe presentē / quales sup; comemorāūz
deklarant ab hys et ciuitatibus et singlis hoībuz
consuli . Quidēz intelligit etiaz significāo
nibus rez futūz q; tū dormiētibus tū uer

lincibus protendunt multa pollicentur mult
tis mestis admonetur multisq; rebus alijs q
diuturnus usus ita notavit ut artes divi
nationis efficeret. Nemo igitur vir magnus
sine aliquo afflatu divino unquam fuit. Nec
non ita reffellenda est ut si segetibus aut
vinetis cuiusq; tempestas nocuerit aut
si quid euitae comodis causis abstulerit. Euzru
quod horum accidit aut iniussu deo aut neglectu
a deo iudicemus. Magna enim curant pro
negligunt magnis aut viris prospere eueiunt
super omnes res. Siquidem satis a nobis et apud
ape phye socate dictum est de ueritatibus
virtutis et copijs. hec michi fore imite ue
niebant que dicenda putares de natura deorum
Tu autem cocta si me audias eandem causam
agat teque et principes et cives et pontifices
esse cogites et quoniam in utraque parte quis licet
disputauit. hanc potius summas eamque facultates
discerendi a retonas excitatioibus acceptas ampli
firavit adademia potius huc gferas q; mala est
in fluctibus est de deo disputandum huc ex
id est in ueritate

no

no

cu; balbu; dixisset, tu; audens
Cocta sero inquit michi Galbe
papis qd defendas. Ego cu; te di-
sputate quid contradiceres, mecu; ipe medita-
bar, neq; tam reffellendi tua ca; q; ea q; min;
itelligebas, requirendi. Cuz aut suo cuiq; iudi-
cio sit utendu; difficile factu; est me id sen-
tire qd tu uelis. hic uelleus nescit iquit
quanta cuz expectatione Cocta sim, te audi-
turus. Iocundus cu; Galbe n; s;mo tuus gra-
epicuz fuit. p;lecto iqi ego me tibi uicissim,
atentuz q; stoycos auditores. Spero cu; te ut
soles bn; p;ratuz uerere. Tu; Cocta si me her-
cule inquit uellet, neq; cu; michi par-
rao cuz lualho est, ac teaz fuit. qui tan-
des iquit ille, qm; michi uidet, Epicurus n;
de dyl; in mortalibus no; magnope pugnare
tatim no; negare deos esse non audeat, neqd
iuidie lubeat, aut culminis. p; cu; no; deos
Nihil agere, nihil curare, qfirmat, m;brisq;
humanis esse p;ditos, s; coz m;broz usus.

nullus hic ludere uideret satisque puer si dixit
esse quondam beatum nā et etiam a Gallo auid
ueritū credē q̄ multa dicta sint. qm̄ qz etiam si
minus uera tñ aptauit se et coherentia. Itaq̄
cogito ut dixi non tñ refellere et orationes
q̄ ea q̄ minus itelleri requirere. Quare Gallo
tibi p̄mitto respondere ne m̄ male de singlis
rebus querenti ex te ea q̄ p̄ua accepi an vni
uersas audire orationes meas. Tu Galbus ego
nō siqd̄ explanari tibi uoles respondere malo
si me iterrogare non tñ itelligendi causa q̄
refellendi. utiqz uoles facias uel ad singla q̄
reques statim respondebo ut tñ p̄ orationes ad oia
tu Cotta optie iquit q̄ obres sic agas. ut
nos ip̄a duat oratio sz an̄ q̄ de re pauca de
me nō oī moncor aucte tua. Gallo orationes
eaq̄ me ip̄orandū cohortabat ut memisses me
et Cottas esse et pontifices qd̄ eo credo uale
bat te ut opiniones quas a maioribus de
dys accepi immortalibus sac̄ ceremonias re
ligionis q̄ defenderes ego uero eas defendas

sepe ^{se} sempq; dixidi nec me ex ea opinione qua
a maioribus accepi de cultu deorum immortalium nulli
vniq; oratio dedit, ul' idcirco me mouebit. Sed
eius de religione agit. Coruicamus publicum sapiens
per seculas pontifices maximos non zenones
aut cleantes, aut cuspium sequor. hęc q; C.
lelius / augures eundem q; sapientes que potius
audias dicentes de religione in illa oratione no-
bili q; quęq; principes stoicorum.

Vniq; omnis populi romani religio in sacra
et auspicia diuisa sit. tunc in adiunctis
sit. siquid predicatiois causa et oportens et
motus sibi ille repetens auspices ue monuerunt.
hanc ergo religionem nullam vniq; contēndam pu-
tavi. Itaq; in pluri Romulus auspiciis nūm;
sacris constitutus fundamenta iecisse nunc ciui-
tatis q; nunq; profecto sine summa placatione
deorum immortalium tanta esse potuisset. Habes
Balbe quid cetera, quid pontifices, pontifex
sentiat. fac nunc ergo intelligas, quid tu sen-
cias a te esse, pro deo religione accipere uacat.

maioribus aut nris curas nulla ratione reddita
credere tu Balbus q̄ igit̄ a me rationes inquit
Cotta desideras. Et ille quadruplicata inquit fuit
dimissio tua. p̄m̄us ut velles docere deos
esse. deinde quales essent. tū ab hys m̄d̄uz
regi. postremo consulere eos rebus humanis
hec si recte memin̄ p̄t̄io fuit. rectissime
inquit. Balbus Sed expecto quid requiras. tū
Cotta. p̄m̄us q̄d̄p̄ uideamus inquit. et si id
est p̄m̄us q̄d̄ in̄t̄ om̄es ubi adm̄oz ip̄ios cō-
uenit michi quid̄ ex āo exire nō pot̄ cē-
deos id tū ip̄us quod in̄ p̄suasus est auctoritate
maior̄ cur ita sit. nichil tu me dres.
quid est inquit. Balbus si tibi p̄suasus est
cur a me uelis discere. tū Cotta q̄ sic ag-
dior inquit ad hanc disputatōez / q̄ nichil
audierim de d̄ys in mortalibus nichil cogita-
uerim uides me et iteguz discipulus accipe
et ea q̄ requiro docere. dic igit̄. inquit. quid
requiras. Ego ne p̄m̄us illud cur q̄d̄ per-
spiciam̄ in istis p̄tes ne egere quid̄ oratione

dixisses quod esset perspicuus et inter omnes constare
de eo ipso tamen multa dixisses. quia te quod inquit
adadueriti Cocta sepe cum ipso diceres quod plu-
rimis posses argumentis onerare iudicem si non
eas facultates tibi daret causa. Atque hoc
ides et philosophi faciunt. Et ego ut potui
fecit. tu autem quod quis sibi facis, ac si me ro-
ges. cur te duobus oculis gtuere, et non alio
gtuere. Cum idem uno assequi possim. tu cocta.
quod sille istud. si inquit tu iudicis. nam ego neque
in causis, siquid est evidens de quo inter omnes con-
ueniat argumentum soleo perspicuitas cum ar-
gumentatione leuatur. nec si id faceres in
causis forensibus idem faceres in hac subtili-
tate sermonis. cur gtuere, autem alio oculo
ca non esset cum idem obtutus esset amborum
et cum re nata, quam tu sapienter esse vis.
Duo lumina ab auro ad oculos perforata non hinc
uoluerit. Sed quia non gtuere tamen esse id
perspicuus quod tu uelis. propter multos argumentos.
Deos esse docere ualuisse in cum . . . . . lat

erat ita nobis maiores nos tradidisse & tu
auctoritates. q̄tēp̄m̄. / racione pugnas patere
iḡr rācōz meaz / euz tua rācōz q̄tendere

o fecis hec oīa argumēta cur dī sūt rez q̄
mea smā minime dubiaz. argumētando
dubiam facis. mandavi eūz memorie / nō numer
soluz / Sed etiaz ording argumētōz tuoz p̄m̄uz
fuit euz celuz suspexistis / statz nos itelligere aliqd
numen. quo hec regant. Ex hoc illud etiaz aspice
hoc sublime catens / quez iuocant omēs Iouez.
q̄ nō quisq̄ nūz istuz potius q̄ capitolū Iouez
apellet. Ut hoc p̄spiciū sit q̄stet q̄ iter eos
omēs esse deos. quos tibi velleūz multiqz p̄tea
ve aiātes quidē esse concedant / graue etiaz ar
gumētuz tibi uidebat. q̄ opinio de dīs imortalibz
et oīuz eēt et quotidie aesseret. placet iḡ
tantas rez opinione stultoz iudicau. vobis p̄
stem qui illos ilanos esse dicatis. ac eūz p̄stem
videmus deos ut apud reliquū postuz isa lūa
vicienus. Nescio quid etiaz delotioz apud fragrā
plio / quos iḡr tu tīdaridas appellabas .i. hoīes hoīe.
ratos / et quos homeruz qui recens ab eoz

ats
postumuz

fuit sepultos esse dicit. Lacedemone eos tuque
cantens albis nullis callombi obuias Varieno
venisse extimas. Ut uictorias. p. R. Varieno
potius hoi rustico. q. x. Catom. q. tuz erat pn
ceps nūtiavit. Ego et illud i silice qd hodie
aparet apud reliquis tā q̄ uestiguis Vngule
castoris equi credis esse. non ne mal' illud cre
dere qd probari pōt. aū pelaroz hōuz. quales
isti tūdiūde fuerūt. diuinos esse et etnos. q̄
eos qui semel aonati essent equitare et rāce
pugnare potuisse aut si hoc fieri potuisse diuis
doceas oportet quō. ne fabulas a miles profferas.
tū lucas. An tibi fabelle uident. Noie aulo
postumio. edez castori et palua i foro dedicatas.
Nō ne senatus q̄sultū de natmo uides. Naz de
sagra. grecorū etiaz est uulgare prouebiuz. quez
affirmit certiora esse dicant. q̄ illa q̄ apud
Sagruū. hys igr̄ auctoribus noy ne deles moueri
Tū cetera rumoribus iquit meaz pugnas balte
ego aut ate raciones requirro sequit que
futura st. Et fugere eiz nemo id pōt quod
futurū sit. anibus est eiz nichil proficere

anxi nec hęc nec spei quideꝫ extenuat. et ę
solaciuꝫ p̄stet. cui uos idę fato fieri dicatis. om̄
Quod autē semp̄ ex om̄i eternitate Vez fuerit id
ę factuꝫ. quid igitur uiuat aut quid affert. ad
cauenduꝫ scire aliquod factuꝫ. cui id certe futuꝫ
sit. Vñ porro ista diuinao. Quis incit fissuꝫ
Iecoris. quis coruas cantuꝫ notauit. quis sortis
quibꝫ ego credo. nec possuꝫ actuaꝫ queꝫ cōmo
rabas. Lucuꝫ cōtēpnere. Sed qui ista itelligeda
st. a p̄tis deo discēdere p̄stet. cui isti plu
rimuꝫ de rebus diuinis n̄tiunt. De medici
q̄ ita eĩz hęcbaꝫ sepe fallunt. quid sille. me
diana cui ego raoneꝫ uideo. et diuinao
q̄ idę oriat̄ non itelligo. Tu autē etiā deoꝫ
deuocōibꝫ placatos deos ę censes. q̄ fuit eoz
tāta iniquitas. ut placari p̄tis. nō possēt
nisi uiri tales occidissent. q̄saluꝫ illud imp
atoruꝫ fuit qđ graꝫ strategemā apellant.
Sed eoz ipatoruꝫ qui patuꝫ q̄sulerent. Vite
non p̄cerēt. rebant eĩz forte ut exatus imp
atoruꝫ e quo imitato se in hostes imittētem
p̄sequeret̄ id qđ euenit. Nam fūm. nocet eadē

1. et p̄to. 2.

mihi audire tibi si audire te has aedes. et
si facimus oio quid sit nescio.

On igitur ad huc quatuor quidem ite est Galte
intelligo deos esse quos equidem credo esse.
Sed nihil docent stora. Nam deantes ut dice-
bat. quatuor modis formatas in animis hominum pu-
tat deos esse noiones. Unus hic modus est
de quo satis dixi. qui est subseptus experientie
reze futuraz. Alter ex perturbacionibus tempestatuz
et reliquis motibus. Tertius ex comoditate reze
quas percipimus et copia. Quartus est astrorum
ordine celiq; constancia deprehensionem diximus. De
perturbacionibus celestibus et marinis et terrenis
non possumus dicere eorum ea fiunt non esse multos
qui illa metuant. et a diis immortalibus fieri
existiment. Sed non id querit. sint neque
qui deos esse putent. dii utique sint nec ne-
gant. Nam reliqua cause quas eleantes affert.
quarum una est de comoditate que percipimus copia.
Alterum de temporum ordine celiq; constancia. tunc tracta-
buntur a nobis eorum disputabimus de providentia
deorum de qua plurima ad te Galte dicta sunt.

codex q̄ illa etiam differemus q̄d Cuspinz dicere u
icibus qm̄ eēt aliquid i reu nā qd̄ ab hoīe affia
non posset. esse hoīe aliquid melius q̄ue id̄
mo pulcra euz pulcritudine mūdi q̄pabas et
euz totius mūdi queniētiaz q̄sensuz q̄ afferēbas
Zenonis q̄ breues et acutas q̄clusiones i eaz
ptes smoms q̄ mō dixi differemus codex q̄
tp̄ie illa oīa q̄ a te physica dā sunt. de signea
de q̄ eo calore ex quo omīa generari dicebas
Loco suo querēt oīa q̄q̄ nudius tertius dā sunt.
Cuz docere uelles deos eē quare et mūdus uni
uersus et sol et luna et stelle sensuz ac
mentes haberent i idēz t̄pus obsuato a te aut
idēz illud etiam atq̄ etiam q̄raz quibus raaōibz
tibi psuadeas tuz q̄albus!

Quidēz attulisse raaones m̄ uideoz si eas
tu ita refellis / ut euz me interrogaturus
eē uidere. et ego me ad respondenduz q̄pari
repente repente aduertis oraaōz ne des respo
dendi locuz. Itaq̄ maxie res taate p̄ueniūt
De diuinaone de fato quibus q̄ quēstioibz

tu quidem stultus, nisi antea multa solent dicere.
Sed ab hac ea questione, quae nunc in manibus est, separatim
quae si uideret, noli agere, obuiose, ut haec explicem.
Hac disputatione quod querit. Optice inquit cocta
Itaque quomodo in partem totam questionem diuisisti.
De prima, quae diximus, consideremus. Sed quae in uideret
talis fuisse, ut eius ostendere uelles, quales de
eum ostenderes, nullos esse, a consuetudine eius ori-
loz autem abducere difficilimum dicebas. Sed cum
deo nihil praestantius esset, non dubitabas quin
mundus esset deus, quod nihil in rebus natura me-
lius esset, modo possemus eius astantes cogitare, uel
potius, ut cetera oculis, sic animo haec cernere. Sed
eius mundo negas, quod est melius, si pulchrius assen-
tior, si aptius ad utilitates nostras id quod assentior. Sed
aut id dicit, nihil esse mundo sapientius. Nullo
modo praesertim assentior. Non quod difficile sit, metes
ab oculis euocare, sed quo magis euoco, eo minus
id quod tu uis, possis mente apprehendere. Nichil est
mundo melius, in rebus natura, nec iterum quidem, uita nostra.
Tum igitur idcirco in uita esse rationes, cogitationes,
metes, putas, aut quomodo non sit. Unde idcirco exi-

si magis formicas anponendas esse hinc pulcherrime
verbi qm urte sensus sit nullus i formica uo mo
sensus. Sed etiam mens ratio memoria. videre
oportet. Balte quid tibi gcedatur no te ipuz qd
velis sumere Istuz eiz loqz totuz illa uetus zenoz
breuis / et ut tibi uideatur acuta gelusio dilata
ut. Zeno eiz ita geludit. Qd raaone utit.
id melius est / qd id qd raaone noy utit. Nichil
aut mudo melius. raaone ergo mudus utitur
hoc si placet / raa effiaes / ut mudus optie libruz
legere uideat. zenonis eiz uestiguz. hoc mo ra
poterit geludere. qd lratuz est / id est melius. q
q / id qd no est lratuz nichil aut mudo melius
lratuz igit est mudus. Istoz mo etiaz distuz et
quidez mathematici multiaz omi deniqz detuna
erudituz. postremo phs erit mudus. Sepe dixi
nichil fieri sine deo / n ullaz n ullaz uiz ce
nate ut sui dissimilia posset. effingere. Conca
datz no mo aiantez / et sapientez muduz esse. Sz
fidianez etia et tubianez / qm casz qz artuz
hoies ex eo proceant. Nichil igit affert pat
iste stoyoz / quare muduz raaone uti putet?

neq; sic quātes quidē esse. Non est igitur mundus
deus. Et tamē nichil est eo melius. nichil
est eīz eo pulchrius. nichil salutaris. nichil
nobis ornatius aspectu motu q; constācius. Quid
si mundus vniuersus non est deus ne stelle
quidē quas tu innumerabiles ī deoz nūc
reponēbas. quāz te cursus equabiles et nūq;
delectabant. Nec me hercule inuria sint
eīz admirabili in credibili q; constācia. Sed nō
oīa Balte q; cursus ceteros et gstantes hnt ut suat
ea deo potius tribuenda sūt q; nāte. Quid
calandio euripo ī motu identitez reciprocā pu
tas fieri posse constācius. Quid fieto siciliēsi
quid occam feruore illis n; loas europaz libiāq;
rapax vbi diuidit unda. Quid extus mariti
mi uel yspanienses uel butamici. eoz q; etis
tētibz ut accessū ul' recessū sine deo fieri
nō ne possent. Vnde q; si omēs motus oīa
que ne certis tētibz ordinē suū ghuant dmi
na dicimus. De tannas quidē febres et
quartanas diurnas eē dicendus sit quāz re
uersione et motu qd pot esse constācius. Sz

omni caluz rary ratio reddenda alio qd uos cum
face non potestis / taz qd i arenas g fugitis ad
deum /

¶ Celsus tibi acute dicere uidebatur ho
sine dubio. Plutus et calidus. Plutos
eos apello quoz celestis mens. Plutus
aut quoz tanq manus ope sic ams usa
gecaluit. Is igr si aliquid est iquit qd homo
efficere non possit. quid id effiat melius e hoie.
Homo aut hec q imundo sunt efficere no pot.
qui potuit igr ut pstat hoie. hoies aut pstat
quis possit nisi deus est igr deus. hec omia
i eodem q illa zenonis errore placent. Quid eiz
sit melius quid pstabilius / quid it naz et
rationez it sit non distinguit. Sed qd si dei no
sint negat ee i omi nata quid q hoie meli.
Id aut putare queq hoies nichil hoie esse
melius surne arrogantie censet esse. Sit
sane arrogantis pluri se putare q munduz
At illud no mo no arrogancie sz potius prudentis

sed non sic sine sensibus et rationibus hec eadem
rationes et caritatis non hinc. Et si domus
pulchra sit intelligimus eam dominus inquit edificatam
esse non muribus. Sic ergo mundus deorum domum exi-
stimare debemus. Ita prorsus existimare si illius
edificatus non quemadmodum docto a natura gressiva
tuz putaret. At cum querit apud xenophontem
Socrates unde animas arripuerit si nullus fuit in mundo.
Et ego quare unde rationes unde numeros unde cantus
ubi non loqui soles cum luna putamus cum prope
accessit aut ad armoniam canem mundum ut
pythagoras existimat. Nature ista sunt et alie
nature non artificialiter ambulantes ut ait zeno
quod quidem quale sit ut videbimus. Sed omnia sentis
et agitates motibus et mutationibus suis. Ita quod
illa mihi placebat oratio de convenientia sensus nature
quam per operationem stimulata spirare dicebas. Illud
non poteris quod negabas id accidere non potuisse.
ubi ea uno divino spiritu contineretur illa vero
coheret et prominet nature vobis non deorum. Est quod
in ea iste quasi sensus quam simplicitate quoniam vocantur

et ea quo sua sponte maior est. eo minus diuina
ratione fieri existimanda est.

Uam autem quare carneas affectabat quendam
modum dissoluitur. si nullus corpus immortale
sit. nullus esset corpus sempiternus. corpus autem
immortale nullus esse. ne individuum quidem. nec quod
diximus distans ut non possit. Cum quod omne animal
passibilem naturam habeat. nullus est corpus quod effugiat
accipiendi aliquid extrinsecus. id est quasi ferendi
et parandi necessitates. Et si omne animal seceri
et diuidi potest. nullus est corpus diuinus. immortale
nullus eternus. Atque omne animal ad accipiendum id ex
ternum et ferendum paratum est. Mortale igitur omne
animal et dissolubile et diuisibile sit necesse est. Ut
enim si omnis terra commutabilis esset. nichil esset terrenum
quod commutari non posset. Item nichil argenteum. nichil
aeneum. si commutabilis esset natura argenti et eius. Sicut
igitur si omnia quae sunt. et quibus cuncta consistunt mutabilia
sunt. nullus corpus esse potest non mutabile. muta-
bilia autem sunt illa. ex quibus omnia consistunt. Ut
nobis videtur. Omne igitur corpus mutabile est.
Et si esset. et corpus aliquid immortale non esset.

passibilem

omne mutabile. Ita fiat ut omne corpus mortale
sit. Ut eis omne corpus aut aqua aut aer
aut ignis aut terra est. aut id quod est generatum ex
his aut ex aliqua parte eorum. horum autem nihil est
quod non iterret. Nam et terrenus omne dimidit
et humor ita mollis est ut spiritu facile colligatur
possit. Ignis vero et aer omni pulsu facile pelluntur
naturaque cedens est maxime hec dissipabilis. preterea
omnia hec tunc iterunt. cum in naturas alias que-
runtur. quod fit cum terra in aquas se vertit.
et cum ex aqua oritur aer. Et cum ex aere
ether. Cunctaque cadentibus retro committunt. quod
ca iterretant. e quibus consistit omne animal. Nullus
est animal sempiternus. Et ut hec omnia tam
animal nullus inveniri potest. quod neque natus unquam sit
et semper sit futurus. Omne enim animal sensus habet
sentit igitur et calida et frigida, et dulcia et
amara. nec potest nullo sensu iocunda accipere.
Non accipere contraria. Si ergo voluptatis sensus
capit doloris etiam sensus capit. quod autem dolores
accipit id accipiat etiam iterretus. necesse est.

Omne igitur animal gignendum est esse mortale. propterea
siquid est quod nec voluptates sentiat nec dolores
id animal esse non potest. Similiter autem quod animal est
illa sentiat necesse est / et quod ea sentiat non
potest esse eternum. Et omne animal sentit nullum
igitur animal eternum est. propterea nullum potest esse
animal in quo non et appetas non sit / et declina-
tio naturalis. appetunt autem quae sensibus naturalibus sunt. De-
clinantque contra. Et omne animal appetit quaedam / et
fugit a quibusdam. quod autem refugit id quod naturalis est.
Et quod est contra naturalis id habet vim iterandi. Omne
ergo animal iterare necesse est. Innumerabilia
sunt ex quibus efficere cogit possit. Nichil est
quod sensus habeat. quoniam id iterare necesse est. ea
ipsum que sentiunt. ut frigus et calor. voluptas
ut dolor / ut cetera cum amplificata sunt
iterantur. Nec ullum est animal est sine sensu.
Nullum igitur animal eternum est. Et cum ut simplex
est. nam animalis ut uel terrena sit / uel ignea
ut animalis ut humida. quod quale sit ne intelligi
quidem potest / aut generatur ex pluribus naturis. ~~quod~~
quod si locus habeat quo nata in effertur.

alia imperant. Alia sumus, alia medius. hec ad
quoddam tempus coherere possunt semper aut nullo
modo possunt. necesse est enim in sumis quod locum
naturam rapiat. Nullus igitur animal est sempiternus.

¶ Sed omnia in Balne solent ad igneam vim referre
heraclitus ut opinor sequentes. quos ipse non
omnes interpretantur uno modo quod quoniam qui diceret
intelligi uolunt omittat. Vos autem ita dicitis. Omnia
unum esse ignem. Itaque et animas eius calor defecit
tunc iterare et in omni natura rerum id uincere
id iugere quod calcet. Ego autem non intelligo quomodo
calore extincto corpora iterant non iterant
humore aut spiritu amisso. Presertim etiam iterant
etiam nimio calore quod ob id quidem esse est de
calido. Verum tamen uideat exitum. Ita uultis opinor.
Nihil esse animal extinctum in natura atque mundo propter
ignem qui magis potest animam. Verum animam quoque
ostendit animam ex quo anima dicitur. quomodo autem haec quasi
procedatur sumunt nihil esse animam nisi ignem. pro-
babilis enim uidetur tale quiddam esse animam ut sit
ex igne atque anima temperata. Quod si ignis ex se
ipse est animal. Nulla se alia admittit naturam.

qm is aut i est incorporeus nās. Efficit ut sentiat
nō pōt ipē eē sine sensu. rursus eandē possunt
q̄qd est eū qd̄ sensus hēat id necesse est
sentiat uoluptates et dolores. adquez aut̄ dolor
uēit ad eundē etiam iterum uēire. Ita fit ut
ne ignes quidē efficere possint et̄nūz qd̄ eū
non eūz nobis placet omēs ignes pastu indigere
nec p̄movere vllō mō posse nisi aliat. Alij
aut̄ soles lunas et reliqua astra ags alij dulcibz
Alij maribus eazqz causis eleantes asserit.
Cui se sibi referat n̄ longius progrediat sol
stiaali orbi. Itēqz brumali ne longius discedat
aabo. hec totuz quale sit mox nūc aut̄ gelu
datur illud qd̄ it̄re possit id et̄nūz nō eē
nāta. Ignēs aut̄ it̄nūz esse nisi aliat. Nō eē
igē nā ignēs sempiternūz quales aut̄ deū itelligere
non possumus nulla uirtute p̄dituz. Quid eūz
pudentiaz ne deo tribuez. q̄ gstat ex scā rez
bonaz et malaz. Et n̄ bonaz et n̄ malaz
Cui mali necesse nichil esse necesse pōt. Quid
huic opus est delectu bonoz et maloz. quid

aut ratione quid intelligentia. quibusdam ad
eas res ut aptis obscura assequamur. At obscuri
deo nihil pot. esse. Nam iustitia q. suar. aug. distri-
buit. quid pertinet ad deos. hor. eiz. societatis et
comunitas ut nos diatis iusticia. procreavit. tep-
antia aut. constat. exp. emittendis voluptatibus
corporeis cui. si. locus. i. celo. est. et. etia. volupta-
tibus. Nam. fortis. deus. itelligi. qui. pot. i. dolore
An. i. labore. an. in. piculo. quoz. dm. nichil. atigit.
nec. ratione. iqz. utetes. nec. virtute. ulla. p. ditu
deus. itelligere. qui. possumus. p.

Et. no. vulgi. atq. ipitoy. isatiaz. despicere
possum. euz. ea. confidit. q. dicunt. a. stoyas
sunt. eiz. illa. ipitoy. piscem. syri. uenerantur.
omne. fere. genus. bestiaz. egypti. glaucuerunt.
Iam. no. i. gretia. multos. hnt. ex. hoibus. deos. Ala-
bandi. alabandi. Tenediterine. leucyoteam.
q. fuit. vno. et. el. palamones. filius. cuncta. g. ta
hezeules. et. esulapius. Tindaudas. Komulus
nuz. aliosq. q. plures. quos. q. et. ascriptos. cines.
i. celuz. receptos. putat. hec. decti. iqz. quid. nos
p. hy. q. meliora. omittit. illa. sunt. eiz. p. lara. sit.

hanc deus ipse mundus. hoc credo illud esse Sublime
cadens / que invocant omnes Iones. Quam igitur
plures adiungimus deos. quanta autem est eorum
multitudo. Michi sane quidem multi videntur.
Singularis enim stellarum innumeras deos / eosque aut
belluarum nomine appellans / aut Caprarum / aut Luparum
aut taurarum / aut leonarum / aut rerum rarissimarum
ut arborum / ut arborum / ut coronarum. Sed ut hec con-
cedantur reliqua qui tandem non modo concedi. Sed
omnino intelligi possunt. Cum finges cererem.
Volunt libere dicere. Nos quidem sermone utimur
utilitate. Sed hec que tamen amantem esse putamus. qui
illud quo nesciat deus creat esse. Nam quos ab
hominibus pervenisse dicitur ad deos tu reddere rationem
quod admittit idem fieri poterit / aut cur fieri
relierit. Et ego discas libenter / quomodo nunc quidem
est / non video quo pacto ille cui in mente oteos
illate lampades fuerint ut ait actius in
domum etiam prius ex illo ardore pervenerit
Quoniam autem homerus apud istos queri
facit ab ulisse / sicut cetos qui excesserunt.

Vixit. Qui quod que pontissimus hercules colam
Sane sane uelim plures eiz tradit nobis hii q
itiores scrutant et reconditas has antiquiss-
mus Ioues natus. Sed ite Ioue antiquissio.
Nax Iouis qz plures i plis grecorv lris iuenimus
ex eo igit et lilito est hercules quez gretauisse
Cuz apoline de tuode accepimus. alit tradit
Iulo natus. Egiptus quez aiunt fugias has
conscupfisse. Ezenis est ex idis dignis cui
iferuis afferut. cui quartus Iouis est a Sterie
latone sororis qui tiri maxie colit. cui car-
taginez filiaz ferut. Quintus in idia qui bell
diat. Sextus hic et almena que Iupit
genuit. Sed etius Iupit qm vt iaz docebo r
plures Ioues etiaz accepimus /

67. 20.
Vnd eiz me in huc locuz deduxit oratio
Docebo meliora me didisse de colendis
Dys imortalibus Iue pontifia et more
maior. Capeducolis quas nimia nobis re-
linquid. De quibus nulla auzaola oramula
diat lelius. qz racionibus Roycorv si eiz uos

sequar die qd ei responderis qui sic me roget
si dii sunt sunt ne etiam niphē de his niphē
pattisi etiam patrii hii aut non sūt. Ne niphē
de quidē. At eorū templa sunt publice nota et
dedicata. Ne igit̄ ceti quidē dii quorū templa sūt
dedicata. Age porro Ioues et neptunus deus nu-
meros ergo etiam orcus fiat eorū deus et illi
q̄ fluerit apud iferos dicunt. Acheron cochyti
pyri flegeton. Tuus eron / tuus cerberus dii pu-
tandi. At id quidē repudiandū. Ne orcus q̄dē
dē. quid dicitis ergo de fatibus. Hec Carneades
agebat. ut deos tolleret. qd eū p̄ho minus
querens. S3 ut stoycos nichil de diis explicare
quideret. Itaq̄ i sequebat quid eū agebat si hii
fies sūt. i numero deorū. Nū de patre eorū sa-
turno negari pot̄. quē vulgi maxie colunt
ad occidentes qui si est deus patres q̄ eius
eius eē deus q̄ sitendus est. q̄ si ita est
celi q̄ parētes dii habendi sunt. Etes et
dies eorū q̄ fies et sorores. qui ageneā
legis antiquis sic noiant. Amor dolus

motus labor inuidia fatuus lenectus mors tenebre
aurea querelas gra. fians p. t. n. a. t. i. a. p. t. e. e. x. p. i. d. e. s.
sona quo sonus crebro et nocte uates ferunt. Aut
igē hec monstra probanda sunt. aut p. m. a. i. l. l. a. t. o. l. e. d. i.
quid apollinez uulcanuz mercuruz cetos deos esse
dices. De hercule et esculapio libero castore po
luce dubitabis. At hy quidez coluntur. Equicatq
p. h. i. apud quosdam multo magis. Ego hy dei sūt
habendi. mortalibz nati matribus. quid aristeus
qui oliue dē Inuētor apollinis filius. Texeusq
neptim reliqui quoz p. r. e. s. d. i. non erūt i. d. e. o. r. u. m.
m. o. quid quoz matre matres opinor etiā ma
gis. Ut eiz i. i. u. r. e. c. i. u. i. l. i. qui est matre libera
liber. Itēz i. u. r. e. n. a. t. u. r. e. qui dea matre est. deus sit
necesse est. Itaqz achille diasti passibilis isula
sāissime colunt. qui si deus est. Et orpheus
et theseus d. i. sunt. musa matre nati nisi
forte maritime nuptie tērenis anteponunt.
Sed hy d. i. non sūt. qz musa colunt. quō
illi sunt. Vide igē ne uirtutibus hoīuz isti
honores habeant. non in mortalitatibus

q̄ in q̄ dicitur uisus est dicere. quò aut potes si la-
tonaz deas putas oclatuz nò putare q̄ matre astra
est sorore latone. An hec quoq̄ dea est. Vidiz
eius aras delubra et iquetia. An hec dea est
Cur non eumenides. q̄ si dea sunt. q̄ et athe-
nis famus est. Et apud nos ut ego ut petros
lucis fume fume dea sunt speculatices et
vndices facinoruz et sceles. quid si tales dy
st ut rebuz humanis dicit. Vasio q̄ dea est
putada cuius fuma corcuq̄ iagro ardeti rem
diuinas facere solem. q̄ qz ptuz nationaz tuat
a nascenribuz Vasio nouita est. ea si dea est. dy
omnes illi qui còmemorabant a te honos fides
mens concordia. ergo etuz spes moneta. omniaq̄
q̄ cogitatione nobis met ipis possuz fingere.
q̄ si uerissime nò est. Ne illud quide est. hec
vñ fluxerit.

Vid aut dicit si dy sunt illi quos collimus
et accipimus. cur nò eodem igne Serapi
isim q̄ numeremus. qd si facimus. cur barba-
roz deos repudiamus. Boves igr et equos
ibiz anapitres aspidas cocodrillos pisces canes

feminas multas preta belluas i deoz nro repones
q si reuocamus illa q nro hanc nata st reuocaz. Quid
di de iuno dea dicet et leuotorea a grecas anobis
matuta dicet euz sit. Cadmi filia. Circe aut
et pasiphe et ece phid ocean filia nate
patre solet i deoz nro no hebunt qd arces
q colom nri ceriensel religiose colut ergo hanc
deaz diag. Quid medec respondebis q duobus
aut sole et orano et a pre matudila procreata
est. quid hui obstrao fieri qui est apud paci-
nuz et galens. Sed illud nom uetuz uris usi-
tatum. Qui di no sunt. vercor quid agat
iuno. lz euz omia ex eodez fonte fluxerunt.
Anaphy. nas euz deus et trophonius nri qd
publicam euz eent agri igretia deoz imorta-
liz excepti lege censura negabant imortales
esse ullos qui aliqz hoies fuissent. Sed si st
hy di et certe Erathens cui athenis et de-
lubuz iudiz et sacerdotes. quez si deus fiaz
quid aut de eodro dubitare possuz aut de rety
qui pugnates pro patrie libertate caderunt.

Quid si probabile non est ne illa quae supra
haec manant probanda sunt. Atque ipsiusque cum
tatibus intelligi potest augende virtutis gratia. quo liber
rei per causa periculum adhaeret optimus quisque
viroque fortius memoriam honore deorum immortalium
gloriam. ob eam cum ipsas causas Erechtheus athenis
filie huius eque eius in numero deorum sit. Itaque lenati-
cus est delubrum athenis quod leocorion nominat. Na-
bandenses quidem sanctus Nabandus colunt. a quo
est urbs illa condita quae quidem nobilium deorum apud
quos non inurbane stratonias ut multa cum quibus
eius molestus Nabandus deus esse confirmaret.
hercules negaret ergo igitur michi Nabandus
tibi hercules sit iratus.

Ulla autem Galileae quae tu a caelo astusque dicebas
quae longe spant non videtur stellas soles deum
et lunam quorum aliter appollinet graecia alter
dianus putat. quod si de luna dea est. ergo etiam
luifer ceteraque haurientes stelle numerus deorum
obtinebunt. Itaque etiam cizantes. cuius autem Araspes
non in deorum numero reponat. est eius pulcher et
ob eam per quae causas haec admirabilem.

thannate de nita. cui si diuina natura est quod
facies nubibus. Arcus eius ipse nubibus efficitur.
quodammodo coloratus. quare una eius tuiros etiam
peperisse dicitur. Quid si nubes retulerit in deos
referende certe erunt tempestates. q. p. R.
consecrate sunt vitibus. ergo iumbies nimbis pro
celle turbines dei putandi. nam quidem iuges
mare ingredienti in molare hostiarum fluctibus
fluuerunt. Tam si est serpens agerendus ita eius
dicebas. Terra ipsa dea est. et ita habetur. q
est eius alia tellus in terra matris. etiam quem
neptunus esse dicebat. Ergo et flumina et
fontes. Ita quod et fontis delubrum marso excoz
tica dedicauit et imaginez p̄caione tiberis
sp̄ sipionez. Auemonez uodiuu. alia prop̄q̄
fluminis nomina videmus. Ergo hec aut inuis
sp̄et. aut nichil horum recipiemus. nec illa
infinite ratio superstitionis probabit. Nichil ergo
probandum horum est. dicamus ergo. Salte oppor
tet q̄ illos qui hos deos ex hominibus que in celos
translatos non re p̄ opinione esse dicunt

quos anguste omnes sanctos ueneramus. principio
Iones innumerant duos qui teologi noiantur ex
quibus primus et secundus natos in archadia. Alterum patre
ethere ex quo etiam prospinae fuerunt natas et
liberum. Alterum patre celo qui genuisse minervam
dicitur. quas proapez et iuentias belli fuerunt.
Tertium aetensez saturni filium cui in illa in
sula sepulchrum ostenditur. Diostora etiam apud
gracos multis modis noiantur. Primi tres qui apud
Lanciam anactes athenis ex rege ioue anti-
quissimo et prospina nati tyto patreus. Eubule
dionisius. Secundus ioue etio nati et lecta castor
et polux terras dicuntur. Anon nullus albus et
melampus. Emolus alteri filii qui pelope
natus fuit. Jam musa prima mater ioue altera
nata et thea theximonco ede arche ayelete scilicet
Ioue tertio. piero nate et antiopa quas pier-
ridas et pieras solent patre appellare hysdem
noibz eodem modo quos proxime superiores.

in uero

omnis tu soles eo quod solus esse appellatus esse
dicitur. Soles ipsi quoniam multis atheogis profuerunt.

...nus eo. Jove natus nepos etheris ait hyppone
tertius vulcanus nisi filio cui orbis egypti vo-
lunt esse eaz q̄ heliopolis appellatur. Quartus
Jo qui crovas t̄p̄ub̄ ac̄to p̄p̄euisse salysi ca-
mentim delpho. Quintus qui colas fert et
tā et ortā procreavisse uolcas p̄tez ophures; celo
p̄m̄ natus ex quo et minezua apollinez euz i cui
tutela athenas antiqui ystoria c̄c̄ uoluerūt.
Sed̄s i nilo natus opas ut egypti appellat
quē custodes egypti esse volunt. Tertius ex
terao Jove et Junone qui leni fabrice tra-
ditur p̄fuisse. Quartus memabo natus q̄
tenuit i sulas p̄p̄e hialuz q̄ uolcame noīabāt
mercurius vnus celo p̄c̄e die matre natus
cui obstem̄ exatata nātā tradit qd̄ aspec-
tu prosp̄pine cōmotus sit. Alit̄ valentis
et foronidis filius Jo qui sub teras hēbat
Jdes trophom̄. Tertius Jove terao natus et
mala ex quo et penolopa et panā natus ferūt.
Quartus miso p̄c̄e quez egypti nephas hnt̄
noīare. Quintus qui colunt hēc̄e om̄

conon uocant et quadragary iuuentute ferunt. Quia
palantis que p̄es dicit iteremille uirginitate
suas uolue conantes. cui p̄amor talaria asiguit
Cupido p̄mus mercurio et ana p̄ma natus
Iñ. sed mercurio et uenere sc̄a Tertius q̄e
est anteros marce et uenere tertia atq; hec
quides atq; eius mōi exueteie ḡeue fama
collecta sunt quibus itelligis resistendū esse ne
ptuclent religiones. Vñ aut nō mō hec non
refellūt. Vñ etiaz ḡfirmant iterpetando quorsuz
qdq; ptineat. Sed eodm̄d̄ez huc digressi sumus
reuertamur.

Vñ censes igit̄ sutiliore r̄aone opus ēē
ad hec referenda. naz m̄tes fides sp̄em
uirtutes honores victorias salutes ḡordias cetera
q; eiusmōi rez idē h̄c uidēz nō deoz aut ī nobis
met ī sūt ip̄is. Ut mēs ut fides ut uirtus ut
concordia aut optande nobis sunt ut honos ut
salus ut victoria quaz utilitate in deo etiam
ḡsecrata simulata. Quare aut ī hys uis deoz
fuit tū itelligis euz cognouero q̄ingnē uel

maximè est fortuna numeranda. quaz nemo ab
iusticia et temeritate seunget. q̄ digna certe
rō sunt. deo laz nō qd nos illa delectat expli-
catio fabularū. et enodatio nōm̄ ex ceterū a filio
celuz. muctū uidere a filio saturnuz. Nec et
alia quīs eius des ita defendit ut hī qui ista
finxerūt nō mō non ista i sam. s3 nō etiaz
fuisse sapiētes uideant. In enodandis autē
nōib; qd misandū sit laborabis. Saturnus quā
se saturat. anūs. arauoz qz magna vlt. y
armerua quā minuit. aut quā minatur. docē
qz uenit ad om̄a. Ceres referendo. quaz p̄culosa
gluctudo i multis cū nōib; hereditis. a iudice
jouis faces. quid uulcano. q̄ q̄ q̄ neptūuz
amando apellatus putes. nulluz erit nōm̄ quod
nō possit vna l̄a explicare. vñ dictū sit i q̄
quidē magis tu michi nature usus es. q̄ ip̄e
neptū. a magnis molestis suscepit. et mini-
me necessarius. p̄mus zeno post deantes
deinde crispus contrariū fabularū reddere ratiōz
vocabulary. Cur qz ita apellant vñ sit cū

explicare. Quia cum factus illud profecto ostendimus
longe aliter se ratio habet atque homini opinio sit.
Eos enim quod dii appellantur resque nostras esse non figuram
deorum qui tantus error fuit ut puerilis etiam
rebus non solum nomina deorum tribueret sed etiam
sacra constituerent febris enim fanum in palio et
edes foras et aras male fortune exquiritur
cata videmus. Omnis igitur talis a phrya pellat
error. Ut cum de diis immortalibus disputemus
physicali usu loquamur de quibus hęc ipse quod
sentias non hęc etiam quod tibi absentiar. Neptu-
nus esse dicitur omni cum intelligentia pmare pinctus.
Ideo dicere istas aut intelligentias aut maris aut
terre non modo comprehendere aio sed ne suspitione
quidem possis attingere. Itaque abunde michi que-
rendum est et ut esse deos et quales et quales
si dii discernere possis quod quales eos tu esse vis.

Deamus ea que sequuntur. primus deorum ne
providentia mundus regat. Deinde consu-
lant ne rebus humanis. hęc enim michi ex tua
pitione restant duo de quibus si vobis videtur

No.

Acuatius discernendus puto. Archi uo iquit uellet
vnde uidet. Naz et maiora expecto. Et hys
q̄ dicta sunt uehementē asentior. Tū bal-
bus itez pellare iquit Cocta volo. Sed sumez
tpus aliud. Efficaz profecto ut fateare. Sz
neq̄q̄ Istic. Istic ibit magna iest certitudo.
Naz ut ego illis supplicarez / tāta blandiloquētia.
An Jobem puz ne raonari uidet / et sibi in-
puz nefarias pestes machinā illud uō q̄ calida
raone / q̄ mult / qd mult. Ita dat se res ut
operaz dabit / qui est uicisus oīz seminator
maloz illa transuersa mte hodie in se tradidit
repagula / quibus ego uiam omēz recludiz / atq̄
illi puitiez dato / michi meozoz / illi uictuz exi-
tiuz / illi exiliuz in. hanc uideret raacōm
q̄ quaz nos diuino beneficio hōi soluz tubercū
dicatis. leshe noz hnt. uides ne ego q̄to
munere dooz suz affecti atq̄ eadez azeda
pēz patuuz q̄ fugiens postq̄ patz apoplquat
Iazq̄ pene ut q̄phendit parat puez inter.

icuez

obtinent membraque articulata. Iundit per se agros
passim dissipat corpus. Sed ea gratia ut diu
nati dissipatos artus captaret patres. Spem interea
effugeret illuz ut meorum tardaret seque sibi
salutes ut familiari pararet periculo. huc enim
ut scelus / sic nec ratio quidem defuit. Quid
ille sine stas epulas sua compans non ne possit
huc et illuc cogitatione ratiocinans. maior michi
moles / malum mistendum est malum quod illius actibus
cor gaudet et gratiam. Nec tamen ille ipse est.
pretendens quod non latuit coniuges illexe per
stuprum de quo recte et verissime loquitur.
Atreus. Quid te in summa sumus esse arbitror pericula
matres conquinata regum contaminata stuprum
admisceat genus. At id ipsum quod calide qui regnum
adulterio quereret. Adde igitur hunc quod michi
portentis celestibus patet prodigium mixtum regi sta
bilimè mei. Agnus inter pecudes aurea claret
coma quee dant chrysetes depre ausus esse a regia.
Qua tunc adiutorem coniuges cepit sibi. Videtur
ne summa improbitate usus non sine summa esse ratione

Nec nō scena soluz referta est hys scelerib. Sed
multo vta cōis pene maioribus sentit domus.
Vnicuiq; sentit for; sentit acria/cāpis / sōtū
prouitric. Ut quēdamōz recte racione fiat / sic
racione petet. Alioz q; et a paucas et raro.
Alioz et semp et aplurimus. Ut satū fuit r
nullaz oīo nobis a dyf immortalibus dataz esse
racionez. quā tanta auz puitic dataz. Ut vniuz
egrotis q; prodest raro / nocet sepissime me
lius est nō adhibere oīo / q; spe dubie salutis in
apēz puitic rarrere. Sic haud scio an me
lius fuit humano gñi motū istū scelere cogita
tiois / acūm et solertiaz / quā raticōz apellamus.
Quomāz p̄stifera sit multis / ad mōz paucas salu
tari nō dū oīo / q; tā mirifice / et taz large dū
Quādoz si mens volūtasq; diuina. Idcirco cō
suluit hōib; q; hys est largita raticōz hys solis
q; suluit quos bona raticōe donauit. quos vidēz si
nō vllē sint eē p̄ paucas nō placet antez / pau
cas adyf in mortalib; eē q; suluit. seqt; ergo ut
nemini q; suluit sit. hūc loco sic soletis ocū
zere. Non Idcirco nō optū nobis adyf esse

incedit ut
aula regia

Primum q̄ multi eorū bñ hōi p̄cesse uterētur.
Etia patimōis multos male uti. Nec obvia
eos beneficia a parētibus nullū h̄c. Quisq̄ ne
istud negat. Aut q̄ est i collatōe ista simili
tudo. hec eū herculi nocere noluit eū ex tūmōis
sanguine centaury tintay dedit. Nec prodesse
sorero Iasonis qui gladio nomica eius apuit quā
sanare media non poterant. Multi eū et eū
obesse vellent proffuerūt. et eū p̄desse obfuerūt.
Ita non fit ex eo q̄ dat ut voluntas eū q̄
dedit appareat. Nec si is qui accepit bñ
vitur. Darcho is q̄ dedit amice dedit. Que
eū libido. que Xuxūta qd̄ facinus aut suscipit
nisi consilio capto / aut sine animi cogitacōe
et racione phat. Nam ois opinio rāo est.
Et q̄q̄ bona rāo siuera / mala aut si falsa est
opinio. Sed adeo tñ rāoē hēmus si mō hēz
bonay aut rāoē aut non bonay a nobis. Non
eū ut patimōis relingit. Sic ratio ē hōi
beneficio deoz data. Quid eū potius homibz
dedissent. Si hys nocere voluissent. In iusticia

aut itēpantie timiditatis. q̄ semina cent si
hys utiq; raris nō sub esset medea mō et atrox
Comemorabat a nobis heroice p̄sone inita sub-
ducta q; ratione nefaria scelera meditates. qd
lenitates comice. p̄p̄t ne semp iracione p̄sant.
p̄p̄t ne subrlit̄ disputet ille. Ille ieiunio qd ip̄
faciāz exclusit. renouat̄ redēz. nō sine obseret.
Ille nō i sinephobis acadēmicorū more q̄ cōz oppināz
nō dubitat pugnare rācē. q̄ i amore sumō sūmāz
iopia suuue esse dat̄ parentez hīc auarū mē-
pidūz m̄ liberos dīstales. qui te n̄ amet. nec
studeat. Sin atq; iacēdibili smē ranūculis suggestit
aut tu illuz fuctu filis aut p̄vīs auctas
aliquod nom. aut p̄huoluz p̄cutis p̄uidūz po-
stremo ap̄tē p̄co q̄ sūmāz h̄to dilipis libentius
p̄tēz q; faciles et libales p̄tēz i comoduz cē a
manū filio disputat. quē neq; quo pacto fallaz
neq; qd inde auferam. nec quez doluz ad euz aut
machinaz comoliaz. sūoq; omēs meos dolos
falacias p̄stignos p̄stunsi. comoditas patris
Quid ergo isti doli. qd machine. qd falacie

plurimaeque hinc ratione esse poterunt. Opulenti
munus deorum ut formis possit dicere cetero senes
eas instructa in sunt in corde constituta omnia.

Ed eximus creatio venimus in foro sellus
Ite pro. quod ut iudicet quod tabularum incedit
quid facimus oculi ad se quitur solus splendidus
eques romanus ex agro piceno fecisse gressus est
quod transcripsit tabulas publicas. Id est. L. arens fecit
eius arogatum sex primorum imitatus est. quid haec
hanc solentur cognosce alias questiones auricolosani
jurisconsultorum iugurthine. reppete supra Tubuli de
pecunia capta ob res indicandis postuore de maestu
rogatione peduceatū. hec quotidiana sic uenera
peculatus testorum etiam lege noua questioes. Inde
illa actio ope gressu tuo. furtus uo factū eē
Inde tot iudicia de fide mala tū uile madati
pro bono fiducie. Reliqua quae ex empto aut uerbo
aut gdueto aut locato quae fides sunt. Inde iudi
cium publicum rei private lege lactoria. Inde ueraculum
malitiam. Omne iudicium de dolo malo quod. C. agnus
familiaris nō protulit. quae dolum idem agnus

atrogatione

tu tenere puerit. Cuius aliud sit simulacrum aliud
actus. hanc igitur tantis ad hys immortalibus arbitram
malorum semetipsum esse fecit. Si enim rationes hominibus
dij dedit. malorum dedit. Et cum melior no
soluta et falax ratio nocendi. Idcirco etiam dii fau-
des dederunt facinus. cetera quoque quorum nihil
nec suscipi sine ratione / nec esse potest. Utinam
igitur ut illa animus optat ne in amore perlo se-
curibus esse occidissent abietine ad terram trahes.
Sic istas caliditates hominibus dii nec dedissent. qua
per pauca vitium. quod tamen ipsi sepe a male utentibus
opprimuntur. Innumerabiles autem improbe utuntur
domus. hoc diuinum rationis et gloriæ. ad fraudes
hominibus non ad bonitates impertitur esse uideatur. Sed
vixit idcirco hominum esse illas culpas / non deorum
ut si medicus quantitates morbi. quibus nato in
tempore acuset. Et si huius quidem hominibus
Sed tam ridiculi quis enim te adhibuisset et dix-
erit quispiam si ista non essent sed deus hanc dispu-
tare liberius. In hominum vitis autem esse culpam
Ergo dedisses hominibus rationes quod uicium culpamque

excludit ubi igitur locus huius erroris deorum. Nam patrum
spe ubi tradendi reliquias qua possunt falli. deus falli
q potuit. An ut sol in curam eius fetontes filius
abstulit. At neptunus eius theseus ypolitus perdidit.
eius Teuoptandi a neptuno pcc habuisset potates
pactary ista sunt. Nos autem phy esse uolumus
reze auctores non fabulaz. Atq; hy ty ipi dy
pactia si scissent pniciosa fore illa filijs pec
casse i bñhao putarent. Et si uerum est q aristo
tacus dicere solebat nocē audientibus phos hys q
benedicta male itpetarent posse eius aspcos exo
arustipi acerbo se zenonis scda exone prothos siqui
audient uiciosi eēt discessuri qd puerse phoz
disputacōz itpetarent. tacere pstreret pho q
hys q se audissent nocere. Sic si hoīs racōz
bono consilio ad hys immortalibus datuz in fraude
malituz q querit nō dari ullaz q dari humano qm
melius fuit. Et si medicus stat eius egrotuz
cui uisus sit uinum sumere icracus sūptuz statuz
pitur magna sit culpa. Sic uia igitur promidētia
rephendenda que racōz dedit ut hys quos
facit ea puerse et improbe usuros. Cui forte

dicant eam nefam vana quidem h no uidebitis
no eis ignoro quati ei nomi putatis. Sed hic qd
locus geludi iaz pot. Naz si stulticia g sensu oing
phoz mal est maluz q si omia mala et
fortune et corpous exalea pte ponatur. Sapien-
tia aut nemo assequit. In sumis malis omes
suz. vos optie gultuz adiss imortalibus diatis.
Naz ue nichil idest vtru nemo ualeat an nemo
possit ualere, sic non mtelligo. quid idest vtrum
nemo sit sapiens an nemo esse possit.

Tuos quidem nimis multa dore aptissima
telamo aut vno vlu totuz locuz gfiat. y
vtru dy hoies negligant. Naz si curaret by-
lonis, sic male malis. qd nuc abest. Debebant illi
quidem omes bonos efficere quidem hoies gni cōsu-
lebant. In id minus bonis quidem certe gfulere
debebant. Cur igit duo sapientes fortissimos et
optimos viros i yspama pcori opellit. Cur ma-
ximus extulit filius consuluz. Cur marcellū
anibal idemit. Cur paulus caue sstulerunt.
Cur penoz cudentat reguli cōpus est pōituz

Cur africanus conuicta paucos no tulerit. Cur
uera et alia p multa propria videt. Cur iuiculu
meus viz innocentissimz idz et detissimz .p. rufinus in
exilio est. Cur sodalus meus interfecti domi sue drap
sus. Cur tēpante prudentie qz specimen an stimulan
veste pontifex maximus est stenola truadatus. Cur
an eadē tot ciuitatis pncipes amia itenti. Cur
omz p fidissimz .G. varius z iuiculu catulus p stratiā
dignitate viz mori potuit uicere. Dies defiaet
si uelim numerare quibus bonis male euenerit.
Nec minus sic cōmemorez quibus improbis optie
Cur eiz varius septimo tam felicit consul domi
sue senex mortuus est. Cur omz eruditissimz ceu
delissimz tam diu amia regnauit. At dedit penas.
prohiberi melius fuit impediriqz ne tot sumos viros
interficeret qz ipuz aliqz penas dare sumo ciu
citu suplicio qz varius homo iportunissimz perit
sicqz durisqz ferro / metallo veneno substulerat.
illos qz uiri melius fuit qz penas sceleris variū
pendere. Duos et xl. diomus tiranus dnos dnos
fuit opulētissimz et beatissimz ciuitatis. Quaz multos
an hūc i ipō grecac flore pistratus at falery
at apolodorus penas substulit aultis quidez ante

cautus et neatus. Et p̄dones multa sepe penas dāt.
nec tam possū dicere nō plures captiuos acēte
q̄ p̄dones neatus. Anaxagoras democritus a Cyprio
trāno excaernificatus accepit. Zonones elea
itor̄m̄tis neatus. Quid dicit de Socrate cuius mortis
i Licitari solco platonē legens. Vidēs ne i q̄
deorū iudicio si uident res humanas discernen
cō sublatū. Diogenes quidē amicus dicere solebat
arpalus q̄ tēporib; illis p̄b felix hēbat. q̄ deos
testimonia dicere. q̄ i illa fortuna tū dū uiue
ret. Dionysius de q̄ an dixi ois sum; prospere
loas loas exiplauisset nauigabat. Siracusas seq̄
cuz secundissimo cursu tenderet vidēs uictis ne
iquid amia q̄ bona adys i mortalib; nauigatio sa
culogis det. Atq; hō acutus cū b; planeq; percussit.
Incidit smā p̄fenerat. qui cuz ad polaponeses
elasset apulisset et i sinu; Iouis olympi uēisset
Aureus cy detraxit anulu; grand; pondere quo
Ioues ornat emanub; cartaginensiu; trānus
gedo atq; i eo etiq; caulatus est. estate graues
esse aureus amiculū yēme frigidū. Eylanens
palus iucat tū id esse aptū ad cō am̄ tps

amiculū

Idoq; Esculapij epidauri barbas aurea dent
neq; eis quentis barbatus eē filius eius i oib; sanis
patet iterbis esset. Jam mensas argenteas de oib;
delubris iussit auferri. In quib; q; more uetis p̄ce
i stupris eēt bonoz deoz. Vni se uelle eoz boni
tate dicebat. Itoz metonolas aureas et pathenas
coronasq; q; i simulacroz portatis manib; sustinebat.
sine dubitatione tollebat. easq; se accipere non
auferre dicebat. Esse eis stulticias a quibus bona
p̄caremur ab illis potestibus et dantibus nolle
sumere. Eundemq; fecit hec q; dixi sublata
de fano i for; ptulisse (et p; p̄conoz uendidisse
Expectaq; pecunia eduxisse) ut qd quisq; a
sacris h̄ret, id an dies certoz i suis qd; fa
nus referret. Ita ad impietates ideos i hoies ad
uixit iniurias. huc ipe nec olimpus itoz
fulmine percussit. Nec Esculapius i sero duntax
noq; morbo tabescentes iecit. Atq; i suo lectulo
mortuus in tyramdis regis illat est. Euzq;
potates quā ipe p; scelus erat nactus q; iussu
et legitima h̄ditatis loco filio tradidit. 28

i sanabili

Virtus hoc loco uersat etiam uidet eius uiciorum
uirtutes autem peccandi recte uideretur
nisi et uirtutis et uitioꝝ sine ulla diuina
ratione graue ipsius consuetudine pondus eēt q̄
sublata uicent oīa. Et eīz n̄ domus n̄ res p̄
ratione quadaz et disciplina designata uideatur
ut nec recte factis p̄mia extent ulla nec
supplicia p̄ca peccatis. Sic mundi diuina in
i homines moderatio profecto nulla est si ita
discamen nullum est bonoꝝ et maloꝝ. At
eīz minora diu negligūt neq; agellos singuloꝝ
nec uirtutis p̄sequunt. Nec si uiciorum aut
grando quipia nocuit. Id uiciorum aduertēdū fuit.
Nec in regnis quidē reges minima curant. Sic
eīz diuinitas q̄ ego paulo ante defundo formano
Kutuk sim q̄stus. nō de amissa salute. Atq;
hoc quidē omēs mortales sic hnt. exteras co-
moditates uiceta segetes oliueta uicertatem
fugus et fructus omēs deniq; comoditatem
prosperitatēq; uite a diis se hnt. uirtutē aut
nemo n̄q; acceptas deo retulit nisi recte.

pro uirtute eius uere laudamus. et
gloriamur quod non contingeret si donus a
nobis non haberemus. Dat uero aut honoribus aut
aut re familiari. aut si aliud quod prius nacti sunt
fortuito boni. aut depulsi mali. cum deus
gratus agitur. Tamen nichil me laudi assumptum
arbitramur. Tunc quis quod bonus uir esse gratias dicit
est unquam. ut aut quod diues. aut quod honoratus
quod iocundus. Iocundusque optimus et maximus ob
eas res appellatur. Non quod nos iustos temperatos
sapientes efficiat. Sed quod quod saluos iocundos opu
lentos copiosos. Neque herculi quisquam deam
uouit. unquam si sapiens esset factus. sed quod pica
goras cum iugumata quiddam noui inuenisset mu
lis boues immolasse dicit. Sed id quidem non
credo. quoniam ille ne apollini quidem deo hostias
immolare uoluit. ne aram sanguine aspergeret.
Ad res autem ut redieris iudicium omnium haec mortu
alium est fortunam adeo putandam. a se ipso summam
esse sapientiam. quoniam nisi delubra et uirtutes et
fieri quod sciamus. tamen haec in nobis ipsis ita uideatur

et opibus victoriam facultas ad hunc pe-
nda est. et

Ad proz ipsi prosperitates secundeque res re-
dargunt. Et diogenes dicebat unum rem
deoz et potentes. At non nunquam bonos exitus
hnt boni. Eos quidem ascribimus attribuzque sine
ulla ratione diis immortalibus. At diogenes cum Samo-
trachis venisset athenis ille qui dicitur. Atque ei quidam
amicus. tu qui deos putas humana negligere.
Nonne aduocatus ex tot tabulis pictis quibus
votis olim tempestatis effugerunt. Importunusque
salui perueniunt. Ille sic inquit. Ille enim nusquam perich-
stus qui naufragia fecerunt in mari perierunt.
Itaque cum ei nauiganti doctores aduersa tem-
pestate timidi et perterriti dicerent. non mi-
nima sibi illud accidere. qui illuz in eadem nauis
recepissent. Ostendi ei in eodem cursu multas
alias laborantes. Quasi nunc etiam in hys
nauibus diogenem videri crederent. Sic enim
res se habent. ut ad prosperas aduersasue fortunaz

tabulis veteres

quales sit aut queas moꝝ dixit m

ne

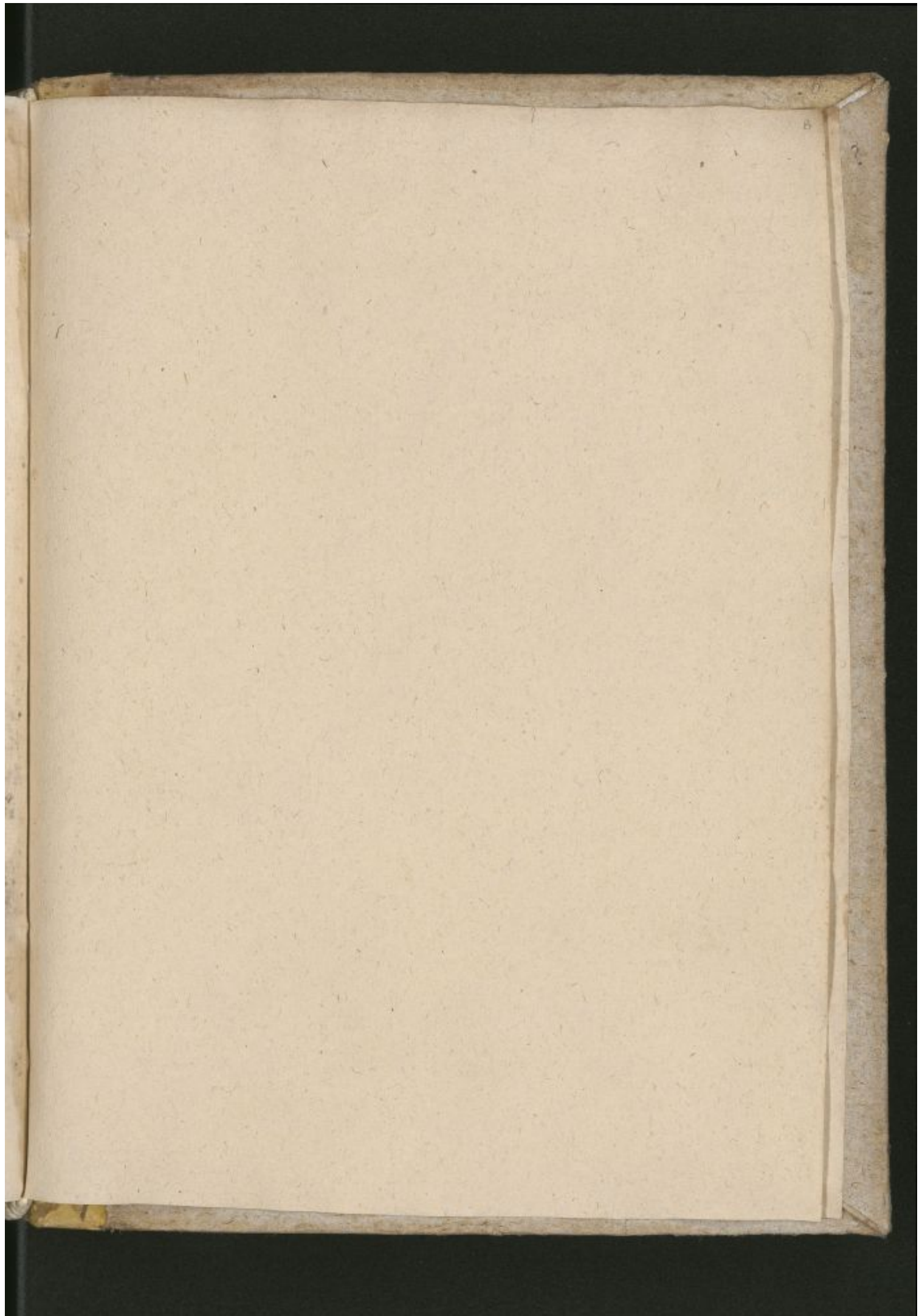
Non aduertunt oia dy iquit n̄ reges
Quid e sille. Reges eꝝ si scientes p̄ter
mictunt magna culpa est. At deo ne ex
cusatio quideꝝ est inscientie. queꝝ uos clare
defenditis. Cuz dicitis eꝝ uꝝ deoz esse. Ut
etiaꝝ si quis morte penas seclerus effugerit
Expectentꝝ hec pene aliterꝝ ac nepotibꝝ
ac posteris. Omifcoꝝ diaꝝ equideꝝ tateꝝ deoz.
ferret ne ulla ciuitas latoreꝝ hulmoꝝ legioꝝ
Aut gēpnaretꝝ filius aut nepos si p̄r aut
auus delinquisset. Quinaꝝ tantahdaꝝ iten
etiam modus pararetur. Aut q̄naꝝ unqꝝ ob
morteꝝ myſtluꝝ penes luendis dabitꝝ factas
suphaz. Vtuz p̄cte stoycos deprauarunt. aut
storia p̄ctis dederunt auctoritateꝝ nō finale
dixerunt. Portenta eꝝ abutēqꝝ et fugiaꝝ
dicunt. Neqꝝ eꝝ q̄ hypponactis iambꝝ lexe
rat aut q̄ erat erat Anethochi uerſu uul
neratus addeꝝ i miltuꝝ doloreꝝ nō gceptu a seipo

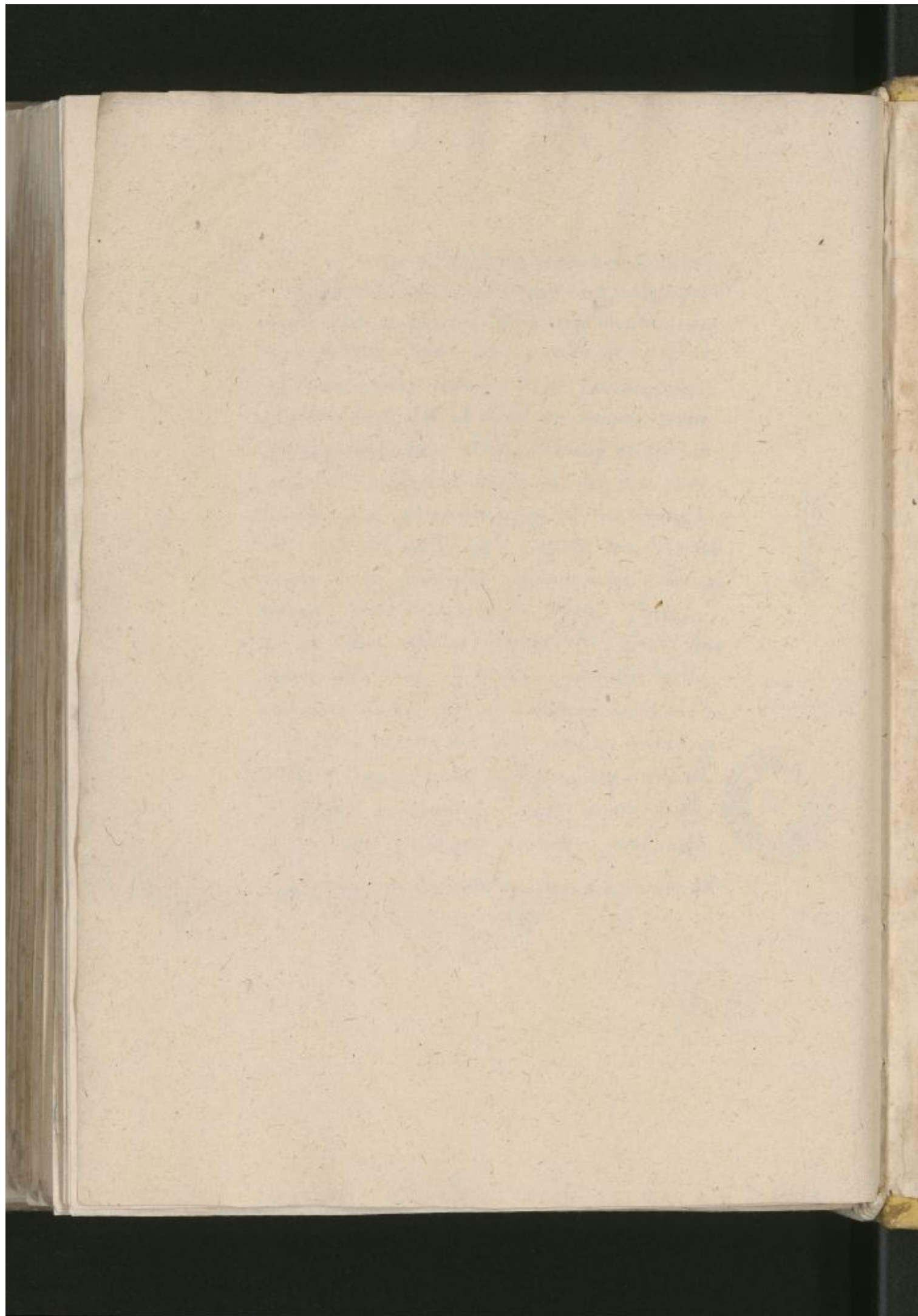
cuius causa uideamus aut cuius praesidi-
 mus adeo eius requiramus cuius culpe pene-
 coces adeo audiamus. Nec ergo multorum egro-
 torum salutes non ab ypostrate penes sed ab
 Esculapio dataz iudicio. Nec Lacedaemoniorum
 disciplinae dicaz uel ab apolline potius parte
 quam aliguro dataz. Crotolarum nam euacuit co-
 rinthum Cartaginez hasdrubal. hi duo illos
 oculos ore maritime effoderunt non iratus ali-
 cui quem oio irasci posse negatis deus. At sub-
 uenire certe potuit et seruare urbes tales atque
 tatas. Vos enim ipsi dicere soletis Nichil
 esse quod deus efficere non possit. quidem sine
 labore ullo. ut enim hominum membra nulla
 generatione mente ipsa et uoluntate moueant.
 Sic deorum minime oia fieri moueri mutari que
 posse. Nec id dicitur superfluo atque inuoluntate
 sed prophetia constantique ratione. Astartem enim
 et ex qua et in qua oia sunt. tota esse
 flexibiles et gmutabiles. ut nichil sit quod

167342

compactiones
pulsas et
locum

M. TVLLII
CICERONIS
SOMNIVM STIP
ET
DE NAT. DEOR
MSS. 1434.

.....
BIBLIOTECA COMUNALE DI FIRENZA
INVENTARIO GENERALE
DEI MANSCRITTI
N. 30
.....